

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Andreja Moškon

POMEN VOLILNIH PROGRAMOV V VOLILNI KAMPANJI –
PRIMER POLITIČNIH STRANK SD IN SDS NA
DRŽAVNOZBORSKIH VOLITVAH 2008

Magistrsko delo

Ljubljana, 2010

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Andreja Moškon

Mentorica: doc. dr. Simona Kustec Lipicer

POMEN VOLILNIH PROGRAMOV V VOLILNI KAMPANJI –
PRIMER POLITIČNIH STRANK SD IN SDS NA
DRŽAVNOZBORSKIH VOLITVAH 2008

Magistrsko delo

Ljubljana, 2010

Zahvala

*Magistrsko delo je nastalo pod mentorstvom docentke doktorice Simone
Kustec Lipicer.*

*Brez njenega vodstva, usmerjanja in neizmerne delovne energije naloga ne bi
dobila sedanje vsebinske podobe, za kar se ji iskreno zahvaljujem.*

*Še posebej cenim čas, ki si ga je vzela za strokovne pogovore, na podlagi
katerih se mi je porodila marsikatera nova ideja, odprl nov pogled ali rešitev.*

Hvala!

*Posebna zahvala tudi sestri Poloni, ki mi je v času zdravstvenih težav
»posodila« svoje roke in s tem pripomogla, da sem nalogo uspešno zaključila.*

POVZETEK

POMEN VOLILNIH PROGRAMOV V VOLILNI KAMPANJI – PRIMER POLITIČNIH STRANK SD IN SDS NA DRŽAVNOZBORSKIH VOLITVAH 2008

Volilna kampanja je proces oz. dejavnost, s pomočjo katere želijo politične stranke pridobiti čim več glasov. Je tudi proces, ki ga sestavljajo številni elementi: mediji, moč političnih strank, financiranje volilnih kampanj, politično komuniciranje, politični marketing, ideologija itd. To so le nekateri od številnih, ki posredno ali neposredno vplivajo na rezultat volitev.

V magistrski nalogi smo se osredotočili na vpliv elementa volilnih programov. Ti so med drugim zbirka in odraz vsebinskih usmeritev posamezne stranke, s katerimi želi ugajati čim večjemu številu volivcev. To sta na zadnjih državnozborskih volitvah 2008 uspešno udeleženi tudi dve naši aktualno največji politični stranki SD in SDS. Razlika med njima po prešteti volilnih glasovih je bila le dober odstotek, kar nas je spodbudilo k podrobnejši analizi obeh strank oz. njunih volilnih programov.

S pomočjo metode analize vsebine smo njuna volilna programa primerjali po temeljnih ciljih Strategije razvoja Slovenije.

Ključne besede: volilna kampanja, volilni program, mediji, ideologija, stranka SD in SDS, metoda analize vsebine.

SUMMARY

THE MEANING OF MANIFESTOS IN A POLITICAL CAMPAIGN – CASE OF POLITICAL PARTIES SD AND SDS IN PARLIAMENTARY ELECTION IN 2008

A political campaign is the process or activity by which political parties wish to gain as many election votes as possible.

The process contains various elements: media, power of political parties, financing political campaigns, political communication, political marketing, ideology etc. These are just some of numerous elements which directly or indirectly influence the result of the election.

In this thesis I have focused on the influence of an element known as the manifesto. It is a collection and reflection of textual orientations of a single political party by which the party wants to gain as many votes as possible. Currently the two largest political parties, SD and SDS, have given this serious consideration. At the last parliamentary election in 2008, the difference between them after the counting election votes was only one percent, which has encouraged us to take detailed analysis in both political parties manifestos respectively. With the method of content analysis we compare both manifestos through the Slovenia's Development Strategy.

Key words: political campaign, manifesto, media, ideology, political party SD and SDS, content analysis.

KAZALO

UVOD	6
A. TEORETIČNI DEL MAGISTRSKEGA DELA	9
1 OPIS PROBLEMA IN HIPOTEZE	9
2 UMESTITEV VOLILNIH PROGRAMOV V ŠIRŠI POLITIČNI KONTEKST	11
2. 1 IDEOLOGIJA	11
2. 2 VOLILNA KAMPANJA.....	14
2. 3 MEDIJI	16
3 OPREDELITEV POJMA VOLILNI PROGRAM	18
3. 1 VOLILNI PROGRAM	18
3. 1. 1 <i>Zgodovinski pogled</i>	18
3. 1. 2 <i>Sodoben pogled</i>	21
4 METODA ANALIZE VSEBINE VOLILNIH PROGRAMOV	27
4. 1 ZGODOVINSKI RAZVOJ METODE ANALIZE VSEBINE	27
4. 2 UPORABNOST METODE ANALIZE VSEBINE	30
4. 3 VRSTE METOD ANALIZE VSEBINE.....	33
4. 4 RAČUNALNIŠKO KODIRANJE.....	38
B. EMPIRIČNI DEL MAGISTRSKEGA DELA	42
5 PREDSTAVITEV IN POSEBNOST STRANKE SOCIALNIH DEMOKRATOV (SD) IN SLOVENSKE DEMOKRATSKE STRANKE (SDS)	42
5. 1 ZGODOVINA STRANKE SD	42
5. 2 ORGANIZIRANOST STRANKE SD	44
5. 3 VODSTVO STRANKE SD.....	44
5. 4 MREŽA STRANKE SD	44
5. 5 PREDSTAVITEV VOLILNEGA PROGRAM STRANKE SD NA DRŽAVNOZBORSKIH VOLITVAH 2008.....	45
5. 6 ZGODOVINA STRANKE SDS.....	45
5. 7 ORGANIZIRANOST STRANKE SDS	48
5. 8 VODSTVO STRANKE SDS.....	48
5. 9 MREŽA STRANKE SDS	49
5. 10 PREDSTAVITEV VOLILNEGA PROGRAM STRANKE SDS NA DRŽAVNOZBORSKIH VOLITVAH 2008.....	49
5. 11 PREGLED SPLOŠNIH ZGODOVINSKIH PODATKOV O DRŽAVNEM ZBORU IN VOLITVAH.....	50
6 TEMELJNI CILJI STRATEGIJE RAZVOJA SLOVENIJE	52
7 PRIMERJAVA VOLILNIH PROGRAMOV SD IN SDS	54
7. 1 PRIMERJAVA VOLILNIH PROGRAMOV SD IN SDS GLEDE NA TEMELJNE CILJE STRATEGIJE RAZVOJA SLOVENIJE.....	56
7. 2 PRIMERJAVA VOLILNIH PROGRAMOV SD IN SDS GLEDE NA VSEBINSKO CELOVITOST Z VIDIKA UKREPOV IN ANALIZ	61
8 ZAKLJUČEK	77
9 LITERATURA	81

10 PRILOGE	86
<i>Priloga A Gospodarsko razvojni cilji SD</i>	86
<i>Priloga B Družbeno razvojni cilji SD</i>	88
<i>Priloga C Medgeneracijski in sonaravni razvojni cilji SD</i>	100
<i>Priloga D Razvojni cilji SD</i>	101
<i>Priloga E SKUPNO ŠTEVILO UKREPOV IN ANALIZ VOLILNEGA PROGRAMA SD glede na štiri temeljne cilje Strategije razvoja Slovenije:</i>	105
<i>Priloga F Gospodarsko razvojni cilji SDS</i>	106
<i>Priloga G Družbeno razvojni cilji SDS</i>	108
<i>Priloga H Medgeneracijski in sonaravni razvojni cilji SDS</i>	124
<i>Priloga I Razvojni cilji SDS</i>	125
<i>Priloga J SKUPNO ŠTEVILO UKREPOV IN ANALIZ VOLILNEGA PROGRAMA SDS glede na štiri temeljne cilje Strategije razvoja Slovenije:</i>	130

UVOD

Za volilne programe slišimo, ko se bliža volilno leto. Z njimi se pogosto seznanimo preko medijev oz. mnenjskih voditeljev, ki podajo svojo interpretacijo o posameznih strankinih programskih vsebinah. Te interpretacije različnih ključnih področij strank pogosto vplivajo na mnenje volivcev, saj mnogi izmed njih njihovo mnenje preprosto ponotranjijo, ga vzamejo za lastnega in se ne obremenjujejo z dolgotrajnim, za nekatere dolgočasnim branjem celotnega volilnega programa. Na podlagi kritičnih ocen avtorjev kolumn časopisnih hiš na volitvah nato obkrožijo tistega, ki jim je najbolj všeč oz. tistega, ki je najmanj kritiziran in njihova naloga v vlogi volivca je opravljena.

Mnogi si glede tega prav gotovo ne belijo glave, saj je takšna pot do njihovih odločitev veliko bolj racionalna in praktična. Resnično ne moremo pričakovati, da bi se volivci, preden odidejo na volišče, poglobili v vsebino vsakega objavljenega volilnega programa in jih med njimi celo primerjali.

Tudi mi v nalogi ne bomo izpostavljali vseh programov, ki so bili objavljeni v času pred državnoborskimi volitvami 2008, temveč bomo izpostavili le dva, katerima so volivci namenili največ glasov.

Kljub poplavi volilnih programov, ki se pojavijo ob tem času, pa je pred odhodom na volišče nedvomno dobro pogledati in primerjati vsaj najbolj ključna vsebinska poglavja strank, saj smo prepričani, da bo njihova vizija prihodnosti posredno ali neposredno vplivala na naše vsakdanje življenje.

V času predvolilnega obdobja smo po službeni dolžnosti na področju Šaleške doline spremljali volilno kampanjo dveh slovenskih, aktualno največjih političnih strank SD in SDS.

Nič novega ni, da si stranke v času volilne kampanje izberejo slogan, ki naj bi odseval oz. v enem stavku povzel njihovo celotno programsko vsebino. Ta je pogosto precej čustveno obarvan, preprost in gre hitro v uho ter postane uvodna rdeča nit predvolilnega dogajanja. V volilnem letu 2008 smo lahko tako na volilnih stojnicah nenehno poslušali 'Odgovornost za spremembe' socialdemokratov (SD) ter zagovarjanje 'Slovenije na pravi poti' Slovenske demokratske stranke (SDS). Ob prvem vtisu je bilo zelo malo konkretne vsebine in veliko

čustvenih izjav, ki so bolj poudarjale ideološke kot pa vsebinske vidike programa. Verjetno je nespametno pričakovati nagovarjanje in obremenjevanje (naključnih) volivcev sredi mesta s poglobljenimi analizami iz volilnih programov, saj vsak dober retorik oz. politik ve, da je za takšne izjave potreben ustrezen prostor in določena javnost.

Zato smo se odločili, da samo ta prostor skozi teorije študija primera in analize namenimo naši magistrski nalogi.

V uvodnem delu teoretičnega dela naloge bomo najprej izpostavili problemski vidik proučevanja volilnih programov. Oblikovali bomo hipotezo, ki jo bomo s pomočjo deskriptivne analize, statistične analize rezultatov (kodirna analiza volilnih programov) ter raziskovalne metode analize vsebine preverili v drugem delu naloge. Sledi predstavitev kodirne pole, ki smo jo oblikovali na podlagi lastne metode kodiranja.

V drugem poglavju izpostavljamo nekaj najbolj vidnih spremljajočih volilnih elementov, ki so bolj ali manj tesno povezani z volilnim programom.

Tretje poglavje odgovarja na vprašanja, kaj pravzaprav razumemo pod pojmom volilni program, katere so tiste kvalitete, ki ga označujejo kot dobrega, kako ga razumejo različni avtorji in katere dosežke beležimo na področju proučevanja volilnih programov.

Četrto poglavje v celoti namenjamo predstavitvi naše osrednje metode, tj. analizi vsebine, katera priljubljenost med raziskovalci v zadnjih desetih letih vidno narašča. Osvetlili bomo njen zgodovinski vidik, predstavili različne vrste ter seveda njeno uporabnost. Teoretični del naloge bomo zaključili s podpoglavjem o računalniškem kodiranju, ki je t. i. nadgradnja metode analize vsebine.

V drugem – empiričnem delu naloge bomo uvodoma predstavili posebnost strank Socialnih demokratov (SD) in Slovenske demokratske stranke (SDS). Pogledali bomo v njuno zgodovino, kako sta nastali, kako sta organizirani, kdo sestavlja vodstvo posamezne stranke, kaj pomeni mreža strank ter predstavili ključne točke iz njihovih volilnih programov. Poglavje bomo zaključili s predstavitvijo splošnih zgodovinskih podatkov o Državnem zboru in volitvah.

Šesto poglavje nosi naslov Temeljni cilji Strategije razvoja Slovenije. V njem so zapisane štiri razvojne prioritete, ki so zapisane v Državnem razvojnem programu Republike

Slovenije za obdobje od 2007-2013. Zanimalo nas bo, kako sta stranki omenjene štiri ključne cilje upoštevali v svojih volilnih programih.

V sedmem poglavju bomo pred začetkom kodiranja primerjali volilna programa SD in SDS. S pomočjo primerjalne metode in statistične analize bomo izpostavili razliko med številom poglavij in strani ter besed znotraj posameznih poglavij programov političnih strank in rezultate predstavili v slikah.

Osmo poglavje namenjam predstaviti oz. interpretaciji rezultatov naše analize, na podlagi katere sledi odgovor na zastavljeno uvodno hipotezo ter povzetek problemskega vidika proučevanja volilnih programov.

A. TEORETIČNI DEL MAGISTRSKEGA DELA

1 OPIS PROBLEMA IN HIPOTEZE

Že v stari Grčiji so poznali različne retorične 'prijeme' prepričevanja, ki so jih večji govorniki morali suvereno obvladati. Tudi v Sloveniji smo priča klasičnim kampanjam z vele plakati, s katerih so sijali nasmejani obrazi naših politikov. Razvoj političnega komuniciranja z volivci v Sloveniji kot kaže še vedno ni šel dlje od predstavitvenih brošur, dolgih političnih programov in televizijskih soočenj (Hakl 2008).

V nalogi se želimo osredotočiti na teoretsko-metodološko analizo relevantnosti proučevanja volilnih programov v aktualnih predvolilnih procesih, ki jo nadalje preverjamo na izbranem študiju primera parlamentarnih volitev 2008 v Sloveniji. Konkretno se ukvarjamo z raziskovanjem vloge volilnih programov kot vzroka (tesne) zmage socialdemokratov na volitvah. S tem namenom smo si najprej zastavili spodnjo, teoretsko relevantno hipotezo:

Hipoteza:

Volilni programi štejejo in so pomembni ter imajo večjo možnost vpliva na volilni rezultat, če so vsebinsko kompleksni, kar pomeni, da vsebujejo celovite analize preteklih stanj, niz ukrepov in zasledujejo tudi vsebine ključnih strateških dokumentov v državi.

V empiričnem delu smo poskušali ugotoviti, kako pomembno vlogo je odigral volilni program stranke Socialnih demokratov v njihovi volilni kampanji oz. pri končnem volilnem rezultatu. Zato smo se osredotočili na volilna programa SD in SDS na zadnjih državnozborskih volitvah 2008. V nalogi bomo skozi teorijo študija primera in analizo med drugim preverili tudi, ali je bil volilni program stranke Socialnih demokratov (SD) v primerjavi s Slovensko demokratsko stranko Slovenije (SDS) vsebinsko bolj razvojno naravnani, kako obsežna sta bila programa in kakšen vpliv sta imela na volilni rezultat obeh strank.

Hipotezo bomo preverili s pomočjo lastne metode kodiranja, ki jo bomo v empiričnem delu nadgradili še s primerjalno in deskriptivno metodo.

Za primerjalno metodo smo se odločili, ker omogoča, »da na podlagi ugotovljenih korelacij med pojavi pridemo do sklepov oz dokazov o vzročno posledičnih odnosih med pojavi« (Durkheim v Toš, Hafner-Fink 1997, 33).

Deskriptivna pa raziskovalcu omogoča zbiranje informacij o sedanjih obstoječih pogojih. Glavni cilj pri uporabi slednje metode je opis situacije, ki je v času raziskave in odkriti vzroke določenega fenomena (Travers v Sevilla in drugi 1992, 94).

Kot poudarja Gay deskriptivno raziskavo določajo zbrani podatki z namenom testiranja hipotez ali odgovora na vprašanje o trenutnem predmetu raziskovanja. Deskriptivna raziskava določa in poroča o stvareh, kakršne so (Sevilla in drugi 1992, 94).

KODIRNA POLA

Ukrepe v programu bomo označili s številom **01**. *Analize* v stavku s številom **02**.

ukrep 01

analiza 02

Definicije:

Ukrep: predlagan je konkreten primer reševanja ali izboljšanje stanja določenega problema.

Analiza: ugotavljanje ali interpretacija oz. opis ali kritika stanja določenega problema, ki vključuje tudi podporo ali nasprotovanje določeni tematiki.

Z ugotovitvami želimo prispevati k boljšemu razumevanju vloge volilnih programov v političnih kampanjah strank, ki za dosego svojega cilja vse prepogosto uporabljajo sredstva, ki s političnem poslanstvom nimajo veliko skupnega. Žal se pri tem popolnoma pozablja temelj vsake stranke, ki se poda v volilni boj, tj. volilni program, na podlagi katerega naj bi volivci izbrali tistega, ki jim bo prinesel največ koristi tako v zasebnem kot v javnem življenju.

2 UMEŠTITEV VOLILNIH PROGRAMOV V ŠIRŠI POLITIČNI KONTEKST

2.1 IDEOLOGIJA

V tem poglavju želimo izpostaviti tri elemente, ki so tesno povezani z volilnimi programi. To so ideologija, volilna kampanja in mediji.

Vsak volilni program bolj ali manj odraža ideološkost avtorjev programov, ki so ali člani stranke ali njeni simpatizerji. To smo zasledili že pri prvem branju programov, ko smo ugotovili, da nekateri ukrepi in analize poleg svojega osnovnega namena jasno kažejo na ideologijo posamezne stranke. Še posebej je to vidno pri analizah, kjer lahko avtorja volilnega programa na določenih mestih določiš ne da bi pogledal na naslovno stran. Ideološke elemente smo zaznali tako pri SD kot pri SDS. Oba neposredno ali posredno preko svojih ukrepov in analiz hkrati posredujeta tudi svojo ideološko naravnost. Skozi celotni program obeh strank se tako kaže ali leva ali desna dimenzija, ki je ne moremo spregledati.

V nadaljevanju bomo omenili še volilno kampanjo in medije. Brez volilne kampanje pisanje in objava volilnih programov ne bi bila smiselna. Volilna kampanja je namreč tisto sredstvo, s katerim stranke dobijo možnost predstavitve svojih idej oz. ukrepov ali rešitev volivcem.

Kot ni smiselno kreiranje volilnih programov brez volilne kampanja, ni smiselna volilna kampanja brez medijev. Mediji so namreč tisti, ki strankine volilne kampanje oz. volilne programe posredujejo širšim množicam. Njihov vpliv zagotovo ni zanemarljiv. Če izpostavimo le enega od pomembnih vidikov funkcije medijev, tj. novinarjeva interpretacija dogodka oz. v našem primeru volilnega programa, ki jo posreduje javnosti. V veliki večini se naslovniki ne zavedajo, da novinarski prispevek nikoli ne more biti popolnoma objektivni in nepristranski, zato je prav zaradi tega lahko končni rezultat volitev precej odvisen tudi od sporočevalca oz. posrednika informacij.

Pojem ideologije se v družbenih znanostih uporablja že kar precej časa. Deloma zaradi dejstva, da je znano oz. se predvideva, da je veliko političnih dogodkov sproženih na podlagi ideoloških razlik med skupinami, političnimi strankami ali celo med državami. In prav zaradi tega je mnogo političnih znanstvenikov poskušalo opisati ideološke tendence političnih strank, vlad ali volivcev znotraj držav med različnimi zgodovinskimi obdobji. Ker predvidevajo, da ideološke razlike poganjajo mnoge politične fenomene, politologi pogosto želijo primerjati različne ideološke pozicije med različnimi političnimi strankami, vladam ali volivci. Pogosto morajo to ponavadi storiti na bolj ali manj subjektiven način (Kim in Fording v Budge 2001, 157).

Ko so se politologi odločili za proučevanje pojma ideologije, so najprej določili tri predpostavke ob vprašanju, kako volivci razmišljajo in se obnašajo pri svoji volilni odločitvi. Prva predpostavka je bila, da se lahko levo-desna dimenzija najde v večini industrijskih demokracij. Raziskava je vedno znova pokazala, da večina volivcev v mnogih (če ne v vseh) zahodnih demokracijah dojema politiko na tak način, da se zlahka opredelijo na levo ali desno. Celo v Združenih državah Amerike, kjer so zgodnje raziskave pokazale odsotnost ideološkega mišljenja, je zadnja raziskava ideologijo spoznala kot pomemben organizacijski okvir za politično obnašanje pomembnega dela volivcev. Druga predpostavka v njihovem pristopu je bila, da je levo-desna ideologija pomembna in pogosta primarna determinanta volilne odločitve v zahodnih demokracijah in tako je bilo do zdaj skozi celotno povojno obdobje. Tretja njihova predpostavka je bila, da je levo-desna dimenzija primerljiva med državami. Poudarjajo, da sicer res ni veliko dokazov, ki bi ovrednotile to trditev, vendar poudarjajo, da obstaja razlog, ki to predpostavko dokazuje za bolj ali manj verjetno. Skozi leta se je v razvoju literature s tega področja potrdila trditev, da obstaja skupna ideološka dimenzija, s katero lahko primerjamo strankarsko ideologijo med različnimi državami. Iz teh rezultatov skupaj s splošno percepcijo, da če v mnogih državah levo-desna ideološka usmeritev služi kot osnovna referenčna točka odločitev volivcev za kandidate/stranke, potem logično sledi, da obstaja skupna ideološka dimenzija, s katero lahko primerjamo ideologijo volivcev med različnimi državami. Če dopuščamo primerljivost, kontinuiteto in pomembnost levo-desne dimenzije, potem je možno razviti merilo ideološkega stališča za posameznega volivca, ki je primerljivo med državami in v času. Da je to možno, je najprej potrebno razumeti volitve kot veliko anketo javnega

mnenja. V tem kontekstu nekateri vidijo glasovnice kot vprašalnik, ki dajejo napotke volivcu, da izbere stranko, ki je njemu na levo-desni ideološki lestvici najbližja. Če predvidevamo, da imamo točne, primerljive, intervalne meritve strankarskih ideologij za vsako stranko na volitvah, lahko potem volilne rezultate skupaj z ustreznimi meritvami strankarskih ideologij kot skupna frekvenca distribucije, izračunamo precej zanesljive ocene meritev glavnih vrednosti, kot sta srednja vrednost in povprečje. Z drugimi besedami ideološko usmeritev lahko določimo na podlagi racionalnih odločitev volivcev, ki so ideološko usmerjeni (Kim in Fording v Budge 2001, 159-160).

Ideologijo različni avtorji v širšem smislu opredeljujejo kot sistem idej, vrednot in stališč o družbi in družbeni ureditvi, ki izražajo potrebe in interese kake družbene skupine (razreda), pa tudi oblikovan program za uresničenje konkretnih in zgodovinskih ciljev skupine. Ker je ideologija izraz interesov določene družbene skupine, je v tem smislu parcialna zavest, ko vpliva na oblikovanje javnega mnenja globalne družbe ali posameznih segmentov. Ideologija je vezana na politične in ideološke institucije (država, stranke, cerkev, družbenopolitične organizacije, vzgojni sistem) in je zato neposredno prisotna tudi v množičnih občilih in v javnem mnenju. Ideološka sporočila so eminentna politična komunikacija, vendar politična stališča in mnenja ne vsebujejo le kognitivne dimenzije, marveč prav tako preskriptivno (vrednostno) dimenzijo (Vreg 2000, 61).

Ker se bomo v nadaljevanju naloge ukvarjali s primerjavo volilnih programov dveh aktualno največjih slovenskih strank, je zanimiva ugotovitev politologov, ki se nanaša na politične manifeste (programe) in njihov ideološki vpliv.

Uporaba izjav v programih za konstruiranje merila za določitev strankarske ideologije je po njihovem mnenju vse prej kot uporabna, kajti večina jih ne bere. Čeprav to ne pomeni, da so izjave v manifestih slabi pokazatelji ideologije, če so ti reprezentativni del obnašanja stranke, ki je pomemben za volivce. Zadnji dokazi glede tega vprašanja so pokazali, da je temu res tako. Nasprotno pa proti pričakovanju mnogih politologov, dokazi iz Združenih držav Amerike, Velike Britanije in bivše Vzhodne Nemčije kažejo, da stranke resnično izpolnijo velik del svojih predvolilnih obljub. Čeprav izjave v političnih manifestih morda ne vplivajo neposredno na percepcijo volivcev, bo meritev strankarske ideologije osnovana na izjavah manifestov verjetno v visoki korelaciji s percepcijo volivcev glede na njihov splošen odnos do strankarske ideologije (Kim in Fording v Budge 2001, 176).

Prav zaradi tega dejstva v petem poglavju oz. na začetku empiričnega dela naloge - za lažje razumevanje vsebin volilnih programov - obe stranki podrobno predstavljamo.

2. 2 VOLILNA KAMPANJA

Spoznali smo, da je volilni program skupek političnih izjav, ki odražajo vladna načela in politiko. Nekateri zgodovinarji imajo Virginijsko in Kentuckyjsko resolucijo iz leta 1798 – 1799 celo za prvi volilni program; drugi kažejo na seznam resolucij 'mladi mož' Republikanske stranke sprejete 11. maja 1832. Leta 1836 nobena velika stranka ni sprejela volilnega programa, vendar so volilni programi po letu 1840 redni pojav političnih oz. volilnih kampanj (Polsby in Wildavsky, 1991).

Izraz kampanja prihaja iz vojaškega žargona in prvotno pomeni bojno polje oziroma bojišče. Ko govorimo o (pred)volilni kampanjah in politiki, te z vidika najsplošnejših enciklopedičnih opredelitev razumemo kot politično aktivnost, povezano s pridobivanjem volilnih glasov ter s tem z volilnimi procesi in volitvami v splošnem (Kustec Lipicer 2005, 2).

Poglejmo nekoliko nazaj v zgodovino volilnih kampanj oz. v njihovo proučevanje. Avtorica Simona Kustec Lipicer (2005, 2) navaja, da se je ideja volilne kampanje pojavila vzporedno z nastajanjem prvih političnih strank in s tem prvih volitev konec 18. stoletja v ZDA oziroma z začetkom 20. stoletja v Evropi, dokončno pa se je utrdila leta 1960 z volitvami ameriškega predsednika, na katerih sta kandidirala John Kennedy in Richard Nixon.

Kljub prikazanemu prepoznavnemu pomenu prvih volilnih kampanj pa se v začetnem obdobju proučevanja fenomena volitev tem ni namenilo večje pozornosti. Izhajajoč iz enega začetnih modelov pojasnjevanja volitev, t. i. Michiganskega modela, naj bi bili bistveni dejavniki, ki vplivajo na volitve oziroma končni volilni rezultat povezani predvsem s t. i. socialno psihološkimi preferencami volivcev do neke politične stranke (Kustec Lipicer 2005, 2).

Zgodovinsko gledano bi razvoj in s tem tudi profesionalizacijo volilne kampanje s politološkega zornega kota lahko strukturirali v tri časovne točke (Kustec Lipicer 2005, 4, 5):

1. faza je bila zaznamovana s sorazmerno omejenimi procesi, med katerimi je prevladovalo komuniciranje prek različnih strankarskih časopisov, uporaba plakatov, množični shodi, zanašanje na strankarske birokrate in prostovoljne aktiviste. Vse to je kampanjo praviloma označevalo kot decentralizirano in nekoordinirano, ideja kampanje je bila vezana na stranko in njene strategije ter aktiviste, manj pa na sistematične mnenjske raziskave o preferencah in stališčih volivcev. Lahko bi dejali, da je ta zvrst volilne kampanje bolj spominjala na propagando oziroma enosmerno komuniciranje, ki ga je do sicer pasivne množice volivcev vodila politična strankarska elita.
2. fazo razvoja je zaznamoval razvoj televizije, ki je postala najpomembnejše sredstvo podajanja informacij volivcem in s tem tudi eden najpomembnejših medijev v volilni kampanji. Prav z naraščajočim pomenom televizije pa so se posredno pokazale tudi potrebe po profesionalizaciji osebja stranke, ki se je spoznalo na medije in marketing, pojavljali so se prvi medijski svetovalci in agencije. Kampanja se je vedno bolj centralizirala, pomembni so postali strankarski voditelji, lokalna kampanja se je praviloma podrejala kampanji na nacionalni ravni.
3. faza profesionalizacije volilne kampanje pa je nastala vzporedno z vzpostavitvijo novih telekomunikacijskih tehnologij po letu 1980, še zlasti z internetom. Za ta tip kampanje je značilno, da se po eni strani bolj ozko osredotoča le na posamezne skupine ljudi, ki jih prepozna na podlagi številnih izvedenih javnomnenjskih anket. S podatki slednje ne naslavlja zgolj zainteresiranih volivcev, temveč jim prilagaja tudi volilna sporočila, ki jih ti izražajo v okviru javnega mnenja. Zaradi takega pogleda zlasti komunikologi volilno kampanjo vse pogosteje označujejo z izrazom ekonomski marketing (denimo Michelletti, Follesdal in Dietlind, ur., 2004); pri tem pa se volivca razume kot potrošnika, kandidata pa kot ponudnika neke storitve. Nekateri avtorji (denimo Laver, 1997) pa kljub prikazanemu dokazujejo, da stranke predvsem zaradi deklariranja svojih programskih stališč ohranjajo svoje posebnosti in s tem tudi sloves ter s tem zanikajo pesimistične poglede, da to zadnje

obdobje razvoja volilne kampanje lahko označimo prej kot prilagajanje oziroma ugajanje preferencam (preference-accommodating) volivcev kot pa oblikovanje (preference-shaping) lastnih strankarskih preferenc.

Ko govorimo o volilni kampanji, ne moremo mimo medijev. Že pri volilnih programih smo spoznali, da so mediji tisti, ki med volivce razširijo stališča in ideje volilnih programov političnih strank. Na ta način omogočajo javnosti, da na podlagi zapisanih ukrepov, analiz, rešitev zavzamejo svoja stališča do posameznih strank oz. volilnih programov.

2. 3 MEDIJI

Politično komuniciranje poteka praviloma preko medijev. Govori, tiskovne konference, iskanje podpore za razne projekte, opravičevanje spornih političnih potez – vse to predpostavlja navzočnost javnosti. Politični mediji imajo vsaj teoretično, če ne tudi praktično, nalogo nadzora politikov. So 'četrti veja oblasti', ki pozorno spremlja prve tri. Množični mediji pa imajo pomembno vlogo tudi v razmerju novinar – subjekt poročanja. Politični mediji ne samo 'poročajo', marveč tudi 'vodijo' objekt poročanja. Številni politiki ravnaajo tako, kot jim kažejo rezultati javnomnenjskih raziskav, ne pa da bi sami ustvarjali politična prepričanja z javno debato, dejstvi in informacijami (Ferfila 2002, 115).

Ob vse večjem vplivu množičnih medijev v družbi je dostop do njih vedno pomembnejši. Logika delovanja množičnih medijev usmerja njihovo vsakdanjo pozornost na delovanje nacionalnih parlamentov in vlad ter s tem na vedenje parlamentarnih elit do nacionalnih vlad (Poguntke v Krašovec 2000, 182).

Brian McNair (2003, 5) govori o treh elementih političnega komuniciranja, ki so med seboj povezani, saj je le tako lahko politično dejanje spočeto in uresničeno. To so politični igralci, javnost in mediji.

V demokratičnih sistemih imajo mediji funkcijo posredovalca političnega komuniciranja, kot tudi funkcijo oddajnika političnih sporočil, ki jih oblikujejo novinarji. Vloga medijev je pri obeh funkcijah odločilnega pomena. Politični igralci morajo uporabiti medije, da bo njihovo sporočilo doseglo želeno občinstvo. Politični programi, politične izjave, apeliranje

na volivce, kampanje skupine pritiska in teroristična dejanja imajo politično eksistenco in potencial za učinke komuniciranja samo v takšnem obsegu, kot jih poročajo in nato v obliki sporočil sprejmejo naslovniki (McNair 2003, 12).

Da so mediji ključnega pomena pri doseganju volivcev, poudarjata tudi Koprivnik in Pinterič, saj je »rezultat na volitvah odvisen od podobe, ki si jo javnost ustvari o posameznih kandidatih preko množičnih medijev« (Ferfila 2003, 257).

V dobi elektronskih komunikacij pa so predvsem vodstva strank spoznala še vrednost elektronskih množičnih medijev, zlasti televizije. Prek nje lahko učinkovito mobilizirajo in nagovarjajo vse volivce (Krašovec 2000, 10).

Ob koncu opredelitve brez dvoma enega od najpomembnejših dejavnikov političnega komuniciranja je potrebno opozoriti še na pomemben segment komuniciranja, in sicer da se »na področju medijev tudi najbolj izraža manipulacija z vsebino in z jezikom političnega komuniciranja« (Vreg 2000, 61).

Kapitalski, politični in državni upravljavci z mediji skušajo skupinske (ali lastne) interese prikazati kot obče in skupne. Manipulacija z javnostjo (in državljani) se pogosto zakriva z vseobčimi standardi, normami in vrednotami (pogosto tudi z načeli Združenih narodov o človekovih pravicah). Jezik kot abstrakten sistem je nevtralen glede na ideološke in vrednotne namere ter cilje politike in kapitala. Ker pa je jezik socialna konstrukcija stvarnosti, je v vseh segmentih povezana z ideologijo in vrednotami družbe (Vreg 2000, 61).

3 OPREDELITEV POJMA VOLILNI PROGRAM

Odločitvi za podrobnejši pogled v volilni program dveh naših aktualno največjih strank je botrovalo prepričanje, da je volilni program temelj, ogrodje ali hrbtenica vsake stranke, brez katerih ni uspešnega kandidiranja na volitvah. Kot smo zapisali v naši hipotezi, predvidevamo, da je dobro pripravljen volilni program, program, ki med drugim vsebuje veliko konkretnih rešitev oz. odgovorov na aktualne pereče problematike in je zato eden od pomembnih dejavnikov, ki vplivajo na končni rezultat.

3. 1 VOLILNI PROGRAM

'Če me boste izvolili, vam obljubljam...'. Omenjeni stavek je stalni spremljevalec volitev in najbolj pogosta politična retorika, ki se pojavi na začetku katerihkoli volitev. Je nepogrešljiva rdeča nit strankarskih volilnih programov, ki po našem predvidevanju v volilni kampanji igrajo (neupravičeno) razmeroma stransko vlogo. Takšno vlogo jim pripisujejo tudi nekateri politologi, a mnenja med njimi se krešejo. Nekaj izmed njih bomo izpostavili v nadaljevanju, kjer bomo med drugim poskušali odgovoriti na zastavljeno vprašanje o njihovi pomembnosti v volilnih kampanjah. Pri tem bi radi poudarili, da bomo o volilnih programih govorili precej na splošno, prav tako tudi o volilnih kampanjah. Ne bomo izpostavljali razlike med kampanjami, ki potekajo v večinskem in proporcionalnem sistemu, prav tako ne bomo iskali razlik med predsedniškimi in parlamentarnimi volitvami, temveč želimo na tej točki izpostaviti le nekaj najbolj neposrednih razmišljanj o volilnih programih skozi čas.

3. 1. 1 Zgodovinski pogled

Majhen del konvencionalnih znanj ameriških politoloških znanosti je mnenja, da so skoraj vsi politični programi brez pomena. Glede na številne sprejete zakone, ki jih potrdijo parlamenti, še posebej liberalni, kot je ameriški oz. njihovi policy ukrepi, kot so 'the New Freedom', 'the New Deal', 'the Fair Deal' in 'Great Society', je presenetljivo, da je bilo tako

malo narejeno v smeri, ki bi dokazala ali zavrgla ta pogled. Redko so volilni programi največjih političnih strank v Združenih državah Amerike obravnavani kot resne izjave predlaganih javnih politik, ki bi jih uporabili po končani volilni kampanji in volitvah (Bradley 1969, 337).

Na primer, v enem od pomembnih ameriških učbenikov o njihovi vladi lahko preberemo naslednje: »Nihče danes zelo resno ne jemlje strankarskih volilnih programov. So zbirka pobožnih upanj in nejasnih obljub« (Burns in Peltason 1966, 545). Podobna opažanja lahko najdemo tako v zgodnji kot nedavni literaturi o ameriških političnih strankah. Kot je dejal Ostrogorski (1922, 261) »so volilni programi največja farsa vseh dejanj tega velikega strankarskega parlamentarizma«. Tudi Schattschneider (1948, 32) ima podobno mnenje. Pravi, »da so volilni programi neumnost; ne prepričajo nobenega, ne razočarajo nobenega in ne razsvetlijo nobenega«. Sait (1942, 567) pritrjuje, »da kompetenten opazovalec, tuji ali ameriški, govori o volilnih programih z enakim podcenjevanjem«. Odbor za politične stranke Ameriškega politološkega združenja je kritiziral volilne programe, ker so nesposobni predstaviti jasne alternative. Njihovo poročilo se je glasilo: 'Na splošno so alternative med programi definirane tako slabo, da je pogosto težko določiti, kaj so volitve odločile, celo v najširšem smislu.' Medtem ko so o priporočenih reformah odbora na široko debatirali, skoraj nihče ni podvomil v točnost njihovih zaključkov o karakteristikah obstoječih strank. Julius Turner je bil edini kritik odbora, ki je trdil, da v nasprotju z zaključki odbora, volilni programi odražajo razlike glede nacionalnih vprašanj, ki zadevajo številne skupine in to pokazal s številnimi primeri (Bradley 1969, 338).

Leta 1967 je Gerald Pomper predstavil obsežno vsebinsko analizo, ki jo je opravil na številnih volilnih programih. Ugotovil je, da razlike med strankami niso popolnoma izražene, kljub vsemu pa jih lahko do določene mere vseeno zaznamo (Pomper 1967, 318-352).

Volilni program predstavlja dolg seznam političnih izjav, v katerih vsakdo najde nekaj zase, vendar v njem ni nobenih konkretnih rešitev. Volilni program ima zelo majhen vpliv v parlamentu. Njeni člani se na kongresu v nobenem primeru ne smatrajo za povezane s sprejetim programom, saj zelo dobro vedo, pod kakšnimi pogoji je bil program sprejet in s kakšnimi notranjimi zadržki je bil objavljen. Če so volilni programi res tako nepomembni, potem je nenavadno, da so povod za notranje strankarske spore, kot tudi za pozornost

interesnih skupin, množičnih medijev in 'praktičnih' politikov. Kakorkoli že, tradicionalni kritiki volilne programe smatrajo kot neracionalne oz. nepomembne, saj ne prispevajo k uresničitvi želj volivcev (Pomper 1967, 319-320).

Anthony Downs se ne strinja in poudarja, da lahko v volilnih programih določimo dve vrsti racionalnosti: racionalnost volivcev in strankarsko racionalnost. Volilni programi prispevajo k racionalnosti volivcev, če posamezniku pomagajo izbrati stranko, ki mu bo prinesla največjo osebno korist ali 'koristni dohodek'. Koristi niso samo materialni dobički, temveč vse, kar ceni volivec, na primer osebno zadovoljstvo ali altruistična dejanja. Volilni programi promovirajo strankarsko racionalnost, če prispevajo k zmagi njihovih avtorjev (Downs v Pomper 1967, 321).

Gerald Pomper (1967, 345) je v svoji raziskavi volilnih programov od leta 1944 do 1964 ugotovil, da so volilni programi le delna pomoč pri racionalnosti volivcev. Navaja, da vsebujejo mnogoštevilne razprave o političnih vprašanjih, pogosto s pomembno stopnjo specifičnosti, prav tako pa vključujejo tudi veliko fraziranja in nejasnosti.

Če izpostavimo še nekaj kvalitet volilnega programa, ki prispevajo k racionalnosti volivcev, lahko sklepamo, da je negotov tisti volivec, ki nima celovitih in brezplačnih informacij, kajti drugače sploh ne bi potreboval volilnega programa, kajti strankarske izjave so 'brezplačni' viri informacij, ki jih volivec uporabi za zmanjšanje svoje negotovosti glede politike. Pod temi pogoji ima/bi imel volilni program pet kvalitet: (1) zaskrbljen – do določene mere – glede problemov javne politike in dovolj natančen, da je pomemben za volivce; (2) ker se volivci ponavadi odločajo na podlagi strankarske predstavitve, bo program vseboval primerjavo dveh strank o njunih preteklih dejanjih in stališčih, s posebnim poudarkom na zaslugah in napakah trenutno vladajočega; (3) nakazuje prihodnja stališča stranke, še posebej tista, ki so pomembna za volivce, predvsem na področju tistih politik, od katerih imajo volivci največjo korist. Takšne izjave so potrebne predvsem kot pomoč za izvolitev na prihajajočih volitvah. Prav tako so potrebne za naslednje volitve kot sredstvo za presojo strankarske zanesljivosti glede držanja obljub; (4) stranka bo zelo zanesljiva v svojih stališčih v volilnih programih; (5) če zmaga na volitvah, bo stranka izvršila svoje nakazana stališča v volilnem programu po svojih najboljših močeh (Downs v Pomper 1967, 321-322).

Obstaja tudi kritika glede tradicionalnih teorij o volilnih programih, katere so bile zavržene prav zaradi starega pregovora, da so volilni programi 'volilni bonbončki', s pomočjo katerih lahko kandidati na volitvah kandidirajo, ne da bi se tega držali ali bili v to celo prepričani. Kljub vsemu pa so raziskovalci (Fishel, 1985; Jacobs in Saphiro, 2000; Pompre in Lederman, 1980) konsistentno ugotavljali, da so ameriški predsedniki, ki so volilne obljube jemali resno, poskušali le-te preko kongresa ali ostalih izvršilnih organov tudi uresničiti (Oliver in Marion 2008, 398).

Precej kritičen pogled do volilnih programov ima tudi Paul Theodore David (1971). Volilni programi po njegovem vsebujejo nenavaden paradoks zaznavnosti. Pisci uvodnikov in nekateri pomembni politiki ponavadi iz zakonodajnih vrst poskrbijo (že kar nekaj generacij), da se programi, ko se kampanje zaključijo, tudi hitro pozabijo. Po drugi strani pa tako ni mogoče dobiti vpogleda, koliko naporov pravzaprav gre za izdelavo volilnega programa: tisoče ur dela, potu in znanja, ki mu ga namenijo ljudje, ki visoko cenijo svoj čas, brez napotkov, da morajo volilni programi biti pomembni za nekatere ljudi in namene. Jasno je, da nekateri volilni programi dosegajo več zgodovinske pomembnosti kot drugi in ni vedno vsebina njihovih načrtov za prihodnost tista, ki bi jim dala pomembnost, ko to enkrat dosežejo. Vendarle pa to vsebino jemljejo zelo pogosto, zelo resno državni uradniki, ki zasedajo uradniška mesta v Beli hiši, v oddelku za proračun. Na začetku leta 1948 je osebje, ki je bilo zadolženo za zakonodajo na oddelku za proračun, redno zbiralo programe obeh strank, skupaj z izjavami obeh kandidatov, ki sta jih dajala med volilno kampanjo kot del priprav za možne spremembe v predsednikovanju. Roger W. Jones, ki je bil zaposlen kot asistent direktorja za zakonodajo leta 1953, je komentiral pisanje pred nekaj leti, in sicer da je skozi prvo leto Eisenhowerje administracije republikanski volilni program iz leta 1952 nudil glavne usmeritve za razjasnitev predlagane zakonodaje, vse dokler niso dobili bolj razvite, bolj specifične usmeritve od predsednika (David 1971, 303-304).

3. 1. 2 Sodoben pogled

Sodobni evropski pogled na volilne programe gleda z več prizanesljivosti v smislu njihove pomembnosti. Annika Werner in Andrea Volkens (2009, 3) razumeta izjave zapisane v

volilnih programih kot osrednjo značilnost stranke. Preko njih stranke svoje ideje in cilje javno predstavijo volivcem, vendar tudi onidve ugotavljata, da se branja volilnih programov loti le malo od njih. To je po eni strani zaskrbljujoče, saj je »prednost volilnih program ravn v tem, da so vir za identifikacijo mnogovrstnih političnih ciljev strank« (Werner, Volkens 2009, 3):

1. volilni programi pokrivajo širok spekter političnih drž in tem in jih ravn zato lahko obravnavamo 'kot niz ključnih strankarskih pozicij' (Budge, Robertson, Hearl v Werner, Volkens 2009,3);
2. volilni programi so avtoritativne izjave strankarske politike, saj so programi ponavadi sprejeti na kongresih strank;
3. volilni programi so reprezentativne izjave celotne stranke in ne izjave posamične frakcije ali skupine znotraj stranke ali posameznega člana stranke;
4. volilni programi so objavljeni pred vsakimi volitvami, zato lahko politične preference stranke znova proučujemo čez določeno časovno obdobje.

Program je odsev strankarskih prepričanj in odnosov do najpomembnejših državnih vsebin (Poutvaara 2003, 82), so skupno ogrodje oz. cilji v volilnem programu, ki vključujejo odnos do vprašanj, kot so izobraževanje, okolje, državna varnost, javni blagor itd. (Smith, 2003). Volilni program je politika, ki jo je predlagala stranka (Poutvaara 2003, 82) in je pomemben odraz strankarske usmeritve v naslednjih štirih letih (Oliver in Marion 2008, 398-399) ter je hkrati odvisen od sestave strankinih primarnih volivcev (Gomberg in drugi 2004, 373). Na splošnih volitvah volivci glasujejo za volilne programe, kot so bili predstavljeni oz. določeni (Gomberg in drugi 2004, 374).

Na primer, po terorističnem napadu v Združenih državah Amerike 2001 je veliko političnih strank v delu svojih volilnih programov zavzelo ostro držo proti terorizmu. Ponavadi ima vsaka politična stranka svoj volilni program in vsak posameznik te stranke prav tako svoj volilni program, ki je pogosto zelo tesno povezan z volilnim programom stranke. Velik spekter volilnih programov strank je oblikovanih tako, da privabijo volivce k stranki, v upanju ustvarjanja strankarske zvestobe in potencialno dobiti tiste volivce, ki bodo na podlagi moči volilnega programa, avtomatično izbrali kandidata povezanega s to stranko. Veliko ljudi povezuje določene stranke s posameznimi programskimi vprašanji, saj

so prav ta vprašanja temelj strankarske filozofije. Na primer, nekatere stranke so poznane po svojem pristopu nevmešavanja v državno vlado s poudarkom na pravici posameznih regij do izoblikovanja svoje politike v primerjavi z drugimi, ki pa se nagibajo bolj centralno usmerjeni vladi. Avtorji volilnih programom si prizadevajo biti privlačni glede skupnih problemom, ki tarejo populacijo, medtem ko svojo stranko predstavijo kot edino pravilno domoljubno odločitev za volivce. Volilni program stranke ponavadi med ljudi distribuirajo novinarji, komentatorje spodbujajo, da medtem ko analizirajo kandidate na prihajajočih volitvah, navajajo citate iz volilnih programov. Izbrani kandidati strank se prav tako dobro seznanijo s programi svojih nasprotnikov, da lahko identificirajo šibke točke in se tako pripravijo na potencialni napad (Smith, 2003).

Ni potrebno ponovno izpostaviti, da pride do poplave strankarskih volilnih programov prav pred volitvami. Vsake štiri leta namreč politične stranke skličejo svoje kongrese, na katerih izberejo kandidata, ki bo v prihajajoči volilni kampanji zastopal njihovo ideologijo. Prav tako se ob istem času sestanejo strankarski privrženci in funkcionarji, da bi napisali volilni program. V tem dokumentu predstavniki stranke razvijejo in izrazijo svoj pogled na številne vsebine. Opišejo težave, načela in cilje, ki jih na splošno podpirajo člani stranke (Oliver in Marion 2008, 398-399).

Člani stranke strateško izberejo oz. oblikujejo svoj volilni program. Bolj natančno, vsaka stranka oblikuje svoj program, tako da maksimira pričakovano korist svojega osrednjega člana po naslednjih volitvah (Poutvaara 2003, 84).

Profesor Louis Sandy Maisel pravi, da nikoli ne veš, kaj bi si človek mislil o volilnih programih strank. Po eni strani so najpomembnejši dokument, ki ga izda politična stranka. Volilni program pove, za kaj se zavzema stranka, določa in nedvoumno opiše, zakaj si določen strankarski kandidat zasluži biti izvoljen. Po drugi strani pa so ničvredni kosi papirja. Koliko prebivalcev vam lahko pojasni, kaj je volilni program? Kdo je tisti, ki bi vedel povedati, kje v resnici so razlike? Koga zanima? Politologi izražajo enako ambivalentnost. Tisti, ki podpirajo 'odgovorne' politične stranke, vidijo volilne programe kot centralni del strankarske misije - volivcem dajo razloge za podporo svojih kandidatov. Postavijo temelje politike, ki jih bo stranka podprla, če bo izvoljena. Volivci lahko tako tudi izmerijo strankarsko učinkovitost glede na strankarske obljube in zavezo kandidatov v preteklih dejanjih. Tudi Gerald Pomper in Jeff Fishel (v Maisel 1993/94, 671) trdita, »da so

volilni programi pomembni in da volilna programa dveh največjih ameriških strank služita kot pomembna podlaga za predloge zakonov po volitvah«. Poudarjata, da analiza vsebine volilnih programov pred volitvami lahko pokaže izid volitev (Pomper in Fishel v Maisel 1993/94, 671-672).

Tudi France Vreg se strinja, da so volilni programi pomembni, saj po njegovem mnenju bistveno prispevajo k odločitvi volivca. Teorija o vedenju političnega izbiranja predvideva, da volivec izbira na podlagi vrednot. Te vrednote so: politični problemi, socialna pojavnost kandidata, kandidatova osebnost, situacijske naključnosti in epistemske vrednote. Politični problemi se nanašajo na osebno prepričanje volivca o kandidatovem stališču do ekonomskih, socialnih in zunanjepolitičnih problemov, ki so bistvo kandidatovega programa. Volivec bo izbral kandidata, katerega program bo maksimiral volivčeve koristi kot državljana (to so na primer razni socialni programi). Avtorja te teorije Newman in Sheth pa menita, da je ta vidik najpomembnejši pri odločanju (Vreg 2001, 181-182). Državljan se na volitvah ne opredeljuje za posamezno stranko izključno na osnovi svojega konkretnega interesa, temveč v veliki meri na osnovi osebnega pogleda o najprimernejšem organiziranju politične skupnosti kot celote, v kateri živi in v okvirih, katere vidi največje možnosti za vsesplošni razvoj svojih interesov (Krušič in drugi 1990, 6).

Kljub vsemu so nekateri še vedno mnenja, da branje volilnih programov ni racionalen način za določitev, kako naj nekdo voli. Morris Fiorina in ostali trdijo, »da je analiza preteklega strankarskega dela veliko bolj racionalen način za ocenjevanje, kako se bo kandidat vedel na položaju po volitvah kot pa zanašanje na njegove obljube« (Fiorina v Maisel, 1993/94, 672).

Poleg svobodne volje so volilni programi drugi bistveni vidik volitev v tem, da se lahko izbira med različnimi idejami oz. mislimi, ki so opredeljene skozi programe političnih strank (Krušič in drugi 1990, 6).

Če izpostavimo še plodna odkritja pionirskih analiz volilnih programov Davida Robertsona, ugotovimo, da stranke neposredno ne nasprotujejo druga drugi glede pomembnih vsebin (Robertson v Budge 2001, 219). Sploh zelo redko zavzamejo specifično politično stališče ali omembo katerekoli druge stranke ali njenega stališča. Vsekakor njihovi programi

dopuščajo le en možen pogled o posamezni vsebini in k temu posvetijo vso svojo energijo, da poudarijo tista področja politike, na katerih je njihova kredibilnost najmočnejša, z namenom seveda pridobitve volivcev. To odkritje je bilo večkrat uporabljeno v kasnejših analizah strankarske retorike in v računalniškem štetju besed manifestov (Robertson, Riker, Bara v Budge 2001, 219).

Torej, če želi nekdo proučevati politiko stranke in ne politike, ki jih predstavljajo strankarske zdrahe ali posamezniki znotraj stranke, potem mora proučiti njen manifest oz. volilni program (Budge 2001, 211). Prav tega se je lotila 'Manifesto research group', ki do sedaj predstavlja največjo bazo virov podatkov glede volilnih programov (Laver, Garry v Gomez in Alonso 2008, 3) in je verjetno tudi najpomembnejši politološki raziskovalni projekt na tem področju (Laver v Gomez in Alonso 2008, 3).

Proučevanje manifestov oz. političnih programov sega v leto 1979, ko je bil ustanovljen 'Manifesto research group'. Ta evropski konzorcij za politično raziskovanje je bil ustanovljen s strani mednarodne skupine politologov z namenom proučevanja strankarskih pozicij do določenih politik v nekem časovnem obdobju ter tudi opravljanja meddržavne primerjave. Ključno področje proučevanja je bila analiza volilnih programov. Delo skupine se je leta 1989 razširilo, ko se je prvotni projekt nadgradil v 'Primerjalni manifestni projekt', ki ga je vodil Hans-Dieter Klingemann iz berlinskega Znanstvenega centra za socialne raziskave. S tem primerjalnim projektom se je raziskava na področju manifestov in političnih programov strank razširila v vse države OECD-ja in tudi v 24 držav centralne in vzhodne Evrope (Gomez in Alonso 2008, 1). »Glavna naloga skupine 'Manifesto research group' je bila razvoj klasifikacijske sheme, ki bi varčno pokrivala vso vsebino volilnih programov iz primerjalne in longitudinalne perspektive« (Gomez in Alonso 2008, 1).

Ugotavljamo, da volilne programe oz. njihovo pomembnost pred volitvami različni avtorji razumejo precej različno. Mi bomo v nalogi zavzeli stališče, da so volilni programi pomemben del strankarskega delovanja na volitvah oz. nepogrešljiv in obvezen del vsake volilne kampanje. So skupek dobro premišljenih oblikovanih ciljev stranke, za katere predvidevajo, da bodo med osebnimi interesi posameznega volivca zasedli visoko mesto. Slednje želijo nato na najbolj prepričljiv način unovčiti med volivci.

Prav tako smo prepričani, da so volilni programi pomemben del volilne kampanje in t. i. 'osebna izkaznica' stranke, s katero se identificirajo pred volivci in so končno tudi hrbtenica strankarskega delovanja, ki nosi osrednjo težo predvolilne kampanje.

Kateri so bili torej razlogi oz. cilji, ki so volivce prepričali, da so na državnozborskih volitvah 2008 glasovali za stranko SD?

V nadaljevanju nas bodo zanimale predvsem tiste vsebine, katere izpostavlja Državni razvojni program Republike Slovenije oz. odnos strank do ključnih ciljev, kot so gospodarstvo, zdravstvo, izobraževanje itd.

Izpostavljene vsebine bomo nato s pomočjo metode analize vsebine ustrezno analizirali.

4 METODA ANALIZE VSEBINE VOLILNIH PROGRAMOV

4.1 ZGODOVINSKI RAZVOJ METODE ANALIZE VSEBINE

Četrto poglavje v celoti namenjammo eni od vodilnih metod na področju raziskovanja vsebinskih tem. Obstaja mnogo metod, s katerimi bi lahko operirali v naši nalogi, celo znotraj metode analize vsebine obstaja vrsta tehnik analize vsebine in kot bomo v nadaljevanju spoznali tudi vrsta različnih pristopov oz. oblik. Razlog, da smo izbrali metodo analize vsebine, je v njeni uporabni vrednosti, ki nam bo v pomoč pri razjasnitvi vprašanj, ki smo si jih zastavili v uvodu.

Metoda analize vsebine je metoda, ki je bila razvita za analizo dokumentov v zgodnjih tridesetih letih prejšnjega stoletja v ZDA (Budge in Bara 2001, 4).

Zgodovina vsebine analize na področju raziskovanja bolj natančno sega v 18. stoletje v Skandinavijo (Rosengren, v Hsieh in Shannon 2005, 1278) oz. dokazi uporabe kvantitativne analize pri tiskanem gradivu segajo v obdobje religiozних sporov osemnajstega stoletja na Švedskem, medtem ko je Max Weber leta 1910 predlagal veliko lestvico analize vsebine tiska (Krippendorff, 1980 v Harris 2001, 193). Praktično uporabo velike lestvice za propagiranje med drugo svetovno vojno je prepoznala skupina raziskovalcev, vključno z Janisom in Lasswellom, ki je videla prednosti pri reševanju problemov s pomočjo vzorčenja in zanesljivosti (Laswell in drugi, v Harris 2001, 193).

Prvi, ki je sistematično in izčrpno pisal o tej metodi, je bil Bernard Berelson, ki je leta 1952 izdal metodološko razpravo. Berelson je metodo analize vsebine definiral kot raziskovalno tehniko za objektivno, sistematično in kvantitativno obravnavo manifestnih vsebin komunikacij. To definicijo je povzel tudi Weber, ki meni, »da je vsebina analize raziskovalna metoda, ki uporablja niz procedur, ki povzetke vsebine naredi veljavne. Ti povzetki se nanašajo na sporočevalca vsebine ali na prejemnike sporočila. Pravila tega procesa povzemanja se spreminjajo s teoretskim in bistvenim interesom raziskovalca« (Weber 1996, 9).

Leta 1930 so, na primer raziskovali delež poročanja ameriških časopisov o zunanji politiki z namenom, da ugotovijo, katere teme so uredniki smatrali kot pomembne. Leta 1933 je Hornell Hart kot del simpozija o 'Zadnjih družbenih trendih v Združenih državah Amerike' začel raziskavo, v kateri je proučeval vzorce v ameriških publikacijah – knjige in periodični tisk – z namenom, da ugotovi, kakšen delež namenjajo različnim temam. V tej raziskavi je bil obseg pokrivanja različnih tem (namenjen prostor določenih vsebinam) dobesedno izmerjen z ravnilom, prilagojen posameznim časopisom in rezultati so bili predstavljeni v 'inčih rubrike'. Štiri leta kasneje je Harrold Lasswell vpeljal metodo, ki jo je uporabil v študiji psihoanalitičnih intervjujev na osnovi sistematične uporabe klasificiranja kategorij. Nadalje je to klasifikacijsko shemo uporabil tudi za analizo širših vsebinskih tem. Ironično je, da je prav grožnja druge svetovne vojne leta 1939 spodbudila preboj v razvoju tehnik analize vsebine. Lasswell je po ukazu ameriške vlade prevzel odgovornost za 'Svetovno osredotočeno raziskavo', ki je proučevala vsebino tujih časopisov. Domnevali so, da nemški in angleški časopisi poročajo o številnih vsebinah, ki se tičejo ameriške politike, vendar so ugotovili, da to ni tako pomembno. Bolj pomembno je bilo, da je analiza pokazala, kako lahko časopisi napovejo pomembne premike v politiki in strategijah. Na primer nekaj mesecev pred podpisom pakta Ribbentrop-Molotov je Lasswellova metoda razkrila pojemanje negativne nastrojenosti proti Sovjetski zvezi v nemških časopisih in prav tako manjšanje negativnih referenc proti Nemčiji v Pravdi. Vsekakor je v primeru Nemčije bilo očitno, da je bilo vse manj in manj kakršnekoli povezanosti s Sovjetsko zvezo (Budge in Bara 2001, 4).

Metoda analize vsebine je bila sprva pravzaprav ustvarjena kot orodje za komunikološke raziskave, vendar je zelo kmalu še v teh zgodnjih letih dobila tudi politološko komponento (Budge in Bara 2001, 4). Raziskovalci so v svojih študijah metodo analize vsebine uporabljali tako kvalitativno kot tudi kvantitativno (Berelson v Hsieh in Shannon 2005, 1278). Kasneje so analizo vsebine prvenstveno uporabljali kot kvantitativno raziskovalno metodo s podatki besedila kodiranih v točno določene kategorije, ki so jih nato opisali s pomočjo statistik. Ta pristop včasih imenujejo kvantitativna analiza kvalitativnih podatkov (Morgan, 1993 v Hsieh in Shannon 2005, 1278), saj se je vsebinska analiza izkazala, kot smo že omenili, uporabna tako v kvalitativni kot kvantitativni analizi in jo lahko razumemo tudi kot most med obema (Budge in Bara 2001, 4). Ima torej elemente obeh pristopov

(Berg, 1998; Insch in drugi., 1997; Sarantakos, 1993), vendar je pri tem potrebno izpostaviti, da štetje tekstualnih elementov, ki izhajajo iz prve stopnje analize »komaj zadostujejo za organiziranje, številčenje in pridobivanje podatkov. To raziskovalcu ponudi možnost, da spozna, kako subjekti ali avtorji tekstovnega gradiva vidijo svoj družbeni svet« (Berg 1998, 225).

Vsebina analize je postala pomembno inteligentno orožje. Razvile in standardizirale so se dovršene kategorije kodiranja, uvedeni so bili kazalci, koderji pa so bili nadzorovani z namenom, da se zagotovi primerljivost njihovih rezultatov. Bolj enostavne metode so še naprej uporabljali na drugih področjih, kot na primer pri predsedniških volitvah (1940), ko sta Lazarsfeld in Berelson (1944) ocenila delež publicitete, ki so jih namenjali nasprotnim kandidatom. V pol stoletja, ki mu je sledila druga svetovna vojna, se je pri nadaljnjih študijah različnih tipov družbenega vedenja povečala uporaba analize vsebine. Veliko disciplin, še posebej na področju kulturnih študij, so izumile svoje pristope, ki so pogosto uporabljene skupaj z ostalimi raziskovalnimi orodji, kot sta diskurzna analiza in etnometodologija. Ponovno so Lasswell in njegovi raziskovalci utrli pot številnim raziskavam, uvedli so tehnike v politično retoriko, kot na primer v študiji Leitea 'Hiša brez oken' v petdesetih letih prejšnjega stoletja ali v analize evolucije družbenih vrednot skozi čas. Če pogledamo v preteklost, je prav presenetljivo, kako hitro so se razvile tehnike analize vsebine in kako hitro so se razširile v raziskave drugih 'objektivnih' dokumentov, kot sta javna diskusija in manifest (Budge in Bara 2001, 4-5).

Zato ni presenečenje, da število raziskav, ki pri svojem delu uporabljajo metodo analize vsebine, raste iz leta v leto. Leta 1991 je bilo takih primerov uporabe 97, šest let kasneje je bilo zabeleženih že 332, v letu 2001 pa je uporaba metode analize vsebine dosegla število 601. Raziskovalci cenijo analizo vsebine kot fleksibilno metodo za analizo podatkov besedila (Cavanagh v Hsieh in Shannon 2005, 1277).

Če smo dobili nekaj vpogleda v zgodovino razvoja metode analize vsebine, pogledajmo v nadaljevanju, kaj je pravzaprav metoda analize vsebine in kakšna je njena vrednost oz. uporabnost.

4. 2 UPORABNOST METODE ANALIZE VSEBINE

Že pri poglavju o volilnih programih smo omenili 'Manifesto research group'. Spoznali smo, da predstavlja največjo bazo podatkov o volilnih programih. Njihov največji dosežek pa je razvoj klasifikacijske sheme, katero lahko uporabijo ne glede iz katere države prihaja volilni program.

Bolj natančno, predmet analiziranja volilnih programov je merjenje strankarskih političnih preferenc med državami in volitvami znotraj običajnega okvirja. Volilne programe so določili kot indikatorje strankarskih političnih preferenc v določeni časovni točki. Prav zato so volilni programi podvrženi kvantitativni vsebinski analizi. Izdelali so klasifikacijsko shemo, ki jim je omogočila kodiranje vseh vsebin volilnih programov po drugi svetovni vojni v različnih državah. Prvo verzijo klasifikacijske sheme je izdelal David Robertson za analizo oblik strankarskih volitev v Veliki Britaniji in Združenih državah Amerike (Werner in Volkens 2009, 1).

Kako uspešna je 'Manifesto research group' oz. uporabnost metode analize vsebine in njenih rezultatov priča dejstvo, da je leta 2009 Nemška znanstvena fundacija raziskovanje volilnih programov sprejela kot politično reprezentančen projekt in ga vključila v svojo dolgoročno infrastrukturno finančno shemo. Vse do leta 2021 se bo baza podatkov 'Primerjalnega manifestnega projekta' dopolnjevala in se širila v 75 držav vključno z Južno Ameriko in Jugovzhodno Azijo (Werner in Volkens 2009, 1).

Kaj pravzaprav proučujemo v volilnih programih?

Programatične izjave so osrednja značilnost stranke. V volilnih programih so politične ideje in cilji stranke pisno zabeleženi, čeprav dejansko le nekaj volivcev prebere volilne programe, ki jih ponavadi distribuirajo mediji. Med najrazličnejšimi programi, ki so objavljeni v mnogih državah, je bila osnova raziskave - 'Navodila za kodiranje manifestov' (3. izdaja) - seveda manifest. Angleška oznaka 'manifest' se nanaša na besedo, ki jo ves preostali svet razume kot 'volilni program', na primer vsebina, ki jo izdajo politični igralci ob volitvah z namenom pridobiti notranjo ali zunanjo podporo. V tej raziskavi so omenjeni termin uporabili za določitev besedila, ki ima v povprečju 50 strani in ga je izdala politična

stranka z namenom kandidiranja za glasove na nivoju nacionalnih ali nadnacionalnih volitev (Werner in Volkens 2009, 3).

Prednosti proučevanja volilnih programov kot vir za identifikacijo političnih ciljev strank so mnogovrstne: (1) volilni programi zaobjemajo širok spekter političnih stališč in vsebin in zato jih lahko obravnavamo kot 'niz ključnih izjav strankinih stališč' (Budge, Robertson, Hearl v Werner in Volkens 2009, 3); (2) volilni programi so veljavne izjave strankarske politike, saj se programi ponavadi ratificirajo na strankarskih konvencijah; (3) volilni programi so reprezentativne izjave celotne stranke, ne samo izjave ene frakcije ali skupine znotraj stranke ali posameznega člana stranke; (4) volilni programi so objavljeni pred vsakimi volitvami. Na ta način se lahko kasneje proučujejo spremembe političnih preferenc stranke. Kljub vsemu nekateri akademiki ne zaupajo volilnim programom. Izpostavljajo, da noben volivec nikoli ne prebere programa, da so volilni programi bolj trgovski letaki z namenom privabiti volivce ali pa so preveč nejasni, da z njimi lahko povežemo katerokoli strankino odločitev v parlamentu (Hofferbert in drugi v Werner in Volkens 2009, 3).

Množični mediji v času volilne kampanje komunicirajo z vsebinami programa in informirajo volivce o kasnejših dejanjih, ki so odklonska programskim obljubam. Kvantitativna analiza volilnih programov odkriva, da programi ponavadi vsebujejo kar precejšnjo število konkretnih obljub in da se v povprečju med strankami, volitvami, državami in političnimi področji izvede okoli 70 odstotkov konkretnih vladnih obljub (Rallings in Thomson v Werner in Volkens 2009, 3).

Glede na koristi in dobre strani metode analize vsebine ni presenečanje, da se njena uporaba v zadnjih petindvajsetih letih povečuje in širi tudi v organizacijske študije oz. raziskave menedžmenta (Erdener in drugi v Duriau in drugi 2007, 5). »Omejena uporaba vsebine analize je predvsem zaradi nepoznavanja metode in zaradi njene zgodovinske izolacije od glavnega toka družbenih znanosti kot pa zaradi njenih prirojenih omejitev« (Woodrum 1984, 1). Ne dolgo nazaj so potencial metode analize vsebine kot kvalitativne analize odkrili tudi raziskovalci z zdravstvenega področja, ki je tej metodi prineslo povečano uporabo in popularnost (Nandy in Sarvela, 1997 v Hsieh in Shannon 2005, 1278).

Osrednja vrednost metode analize vsebine kot raziskovalne metode je prepoznavanje pomembnosti jezika pri človeški kognitivnosti (Sapir, 1944; Whorf, 1956 v Duriau in drugi 2007, 5). Ključna predpostavka je, da analiza besedila raziskovalcu omogoča razumevanje drugih človeških kognitivnih shem (Huff, 1990; Gephart, 1993; Woodrum, 1984 v Duriau in drugi 2007, 5). Preprosto pomeni, da se frekvenca besed razume kot indikator središča kognitivnosti (Huff, 1990 v Duriau in drugi 2007, 5) ali pomembnosti (Abrahamson in Hambrick, 1997 v Duriau in drugi 2007, 5). Zagovorniki metode analize vsebine so prepoznali mnogo prednosti pred številnimi ostalimi raziskovalnimi metodami. Predvsem pri raziskavah menedžmenta, metoda analize vsebine omogoča metodološko repliko za dosego poglobljenih individualnih ali kolektivnih struktur, kot so vrednote, nameni, vedenje in kognicije (Carley in drugi v Duriau in drugi 2007, 6). Kot taka je analiza vsebine uporabna za široki spekter organizacijskih fenomenov. Na primer uporaba v menedžmentu je vključevala korporacijsko družbeno odgovornost (glej poročila Ullmann 1985; Gephart, 1991), industrijske nesreče (npr. Gephart, 1993) in kognitivnost vodstva. Vsebine, ki jih je težko raziskovati z uporabo tradicionalnih kvantitativnih metod in z arhivskimi, finančno usmerjenimi bazami podatkov (Duriau in drugi 2007, 6).

Naslednja ključna moč metode analize vsebine je njena analitična fleksibilnost. Na primer analiza vsebine se lahko izvede na dveh ravneh (Erdener in Dunn, 1990; Holsti, 1969; Woodrum, 1984 v Duriau in drugi 2007, 6). Na prvi se lahko jasna vsebina besedila 'ujame' in razkrije v številkah vsebinske statistike. Na drugi pa je raziskovalec zainteresiran za latentno oz. 'prikrito' vsebino in za bolj poglobljen pomen, ki se skriva v besedilu. To pa lahko pomeni več interpretacij. Kot dodatek lahko metodo uporabi tudi za obe raziskavi tako induktivno kot deduktivno (Roberts, 1989 v Duriau in drugi 2007, 6). Kot zadnje, analiza vsebine omogoča ločevanje dragocene vsebine povezane z dokumenti organizacij združene z močnimi kvantitativnimi analizami. V tem se analiza vsebine razlikuje od ostalih kvalitativnih procedur, kot sta hermenevtika in literarna interpretacija (Tesch, 1990 v Duriau in drugi 2007, 6-7).

Še ena lastnost analize vsebine je njena neintruzivnost oz. nevsiljivost in zato ne trpi zaradi raziskovalčevih zahtev po pristanskosti (Woodrum, 1984 v Duriau in drugi 2007, 7), zato je po Neumanu (1994, 260) »dobro razvita, vendar premalokrat uporabljena«.

Ta prednost se navezuje le na obstoječa besedila in ostale vire. Ne velja za intervjuje ali na neomejeno število odgovorov v anketah. Ker je nevsiljiva, je še posebej pomembna pri raziskavah menedžmenta in raziskavah zaposlenih na visokih položajih, pri katerih je dostop do informacij pogosto otežen (Morris, 1994 v Duriau in drugi 2007, 7).

Analiza vsebine opisuje tudi družino analitičnih pristopov od impresionističnih, intuitivnih, interpretativnih analiz do sistematičnih, strogih tekstovnih analiz (Rosengren, 1981 v Hsieh in Shannon 2005, 1277). Izbira specifičnega pristopa metode analize vsebine raziskovalca se spreminja glede na teoretične in obstoječe interese raziskave in glede na predmet študije (Weber, 1990 v Hsieh in Shannon 2005, 1277). Čeprav je zaradi fleksibilnosti metoda analize vsebine uporabna za številne raziskave, jo zaradi odsotnosti neke trdne oz. nespremenljive definicije in postopkov pri svoji uporabi to vseeno potencialno omejuje (Tesch, 1990 v Hsieh in Shannon 2005, 1277).

4. 3 VRSTE METOD ANALIZE VSEBINE

Znotraj metode analize vsebine obstaja nekaj različnih pristopov oz. oblik. Hsiu-Fang Hsieh in Sarah E. Shannon (2005) govorita o treh pristopih, Gary S. Inch (1997), Klaus Krippendorf (1980), Max Weber (1990) pa o osmih korakih.

Analiza vsebine je splošno uporabna kvalitativna raziskovalna tehnika. Poznamo tri pristope oz. oblike analize vsebine: konvencionalno, neposredno in seštevalno. Vsi trije pristopi se uporabljajo za interpretacijo pomena iz vsebine podatkov in so zato zvesti naturalističnim vzorcem. Največja razlika med pristopi je v sistemu kodiranja, v njenem izvoru in v vprašljivi zanesljivosti. Pri konvencionalni analizi vsebine kategorije kodiranja izhajajo neposredno iz podatkov vsebine. Z neposrednim pristopom se analize pričnejo s teorijo ali s pomembnimi izsledki raziskav kot vodilo za začetno kodiranje. Seštevalna analiza vsebine vsebuje seštevanje in primerjave ponavadi ključnih besed ali vsebine, na podlagi katere sledi interpretacija skritega pomena (Hsieh in Shannon 2005, 1277).

Čeprav ni »enostavne poti za uporabo analize vsebine« (Weber 1990, 13), obstaja splošen postopek, ki vsebuje osem korakov (Insch in drugi 1997; Krippendorff, 1980; Weber, 1990 v Harris 2001, 193-194): (1) identifikacija vprašanja in kako ga oblikovati, (2) izbira raziskovanega besedila, (3) odločitev za obseg in obliko odgovora, ki bo štel v analizi, tako imenovana 'enota analize'; (4) določitev kategorij, v katere bodo razvrščeni odgovori, (5) izdelati kodirna navodila, (6) določitev vzorca ali pilotne študije in če je potrebno, ponovno pregledati kategorije in kodni seznam, (7) zbiranje podatkov, (8) oceniti veljavnost in zanesljivost, ki je bila pregledana in kako jo lahko še izboljšamo in nato ocenimo.

Ta proces je bil uporabljen pri raziskovanju štirih mednarodnih dnevnih časopisov (Australian Financial Review, The Guardian (U.K.), Los Angeles Times, South China Morning Post), v katerih so želeli ugotoviti, kakšen je obseg oz. kako pogosto se v člankih uporablja beseda pogum oz. raziskati pomene, na katere se beseda pogum nanaša (Harris 2001, 194-198).

Analiza vsebine se lahko nanaša tudi na tabelaričen prikaz pogostosti uporabe določenih besed v besedilu. Namen je dobiti tako denotativni kot tudi konotativni pomen besedila. Na primer, če želimo izvedeti, kako agresiven je bil ton v besedilu, lahko naredimo seznam agresivnih besed in preštejemo, kako pogosto se besede uporabljajo v besedilu. Ponavadi se izsledki prikažejo v obliki odstotkov besed v besedilu, ki spadajo v določene kategorije analize vsebine. Čeprav je vsebina analize bolj abstraktna kot pristop funkcija-besed, ki se osredotoča na točno določene besede, je manj abstraktna, kot je recimo slovarsko-statističen pristop, ki se osredotoča na stilistične faktorje, kot je dolžina besed ali stavkov (Martindale in McKenzie 1995, 260).

Obstaja pa tudi neka napačna predstava o metodi analize vsebine, in sicer da je metoda analize vsebine precej lažja od ostalih tipov raziskav ter da je metoda analize vsebine vse, kar znanstvenik ali študent reče, da je in vsakdo jo lahko uporablja brez večjega usposabljanja in predhodnega znanja. Obstaja tudi splošna domneva, da ne obstaja veliko razlogov, da bi metodo analize vsebine uporabili za komercialne in neakademske raziskave. Na žalost so omenjene stereotipe vsilile strokovne revije, ki niso ohranjale metodo analize vsebine z istimi standardi točnosti kot ostale sociološke in behavioristične znanstvene metode, kot so ankete, eksperimenti in študije opazovanja z udeležbo. Na osnovi

dvajsetletnega sodelovanja v preko sto analizah vsebine je Neundorf, preden je podal celotno delovno definicijo, želel razbliniti splošne mite glede metode analize vsebine. Prvi mit, ki ga je želel razbliniti, je bil, da je metoda analize vsebine nezahtevna. Resnica je, da je analiza vsebine lahko nezahtevna kakor tudi zahtevna, odvisno, kako si jo določi raziskovalec. Ni nujno, da je lažja od izvedbe ankete, eksperimenta ali katerekoli druge študije. Čeprav mora metoda analize vsebine upoštevati pravila dobre znanosti, je znanstvenik tisti, ki določa, katero področje bo proučeval in kako kompleksna bo njegova študija. Primer zelo enostavne analize vsebine, ki so jo opravili, je bilo proučevanje televizijskih vsebin v osemtridesetih letih, namenjene zdravstvenim problemom v času največje gledanosti. Enota analize je bil posamezen program namenjen zdravju, pri katerem so merili tri enostavne variable: (a) dolžino oddaje v minutah, (b) ali je oddaja drama ali komedija in (c) leto(a), ko je bila oddaja predvajana. Grobi podatki za analizo so bili že v dostopnih virih, in sicer v sporedih vse od leta 1948, ki jih imajo vse večje televizijske hiše (Neundorf 2002, 2).

Najbolj značilna karakteristika, ki ločuje metodo analize vsebine od ostalih bolj kvalitativnih in interpretativnih sporočil analiz, je prizadevanje za doseg standardov znanstvene metode; po večini definicij ustreza pozitivistični paradigmi sociološke raziskave. To pomeni, da vključuje naslednje kriterije (Neundorf 2002, 10-12):

1. objektivnost-intersubjektivnost (glavni cilj katerekoli znanstvene raziskave je pridobitev opisa ali razlage pojava na način, da se izogne pristranskosti raziskovalca. Na tak način je objektivnost ustrezna. Vendar v svojem klasičnem delu Socialna konstrukcija resničnosti (1966) Berger in Luckman poudarjata, da ne obstaja nekaj takega, kot je resnična objektivnost – znanje in dejstva so namreč tista, na katerih temelji družbeni dogovor. Glede na ta pogled so vsa človeška raziskovanja sama po sebi subjektivna, vendar kljub vsemu si moramo prizadevati za doslednost med raziskavami. Ne sprašujemo se 'ali je res', temveč 'ali se strinjamo, da je temu res tako'. Znanstveniki imenujejo ta standard - intersubjektivnost);
2. prej izbrani model (čeprav je najprej izbrani model, tj. pred dejstvom pravzaprav del naloge, katere zahteve glede intersubjektivnosti mora izpolniti. Vse prepogosto t. i. poročilo analize vsebine opisuje študijo, v kateri so variable bile

izbrane in merjene šele po opazovanih sporočilih. Ta celoten induktiven proces krši smernice znanstvenih prizadevanj. Vse odločitve glede izbranih variabel, o njenih meritvah in pravih kodiranja se morajo določiti pred samim opazovanjem. V primeru, ko kodiranje opravlja človek, se mora knjiga s kodami in oblika kodiranja določiti vnaprej. V primeru računalniškega kodiranja mora biti slovar in ostali protokoli kodiranja sprejeti prav tako vnaprej. Kakorkoli že, med drugim je vendarle potrebno omeniti t. i. samoomejevalno naravo tega 'pravih znanstvenega' pristopa. Kot je poudaril Kuhn (1970) v svojem delu o paradigmah, dedukcija, ki temelji na preteklih raziskavah, teorijah in številnih dokazih znotraj trenutno popularne paradigme, ne rodi inovacij. Analiza vsebine ima zato nekaj pomanjkljivosti zaradi vztrajanja pri vnaprej sprejeti kodni shemi. Kljub temu pa lahko znotraj metode še vedno uspevata inovativnost in kreativnost);

3. zanesljivost (Carmines in Zeller sta zanesljivost definirala do te mere, pri kateri procesi meritve dajejo enake rezultate na ponavljajočih se poskusih. Kadar se v analizi vsebine uporablja kodiranje, ki ga opravi človek, se to razume kot zanesljivost znotraj kodiranja oz. stopnja dogovora med dvema ali več koderji. Pri analizi vsebine je zanesljivost najpomembnejša. Brez dogovora o nivoju zanesljivosti so meritve analize vsebine brez pomena);
4. veljavnost (veljavnost je po Babbieu empirična meritev, ki odraža dogovor o tem, kaj je pravi pomen pojava. Ponavadi je naslovljena z vprašanjem, ali res merimo, kar si želimo izmeriti? Vendar pri metodi analize vsebine je raziskovalec tisti, ki poda zadnjo odločitev, katere pojme se bo merilo in kako jih izmeriti);
5. posploševanje (posplošitev rezultatov je obseg, s katerim se lahko navežejo na druge primere, ponavadi z njimi opredelijo populacijo, iz katere so vzeli vzorec raziskave. Po končani anketi trisetih vprašanih prebivalcev mesta je pričakovano, da raziskovalci pričakujejo, da bodo svoje izsledke posplošili na vse prebivalce mesta. Podobno kot je Kolt (1996) v svoji raziskavi, kjer je proučeval osemsto osebnih časopisnih oglasov, posplošil svoje rezultate na vse osebne oglase, ki se pojavljajo v ameriških časopisih. To je lahko storil zaradi

tega, ker (a) je naključno izbral dnevne ameriške časopise, (b) za analizo naključno izbral datum določene številke in nato (c) sistematično vzorčil naključno izbrane osebne oglase v vsaki številki);

6. ponovljivost (možnost ponovitve študije je jamstvo, da ne pride do prekomernega posploševanja izsledkov enega izmed raziskovalčevih prizadevanj. Ponavljanje vsebuje ponovljivost raziskav z različnimi primeri ali v različnih okoliščinah, s katerim se želi preveriti, če do podobnih rezultatov pridemo vsakokrat. Kadarkoli je to možno, morajo raziskovalna poročila vsebovati dovolj informacij o metodi in procesu, tako da lahko raziskovalci kadarkoli izvedejo ponovitev. Tako Hogenraad kot McKenzie (1999) opozarjata, da je metoda analize vsebine lahko včasih edinstveno prikrajšana v zvezi z možnostjo ponovitve. Določena sporočila so zgodovinsko umeščena in ponavljanje vzorca ni mogoče, kot je na primer njuna raziskava političnih govorov pri formaciji Evropske unije. Predlagata alternativno 'bootstrap' ponavljanje, ki primerja in združuje številne naključno izbrane podvzorce iz izvirnega niza podatkov);
7. preverjanje hipotez (znanstvena metoda se na splošno smatra, da je hipotetično-deduktivna. To pomeni, da ena ali več hipotez - domnevne izjave ali napovedi glede odnosov med spremenljivkami - izhajajo iz teorije. Vsaka hipoteza je testirana deduktivno: narejene so meritve za vsako spremenljivko, odnos med njimi je statistično proučen, da se ugotovi ali je napoved odnosov v resnici pravilna. Če je, potem se hipoteza potrdi in da nadaljnjo podporo teoriji iz katere izhaja. Če ne, se teorija zavrže in teorija se do določene mere postavi pod vprašaj. Če obstoječa teorija ni dovolj trdna za jamstvo napovedi, se enemu ali dvema raziskovalnima vprašanjem ponudi t. i. pozicija umika. Postavi se raziskovalno vprašanje po možnih odnosih med spremenljivkami. V deduktivnem znanstvenem modelu so tako hipoteze kot raziskovalna vprašanja postavljena pred zbranimi podatki).

V desetih letih so ameriški politolog Phil Tetlock in njegovi sodelavci izvedli serijo študij s pomočjo analize vsebine, ki je sistematično raziskovala pojmovno strukturo političnih

argumentov državnih voditeljev glede najrazličnejših vsebin. Te študije so prodrle v politično razumevanje predsednikov, senatorjev v Vrhovno zvezno sodišče Združenih držav Amerike in v angleški parlament o spornih temah, kot so socialno skrbstvo, davčna politika, državljanske pravice in upravljanje zunanjih zadev. Kot rezultat tega je zato danes precej več znanega o posameznih korelacijskih razlikah in odločilnih situacijah, kako o pomembnih vsebinah razmišljajo politične elite (Tetlock in Boettger 1989, 210).

S pomočjo analize vsebine se proučijo napisani dokumenti in opravi »objektivna analiza sporočila, ki je izvedena s pomočjo jasnih pravil« (Berg 1998, 224).

Ta pravila se uporabi za »kategoriziranje znakov, ki se pojavijo pri komunikaciji v nizu primernih kategorij« (Janis 1965, 55).

4. 4 RAČUNALNIŠKO KODIRANJE

V zadnjih letih narašča računalniško kodiranje besed oz. računalniško analiziranje političnih tekstov. Skeniranje političnih besedil v elektronsko obliko se iz dneva v dan veča in pravzaprav ne obstaja načelo, zakaj ne bi skenirali vse – manifeste in podobne zakonodajne listine. To lahko zelo poenostavi nalogo v odnosu sorodnih strankarskih prioritet v volilnih programih do zakonodajnih in upravnih dejanj, ki so zapisana v dokumentih. Vse, kar nekdo potrebuje je računalnik, ki je sposoben povzeti besedilo v ustrezni statistični obliki (Budge in Bara 2001, 10). To je seveda velika zahteva, čeprav so programi za seštevanje ključnih besed prisotni že trideset let (Stone in drugi 1966 v Budge in Bara 2001, 10). Njihov primarni namen je bil predvsem pridobitev poglobljenih analiz posameznih besedil kot pa na primer oblikovanje primerljivih razporeditev med številnimi dokumenti, kot je v primeru študije Iana Budge in Judith Bara. V zadnjih letih poteka precej eksperimentalnega dela na področju razvoja zanesljivih računalniških procedur, ki bodo kodirale enote besedila – po možnosti stavke – v kategorije in številke, ki so jih za svojo raziskavo Budge in Bara opravili ročno (Budge in Bara 2001, 12).

Leta 2002 je to uspelo Michaelu Laverju, Kennethu Benoitu in Johnu Garryju. Pretekle metode analize vsebine volilnih programov so slonele na ročnem kodiranju besedil (Budge,

Laver in Budge, Klingeman in drugi, Budge in drugi v Benoit in Laver 2002, 1) ali na slovarju osnovanem na podlagi tehnike računalniškega kodiranja (Laver and Garry, Kleinnijenhuis in Pennings, Garry, de Vries in Bara v Benoit in Laver 2002, 1). Takšne analize, tudi tiste osnovane na računalniško kodiranih slovarjih, zahtevajo veliko človeške energije, povzročajo veliko stroškov ter možnost, da bodo izrečene sodbe v zaključku neizbežno odsevale pristranskost analitika. Prav zaradi te pomanjkljivosti so Laver, Benoit in Garry (2002) razvili novo verjetnostno metodo, imenovano 'štetje-besed'. To je računalniška analiza besedil, ki so jo za določanje političnih stališč uporabili na popolnoma neodvisnih virih podatkov. Uporabili so jo pri računalniškem kodiranju irskih volilnih programov od leta 1997 in za analizo irskih parlamentarnih govorov (Benoit in Laver 2002, 1).

Prav zaradi velikih izboljšav na področju računalništva je prišlo v politologiji do velikega razvoja v metodi analize vsebine. Za politološko metodo analize vsebine se je odprl nov svet, ki je tradicionalnega, ki zahteva naporno ročno kodiranje političnih besedil, v primeru 'Manifesto research group', zdaj 'Primerjalnega manifestnega projekta' pustil zadaj (Budge in drugi, Laver in Budge, Klingeman in drugi v Laver, Benoit 2002, 2).

Računalniško kodiranje analize vsebine sedaj ponuja možnost hitrega in učinkovitega kodiranja ter rekodiranja dokumentov glede na potrebe raziskave določenega analitika brez potrebe zatekanja k obstoječi bazi podatkov. Uspešne izvedbe računalniških analiz besedila, ki imajo popolno neodvisno bazo podatkov, so opravili in objavili številni avtorji (Laver in Garry, Kleinnijenhuis in Pennings, Garry, de Vries in drugi, Bara v Laver, Benoit 2002, 2).

Razvoj v računalniški analizi političnih besedil je raziskovalcem precej olajšal delo. Sedaj lahko veliko lažje proučijo ogromne količine političnih besedil, v katerih ocenjujejo politična stališča avtorjev (Benoit in Laver 2002, 1).

Kljub vsemu, da vemo, da pri računalniškem kodiranju oz. proceduri zanesljivost presoje ni težava, da je težava pri ročnem kodiranju in da bo določeno računalniško kodiranje istega besedil dalo vedno isti rezultat, je vprašanje ali nam računalniške ocene dajejo informacije brez distorzijske napake oz. popačenja.

Pojavi se problem veljavnosti. Seveda je problem veljavnosti tudi pri ročnem kodiranju. Na to sta opozorila tudi Ian Budge in Judith Bara. Potrebno je izpostaviti pomemben preobrat v

primerjavi z definicijo, ki poudarja vsestransko uporabnost pristopa (objektivnost . . . opis vsebin manifesta) proti subjektivnemu pojmovanju, katere rezultat raziskave odraža ne samo tekstovno vsebino, ampak tudi 'interes raziskovalca'. Teorija ne kroji samo kategorije kodiranja, temveč tudi pravila za določanje vsebinskih enot, to je predstave, ki jo ima raziskovalec o procesu komunikacije pri raziskovanju. Ta poudarek ima jasen vpliv pri študijah volilnih programov, kot tudi pri ostalih političnih tekstih. Vsekakor moramo imeti vsaj malo predstave o tem, kako so napisani in uporabljeni in za kakšne namene služijo v volilni kampanji, preden določimo pomembne kategorije in pravila kodiranja. Dejstvo, da je pred določanjem kategorij in pravil najprej potreben nekakšen teoretičen okvir ne pomeni, da raziskovalec slepo sledi prvotni teoriji niti ne pomeni, da svojih rezultatov ni zmožen izpodbijati ali jih izpopolniti. Napačna teorija bo malo verjetno podprla relevantne kode in procedure. Zmožnost analize je, da 'dela' za cilj, kateremu je namenjena in da na ta način brezpogojno preveri teorijo, na kateri je bila osnovana – na kateri so naši podatki. Kot je poudaril Weber, povzetki, sklepi so o pošiljateljih volilnega sporočila in o občinstvu, ki ga sprejme. Volilni programi imajo prednost, da so edini splošni razumljivi dokumenti ali objave, ki jih stranke kot take objavijo. Ponavadi je procedura sprejemanja teh dokumentov zapisana v ustanovnem aktu stranke, zato je zelo jasno, kaj pravzaprav predstavlja dokument (Budge in Bara 2001, 12).

Čeprav tehnika računalniškega kodiranja deluje zelo dobro, ima dve paradoksalni pomanjkljivosti. Prvič, da ta računalniška tehnika zahteva intenzivno delo, ki vključuje precej časa in navora za izdelavo ustreznega računalniškega slovarja, (na katerem bo temeljila analiza) ki bo upošteval tako časovne kot prostorske spremembe političnega leksikona. Drugič, ta visoko razvita številčna tehnika ostaja kljub vsemu subjektivna, v smislu svobode analitika, v izdelavi seznama besed, ki vsebuje slovar računalniških kod (Laver, Benoit 2002, 4). Kljub vsemu sta Laver in Benoit razvila tehniko, ki bi se naj tema dvema težavama izognila (več o tem na spletni strani <http://www.wordscores.com/>).

Kakorkoli že, v naši nalogi se računalniškega kodiranja zaradi obsežnosti in zahtevnosti le tega ne bomo lotili. Za kaj takšnega bi bilo potrebno imeti posebej za ta namen oblikovan računalniški program, nekaj takšnega, kot so ga za svojo raziskavo razvili tudi Pennebaker,

Booth in Francis ter ga poimenovali Lingvistična raziskava in štetje besed (Linguistic Inquiry and Word Count - LIWC) (Tausczik in Pennebaker 2009, 26-27).

Za proučevanje volilnih programov strank se bomo v empiričnem delu naloge raje navezali na izsledke 'Manifesto research group' oz. na njihova 'Navodila za kodiranje volilnih programov', katere smo omenili že v uvodu poglavja o Uporabnosti metode analize vsebine.

Glavna skrb kateregakoli procesa kodiranja je primerljivost rezultatov. Zato je potrebno, da vsak koder vedno izbere in določi isto kodo pri kateremkoli volilnem programu (Werner in Volkens 2009, 5). Glede na to, da se bomo kodiranja volilnih programov lotili sami, bo tovrstna skrb odveč, kljub vsemu bomo svoja navodila, pravila in definicije dosledno upoštevali in jih v primeru kakršnihkoli dvomov ponovno pregledali.

Enota kodiranja kateregakoli programa je 'navidezni stavek', ki je definiran kot dokaz oz. argument. Argument je besedni izraz za politično idejo ali bistveno vprašanje. V najpreprostejši obliki je stavek osnovna enota pomena (Werner in Volkens 2009, 6). Enote našega kodiranja bodo torej stavki, vendar ne katerikoli, temveč le tisti, ki so zajeti v temeljnih ciljih Strategije razvoja Slovenije. To pomeni, da bomo za vsako poglavje posebej definirali kodirno enoto. Na primer: pri Gospodarskem razvojnem cilju bomo določili kodirno enoto: gospodarska rast itd.

Pri tem bi radi še izpostavili, da »cilj identificiranja enote kodiranja NI seciranje vsakega posameznega stavka v kolikor je možnih 'navideznih stavkov' v določenih kategorijah, temveč je cilj identifikacija skupnega argumenta v stavku« (Werner in Volkens 2009, 7).

Ker se bomo brez dvoma tudi mi v nadaljevanju srečali s težavo prepoznavanja argumentov v dolgih, zavutih in morda za nekoga dvoumnih stavkih, ki jih ponavadi srečamo v uvodih in zaključkih volilnih programov, se bomo pri tem držali 'Navodil za kodiranje volilnih programov', da v takih primerih »prihranimo zapletene dele za zaključek kodirnega procesa. Osrednji deli programa ponavadi vsebujejo idejo, kako se lotiti dolgih stavkov, ne da bi jih bilo potrebno razcepiti na toliko 'navideznih stavkov', kot je besed« (Werner in Volkens 2009, 7).

B. EMPIRIČNI DEL MAGISTRSKEGA DELA

5 PREDSTAVITEV IN POSEBNOST STRANKE SOCIALNIH DEMOKRATOV (SD) IN SLOVENSKE DEMOKRATSKE STRANKE (SDS)

5.1 ZGODOVINA STRANKE SD

Za lažje razumevanje volilnih programov obeh strank želimo v nadaljevanju najprej izpostaviti zgodovinski vidik oz. razvoj obeh naših aktualno največjih strank SD in SDS. Pri tem sicer ne bomo odkrivali, kolikšen vpliv je imela, na primer ideologija posamezne stranke pri oblikovanju vsebin na volilne programe, vendarle pa ne moremo zanemariti omenjenega vidika. Kot smo spoznali pri poglavju ideologije, se ta element na takšen ali drugačen način prepleta s strankarskimi izjavami. Spomnimo, da sta Kim in Fording izpostavila povezavo med izjavami, ki se pojavljajo v volilnih programih ter predstavo volivcev do strankarske ideologije. Predvidevata, da je korelacija precej visoka, zato smo se odločili, da na kratko predstavimo še obe ideološki ozadji.

Socialdemokrati so pod imenom Združena lista socialnih demokratov nastali po uspešnem nastopu volilne koalicije levosredinskih strank "Združena lista" na parlamentarnih volitvah konec leta 1992. 29. maja 1993. leta so stranke te volilne koalicije - SDP Slovenije (Socialdemokratska prenova Slovenije), Delavske stranke, SDU (Socialdemokratska unija) in dve močni skupini iz Socialistične stranke ter DESUS-a (Demokratska stranka upokojencev) - na združitvenem kongresu ustanovile novo levo socialdemokratsko stranko v Sloveniji - Združeno listo socialnih demokratov (SD, 2009).

Njen predsednik je postal mag. Janez Kocijančič. Na prvih večstrankarskih volitvah v Sloveniji, aprila 1990, je od ustanoviteljic ZLSD nastopila SDP (Stranka demokratične prenove oz. pozneje preimenovana v Socialdemokratsko prenavo). Dosegla je najvišji rezultat med posameznimi političnimi strankami (17,28%) in prešla v opozicijo.

Na nacionalnih volitvah decembra 1992 je volilna koalicija "Združena lista" z doseženimi 13,58 % vstopila v veliko koalicijo LDS - ZLSD - SKD. S svojimi ministricami in ministri je pokrivala v vladi štiri področja:

- gospodarstvo,
- delo, družino in socialne zadeve,
- znanost in
- kulturo.

Januarju 1996 je iz vlade izstopila zaradi nestrinjanja z vladnim odnosom do upokojencev in ukrepi na področju socialne politike. Vse do oblikovanja nove vlade po parlamentarnih volitvah 2000 je ZLSD delovala v opoziciji. Marca 1997 je bilo na 3. kongresu stranke v Ljubljani izvoljeno novo vodstvo. Predsednik stranke je postal Borut Pahor, ki je bil junija 2001 ponovno izvoljen na 4. kongresu v Kopru. Po volitvah 2000 je 15. novembra skupaj z Liberalno demokracijo Slovenije, SLS+SKD Slovensko ljudsko stranko in Demokratično stranko upokojencev Slovenije podpisala "Koalicijski sporazum o sodelovanju v vladi Republike Slovenije". ZLSD je bila v vladni koaliciji druga najmočnejša stranka in pokrivala tri področja:

- delo, družino in socialne zadeve,
- kulturo in
- notranje zadeve.

Po nastopu na državnozborskih volitvah leta 2004 je ZLSD ohranila pozicijo tretje najmočnejše stranke in ponovno prešla v opozicijo. Na 5. kongresu, ki je potekal 2. aprila 2005 v Ljubljani, se je stranka preimenovala v socialdemokrate (SD, 2009).

16. maja 2003 pa je SD s sklepom predsedstva PES (Party of European Socialist – stranka evropskih socialdemokratov) postala edina slovenska stranka, ki je polnopravna članica te evropske stranke. Sicer pa je bila takratna ZLSD dejavna pri delu stranke vse od leta 1996, sprva kot opazovalka, od 1999 dalje pa s sklepom kongresa v Milanu kot pridružena članica. PES danes združuje 33 strank iz 27 držav članic Evropske unije in Norveške, poleg tega pa še 7 pridruženih članic in 6 opazovalk. Z vstopom Slovenije v EU so aktivnosti SD v evropskem političnem prostoru preko evropskih socialdemokratov in poslanca v evropskem parlamentu dobile pomembno mednarodno razsežnost (SD, 2009).

5. 2 ORGANIZIRANOST STRANKE SD

Stranka Socialnih demokratov je sestavljena iz naslednjih organov:

1. vodstva;
2. predsedstva;
3. strokovnega sveta;
4. poslanske skupine;
5. nadzornega odbora;
6. sveta predsednika.

5. 3 VODSTVO STRANKE SD

Na zadnjem, 7. kongresu SD, ki je potekal 22. marca 2009 v Mariboru, je bilo izvoljeno novo vodstvo stranke. Za predsednika so ponovno izvolili Boruta Pahorja, podpredsednika sta postala dr. Patrik Vlačič in Miran Potrč, podpredsednici pa Alenka Kovšca in mag. Majda Potrata. Glavni tajnik pa je ostal Uroš Jauševc.

Ostali organi socialdemokratov sestavljajo:

7. poslanska skupina socialdemokratov, katere vodja je Bojan Kontič.
8. interesna in politična združenja (SD, 2009).

5. 4 MREŽA STRANKE SD

Pod pojmom mreža stranke razumemo kot povezan sistem občinskih odborov socialdemokratov, ki delujejo po Sloveniji. Vsak od teh odborov ima svojo predstavitevno stran, na kateri so kontaktni podatki ter objava novic in bližajočih se dogodkov v zvezi z aktivnostjo stranke.

Spletne strani občinskih odborov vsebujejo opis predstavitev posameznih odborov, nekaj podatkov o kraju, od koder prihajajo in zgodovino rezultatov preteklih lokalnih volitev

občinskih odborov v posameznih lokalnih okoljih. Pri tem je potrebno opozoriti, da so spletne strani pri večini lokalnih odborov še vedno v pripravi, kar je verjetno odvisno od aktivnosti in angažiranosti posameznega občinskega odbora. Vsaka od teh strani pa ima tudi možnost povezave, ki obiskovalca njihove spletne strani s pristopno izjavo povabi v včlanitev v stranko.

V mrežo strank Socialnih demokratov je po zadnjih podatkih na njihovi uradni spletni strani vključenih 173 občinskih odborov (SD 2009).

5. 5 PREDSTAVITEV VOLILNEGA PROGRAM STRANKE SD NA DRŽAVNOZBORSKIH VOLITVAH 2008

Socialdemokrati so svoj volilni program sprejeli 5. julija 2008, poimenovali so ga Odgovornost za spremembe ter ključne vsebine strnili v štiri poglavja:

1. Razvoj in modernizacija Slovenije;
2. Blaginja po meri človeka;
3. Demokracija in aktivno državljanstvo;
4. Slovenija kot mednarodni subjekt (Alternativni vladni program Socialnih demokratov 2008–2012: Odgovornost za spremembe, 2008).

5. 6 ZGODOVINA STRANKE SDS

Slovenska socialdemokracija je prvič organizirano nastopila že davnega leta 1897, ko so potekale prve deželne volitve, vendar pri tem ni bila preveč uspešna. Leto 1907 pa lahko označimo kot prelomno leto vzpona socialdemokracije na Slovenskem. Tega leta so namreč znova potekale deželne volitve. Kot kandidat socialdemokratske stranke pa se je volivcem predstavil Ivan Cankar. Na teh volitvah je stranka dobila 7 odstotkov volilnih glasov, kar je predstavljalo velik dosežek glede na prejšnja leta. V začetku 20. stoletja velja omeniti še leto 1909. Tega leta so se namreč v Ljubljani zbrala vodstva socialdemokratov Slovenije,

Hrvaške, Bosne, Češke in Avstrije. Kongres je zakopal slovensko socialdemokracijo v globoko brezno, katere dno se je pokazalo nekaj let po podpisu sporazuma. Stari socialdemokrati so namreč podpisali sporazum, ki je temeljil na dejstvu, da se naj vsi jugoslovanski narodi združijo v en narod (Kraljevino Jugoslavijo - čisto nasprotje z njihovimi načeli). S tem so prekršili vsa načela, ki so jih toliko let gradili, s tem so tudi pokopali idejo o samostojni Sloveniji. Leta 1919 so bile v Kraljevini SHS prve volitve. Na teh volitvah so kot kandidati nastopili le stari socialdemokrati, torej člani JSDS, mladi socialdemokrati pa so iz te stranke izstopili, saj je bil njen program preveč komunistično usmerjen. JSDS je dosegla kar soliden rezultat. Kot stranka je zmagala v Sloveniji in Vojvodini, po vseh drugih pokrajinah pa so prevladovali komunisti. Jugoslovanski parlament je bil sestavljen iz 11 članov JSDS in kar 58 članov komunistične partije. Po ustanovitvi Komunistične stranke sta na področju tedanje Jugoslavije delovali dve socialdemokratski stranki (SDS – občinski odbor Cirkulane, 2009):

- Slovenska socialdemokratska stranka JSDS
- Socialdemokratska stranka Jugoslavije SDSJ

Socialdemokracija se je med obema vojnoma zopet delila v dve ločeni struji:

- socialdemokrati v Slovenski zavezi (zraven SLS, liberalcev)
- socialdemokrati v Osvobodilni fronti (zraven komunistov) (SDS – občinski odbor Cirkulane, 2009)

Slovenska demokratična zveza je bila ustanovljena 11. januarja 1989, Socialdemokratska zveza Slovenije 16. februarja 1989. Kmalu so se jima pridružili še Slovensko krščansko socialno gibanje (10. marca 1989), pa tudi Meščanska zelena stranka (31. marca 1989), Zeleni Slovenije (11. junija 1989), Slovenska obrtniška stranka (27. decembra 1989) ter naslednje leto še Slovenska obrtniško podjetniška stranka (1. februarja 1990) in Sivi panterji (18. januarja 1990) (SDS – občinski odbor Velenje, 2009).

Prihod Janeza Janše v socialdemokracijo, ki je bil za nekatere presenečenje, ni zaznamoval le 'prestopni rok' politikov spomladi 1992, ampak tudi razvoj socialdemokracije in

slovenske politike nasploh. Dr. Jože Pučnik je zaradi prevelike obremenitve in takratnega slabšega zdravja napovedal možnost odhoda iz politike 'prepustitev stranke mladim' že takoj po volitvah. Poraz na volitvah ga je sicer prizadel, vendar mu ni vzel upanja na povrnitev ugleda in mesta stranki, ki si ju zasluži. Stranka je torej za las ostala v parlamentu in tudi v t. i. drugi Drnovškovi vladi, kjer je ohranila resor obrambnega ministrstva. Do večjih razhajanj v stranki kljub evidentni krizi ni prišlo, čeprav so pri nekaterih obstajale celo želje po oblikovanju 'združene' socialdemokracije. Te težnje je odklanjal že Pučnik, dokončno pa je vse upe na to pokopal njegov naslednik Janez Janša. Zato so v času Janševega prevzema krmila stranko zapustili njeni najbolj izpostavljeni člani. Kasneje se je izkazalo, da je to stranki precej koristilo, ker je pristopilo mnogo novih članov (Zver 1996, 137-138).

Julija 1995 je predsedstvo socialdemokratske stranke na predlog Janeza Janše prvič sprejelo načelno stališče, da si bo prizadevalo za uveljavitev večinskega volilnega sistema. V kontekstu povezovanja pomladnih sil ima pobuda socialdemokratov, s katero je dokončno prišla v javnost v začetku leta 1996, še poseben pomen. V SDS je namreč dokončno prevladalo spoznanje, da se bodo šele začete reforme uspešno privedle do konca le, če jih bodo vodile stranke slovenske pomladi (Zver, 1996, 182).

Že po litostrojskem kongresu¹ je socialdemokratska stranka poglobila sodelovanje s Slovenci po svetu in zamejskimi manjšinskimi organizacijami (še zlasti s koroškim Narodnim svetom). V svoj politični program je zapisala, da si bo 'prizadevala za čimprejšnje odstranjevanje posledic tragičnega razkola med Slovenci, do katerega je prišlo zaradi okupacije, komunistične revolucije in državljanske vojne v letih 1941-1945' (Zver 1996, 191).

¹ Stavko v Litostroju, ki je trajala od 9. do 15. decembra 1987, mnogi razumejo kot pomemben korak na poti k ukinitvi enopartijskega sistema, uvedbi parlamentarne demokracije in slovenske samostojnosti (MMC RTVSLO/STA, 2007). Zgodovinar Janko Prunk meni, da gre pri litostrojski stavki za velik dogodek in mejnik v slovenski zgodovini. Ne gre le za mejnik v Sloveniji, temveč gre za resnično mejnik v takratnem celotnem socialističnem bloku (Prunk, 2007).

5. 7 ORGANIZIRANOST STRANKE SDS

Slovenska demokratska stranka je sestavljena iz naslednjih organov:

1. svet SDS;
2. strokovni svet;
3. izvršilni odbor;
4. nadzorni odbor;
5. glavno tajništvo;
6. interesne organizacije;
7. regijske koordinacije;
8. občinski odbori (SDS, 2009).

5. 8 VODSTVO STRANKE SDS

Delegati SDS so v soboto, 9. maja 2009, na 9. kongresu SDS izvolili predsednika stranke, predstavnike izvršilnega odbora SDS in nadzornega odbora SDS. Stari novi predsednik je postal Janez Janša. Izvršni odbor: Bojan Belna, Dr. Miha Brejc, Mag. Branko Grims, Dr. Romana Jordan Cizelj, Dimitrij Kovačič, Mag. Anže Logar, Dragutin Mate, Zofija Mazej Kukovič, Gregor Pivec, Janko Požežnik, Pavel Rupar, Dr. Vasko Simoniti, Dušan Strnad, Franc Sušnik, Silvo Šarkanj, Dr. Žiga Turk, Mirko Zamernik, Dr. Milan Zver. Nadzorni odbor: Brigita Brumen, Mag. Robert Celec, Tomaž Deželak, Branko Kelemina, Mag. Damjana Petavar Dobovše (SDS, 2009).

5. 9 MREŽA STRANKE SDS

Stranka SDS ima poleg občinskih odborov tudi regijske koordinacije. Le teh je 14: Celjska, Dolenjska – Belokranjska, Gorenjska, Goriška, Koroška, Ljubljanska, Mariborska, Oblikljanska, Podravska, Pomurska, Posavska, Primorska, Ptujška in Savinjsko-šaleška regijska koordinacija. V mrežo stranke Slovenske demokratske stranke pa je vključenih 188 občinskih odborov (SDS, 2009).

5. 10 PREDSTAVITEV VOLILNEGA PROGRAM STRANKE SDS NA DRŽAVNOZBORSKIH VOLITVAH 2008

Slovenska demokratska stranka (SDS) je svoj volilni program objavila 2. julija 2008 pod imenom Slovenija na pravi poti – program za prihodnost. V njem je izpostavila šestnajst ključnih vsebin oz. poglavij:

1. Trajnostni razvoj;
2. Gospodarstvo;
3. Vzgoja in izobraževanje, znanost, mladina in šport;
4. Zdravje;
5. Delo družina in socialne zadeve;
6. Finance;
7. Okolje in prostor;
8. Promet;
9. Regionalni razvoj in lokalna samouprava;
10. Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo in lovstvo;
11. Notranje zadeve;
12. Pravosodje;
13. Politični sistem in javna uprava;
14. Zunanje zadeve;
15. Kultura;
16. Obramba.

5. 11 PREGLED SPLOŠNIH ZGODOVINSKIH PODATKOV O DRŽAVNEM ZBORU IN VOLITVAH

Prve demokratične volitve so v Sloveniji potekale aprila 1990, na katerih so zmagale politične stranke, združene v Demokratični opoziciji Slovenije - DEMOS. Na teh volitvah izvoljena Skupščina Republike Slovenije je začeto delo nadaljevala. Z Deklaracijo o suverenosti države Republike Slovenije je julija 1990 izpostavila suverenost Republike Slovenije in se izrecno izrekla za lastno državnost (Krašovec in drugi 2007, 4).

Državni zbor se je na podlagi Republike Slovenije iz leta 1991 prvič konstituiral na seji 23. decembra 1992. Državni zbor sestavlja 90 poslancev. Njihov mandat traja štiri leta, volitve razpisuje predsednik republike. Na prvi – konstitutivni – seji se izvoli vodstvo Državnega zbora: predsednika in podpredsednike, imenuje se tudi generalnega sekretarja.

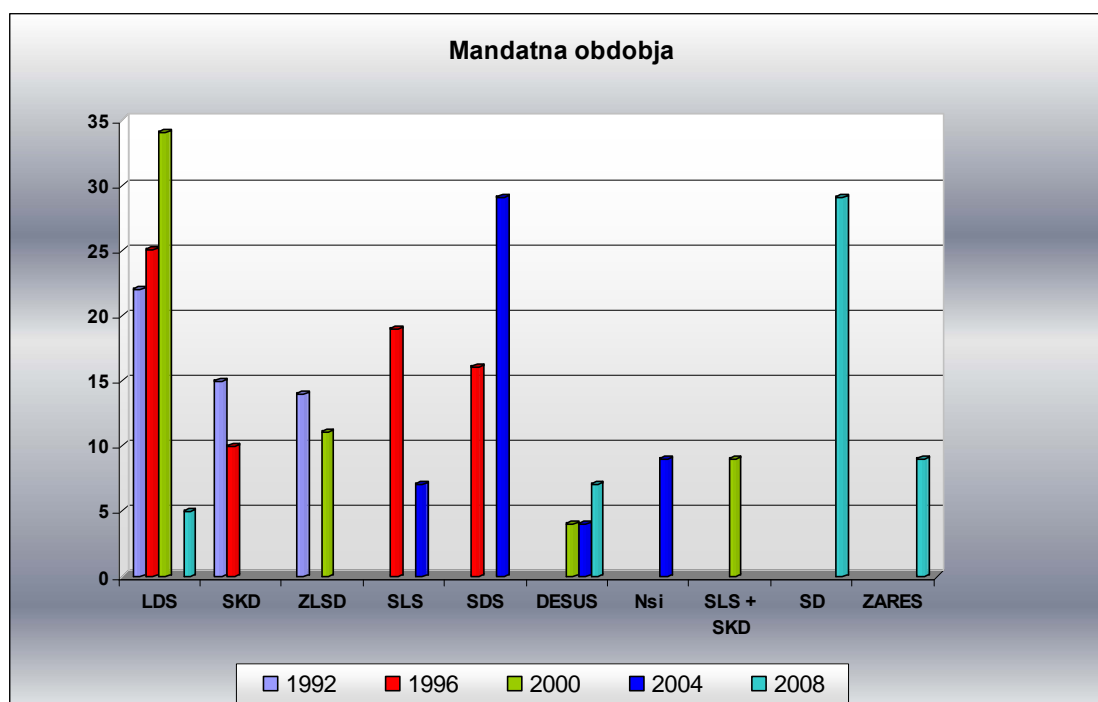
Prvo mandatno obdobje Državnega zbora je trajalo od 23. decembra 1992, ko se je Državni zbor prvič konstituiral, do jeseni 1996. Volitev se je udeležilo 85,84 % volilnih upravičencev. Največ sedežev v parlamentu je prejela Liberalno-demokratska stranka (LDS), in sicer 22. Sledili so Slovenski krščanski demokrati (SKD) s 15 sedeži in Združena lista s 14 sedeži. Te stranke so na začetku mandatnega obdobja oblikovale koalicijo, skupaj so imele 51 sedežev v parlamentu (Krašovec in drugi 2007, 9).

Državni zbor se je drugič konstituiral 28. februarja 1996 po parlamentarnih volitvah, ki so bile v začetku novembra 1996. Slovenska ljudska stranka (SLS), Socialno - demokratska stranka (SDS) in Slovenski krščanski demokrati (SKD) so na volitvah prejeli skupaj 45,13 % glasov in s tem 45 poslanskih sedežev. Mandat za sestavo vlade je dobil predsednik LDS, ki je na volitvah dobil relativno večino. Prva konstitutivna seja Državnega zbora v tretjem mandatnem obdobju je bila 27. oktobra 2000. Na volitvah 15. oktobra 2000 je največji delež glasov (36%) ponovno dobila LDS in s tem 34 poslanskih sedežev. Kot stranka z relativno večino je oblikovala koalicijo, v kateri so bile naslednje stranke: LDS s 34 poslanci, ZLSD z 11 poslanci, SLS + SKD z 9 poslanci. Tudi DeSUS s 4 poslanci je podpisal sporazum o sodelovanju z vladajočo koalicijo, tako da je bilo v koaliciji skupaj 58 poslancev. Po volitvah v začetku oktobra 2004 se je Državni zbor konstituiral 22. oktobra 2004. Na volitvah je zmagala Slovenska demokratska stranka (SDS) z 29% glasov in z 29

poslanskimi sedeži. Zmagovita stranka je oblikovala vladajočo koalicijo skupaj z 9 poslanci Nove Slovenije (Nsi), s Slovensko ljudsko stranko (SLS), ki je imela 7 poslancev in Demokratično stranko upokojencev (DeSUS) s 4 poslanci. V vladajoči koaliciji je bilo skupaj 49 poslancev (Krašovec in drugi 2007, 10-11).

Državni zbor je po 21. septembru 2008 stopil v peto mandatno obdobje. Največ glasov in poslanskih sedežev je dobila stranka Socialnih demokratov (SD) - 29. Njena po velikosti največja nasprotnica Slovenska demokratska stranka (SDS) pa sedež manj – 28. Tako je po zadnjem mandatu po obdobju koalicije stopil ponovno v obdobje opozicije. Stranka Socialnih demokratov pa je skupaj s strankami s t. i. levega trojčka (ZARES, LDS) ter s stranko upokojencev (DeSUS) s 50 sedeži oblikovala koalicijo za obdobje od leta 2008 – 2012 (Volitve v Državni zbor, 2008).

Slika 5.1: Koalicije po mandatnih obdobjih

Vir: Volitve v državni zbor 2008

6 TEMELJNI CILJI STRATEGIJE RAZVOJA SLOVENIJE

Volilna programa strank SD in SDS sta oba precej obsežna programa tako po številu strani kot po številu besed. Ker nas zanimajo le vsebine, ki so pomembne za državljane oz. jim prinašajo osebne koristi, smo pomoč pri izbiri tovrstnih vsebin poiskali v t. i. dokumentu Strategije razvoja Slovenije.

Kot smo že omenili pri metodološkem delu naloge, metoda analize vsebine omogoča primerjavo med dvema nizoma, v našem primeru primerjavo enot posameznih poglavij volilnih programov - SD in SDS. Volilna programa bomo torej primerjali na podlagi štirih razvojnih prioritet, ki so zapisane v Državnem razvojnem programu Republike Slovenije za obdobje 2007–2013².

Slovenija naj bi do leta 2013 dosegla naslednje štiri temeljne cilje SRS:

- *Gospodarski razvojni cilj* je v desetih letih preseči povprečno raven gospodarske razvitosti EU (merjeno z BDP na prebivalca v pariteti kupne moči) in povečati zaposlenost skladno s cilji lizbonske strategije,
- *Družbeni razvojni cilj* je izboljšati kakovost življenja in blaginjo vseh državljanov, merjeno s kazalniki človekovega razvoja, socialnih tveganj in družbene povezanosti,
- *Medgeneracijski in sonaravni razvojni cilj* je uveljaviti načelo trajnosti kot temeljnega kakovostnega merila na vseh področjih razvoja, tudi glede trajnostnega obnavljanja prebivalstva. Načelo trajnosti zahteva, da se potrebe današnjih generacij zadovoljujejo tako, da ne omejujejo možnosti prihodnjih rodov za vsaj enako uspešno zadovoljevanje njihovih potreb v prihodnosti,

² Najširši vsebinski okvir za pripravo DRP predstavlja Strategija razvoja Slovenije (v nadaljnjem besedilu: SRS). Drugače kakor SRS, ki je strateški dokument razvojnega načrtovanja in katerega poudarek je na oblikovanju vizije dolgoročnega razvoja države, v definiranju njegovih strateških in razvojnih ciljev v naslednjem srednjeročnem obdobju ter v formuliranju osnovnih prednostnih nalog razvoja, je DRP izvedbeni dokument razvojnega načrtovanja. Sprejete strateške usmeritve in razvojne prioritete SRS operativno razdela na indikativno finančno ovrednotene programe, pri čemer upošteva oziroma zajame tudi vse druge dokumente razvojnega načrtovanja, ter za njih predvidi tudi ustrezne (nacionalne in mednarodne, javne in zasebne) vire financiranja. DRP je instrument za prevedbo strateških usmeritev v konkretne in s proračunskimi možnostmi skladne razvojno-investicijske programe.

- *Razvojni cilj* Slovenije v mednarodnem okolju je, da bo s svojim razvojnim vzorcem, kulturno identiteto in angažiranim delovanjem v mednarodni skupnosti postala v svetu prepoznavna in ugledna država (Državni razvojni program Republike Slovenije, 2008).

To so štiri cilji, ki sta jih obe stranki zajeli v svojih volilnih programih. Vključujejo najpomembnejše interese širše javnosti. Kakšno pozornost sta jima stranki namenili v svojih volilnih programih, bomo poskušali ugotoviti s pomočjo lastne metode kodiranja, ki smo jo predstavili v prvem poglavju. Zanimalo nas bo, koliko konkretnih ukrepov in koliko analiz je imela posamezna stranka po štirih temeljnih področjih v svojem volilnem programu.

7 PRIMERJAVA VOLILNIH PROGRAMOV SD IN SDS

Na volitvah v Državni zbor RS 2008 sta se s svojima volilnima programoma tudi tokrat predstavili stranki SD in SDS. Kot smo že večkrat poudarili, odločitev za proučevanje njunih volilnih programov ni naključje. Razlogi za analizo obeh strank so na tem mestu še dodatno utemeljeni: (1) sta aktualno največji slovenski stranki; (2) po svoji ideologiji sta si diametralno nasprotni; (3) na zadnjih volitvah je bila razlika med njima le dober odstotek glasov.

Ker predvidevamo, da sta si stranki precej različni tudi po vsebini oz. po številu ukrepov in analiz, smo se lotili kodiranja vsebine njunih programov. Več o tem v naslednjem poglavju. Najprej primerjava med volilnima programoma po številu besed, strani in poglavjih, ki sta jih stranki v svojih programih izpostavili kot najbolj ključne.

Ugotovimo, da noben od volilnih programov ne vsebuje slikovnega materiala.

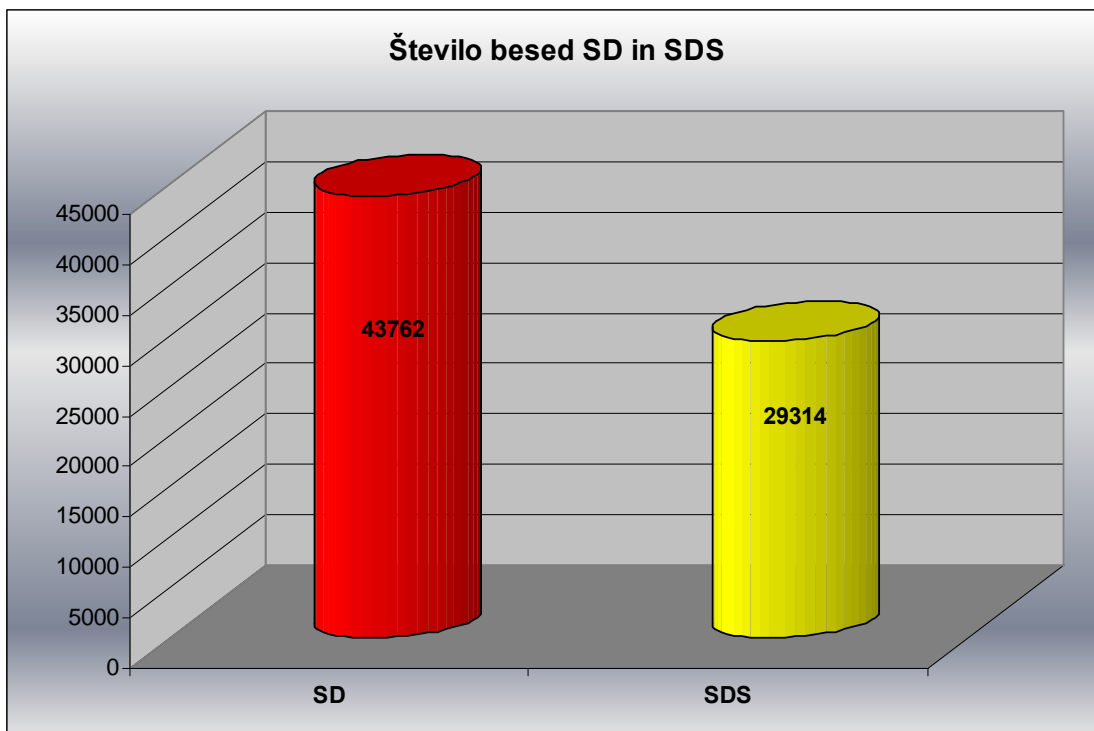
Volilni program SD vsebuje štiri poglavja: (1) Razvoj in modernizacija Slovenije; (16.009 besed, 30 strani); (2) Blaginja po meri človeka; (12.056 besed, 23 strani), (3) Demokracija in aktivno državljanstvo; (6.767 besed, 13 strani), (4) Slovenija kot mednarodni subjekt; (4.731 besed, 9 strani).

Skupno število besed celotnega volilnega programa znaša 43.762, skupno število strani 90.

Volilni program SDS vsebuje šestnajst poglavij: (1) Trajnostni razvoj; (2.342 besed) (7 strani); (2) Gospodarstvo; (1.964) (7 strani); (3) Vzgoja in izobraževanje, znanost, mladina in šport; (3.086 besed) (10 strani); (4) Zdravje; (2.916) (14 strani); (5) Delo družina in socialne zadeve; (1.263) (4. Strani); (6) Finance; (529) (3 strani); (7) Okolje in prostor; (1.378 besed) (5 strani); (8) Promet; (1.126) (4 strani); (9) Regionalni razvoj in lokalna samouprava; (1.009) (4 strani); (10) Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo in lovstvo; (2.219) (8 strani); (11) Notranje zadeve; (762) (3 strani); (12) Pravosodje; (1.985) (7 strani); (23) Politični sistem in javna uprava; (1.020) (4 strani); (14) Zunanje zadeve; (1.119) (4 strani); (15) Kultura; (1.699) (6 strani); (16) Obramba (1.242) (5 strani).

Skupno število besed celotnega volilnega programa znaša 29.314, skupno število strani 104.

Slika 7.1: Primerjava po skupnem številu besed med volilnima programoma SDS in SD

Vir: Alternativni vladni program Socialnih demokratov 2008 – 2012: Odgovornost za spremembe in Slovenija na pravi poti – program za prihodnost.

S pomočjo Wordovega orodja štetja besed (brez presledkov) smo dobili rezultat, ki je razviden iz slike. Volilni program SD vsebuje 43.762 besed, volilni program SDS pa 29.314 besed oziroma SD je v svojem volilnem programu uporabila za 14.448 več besed kot SDS.

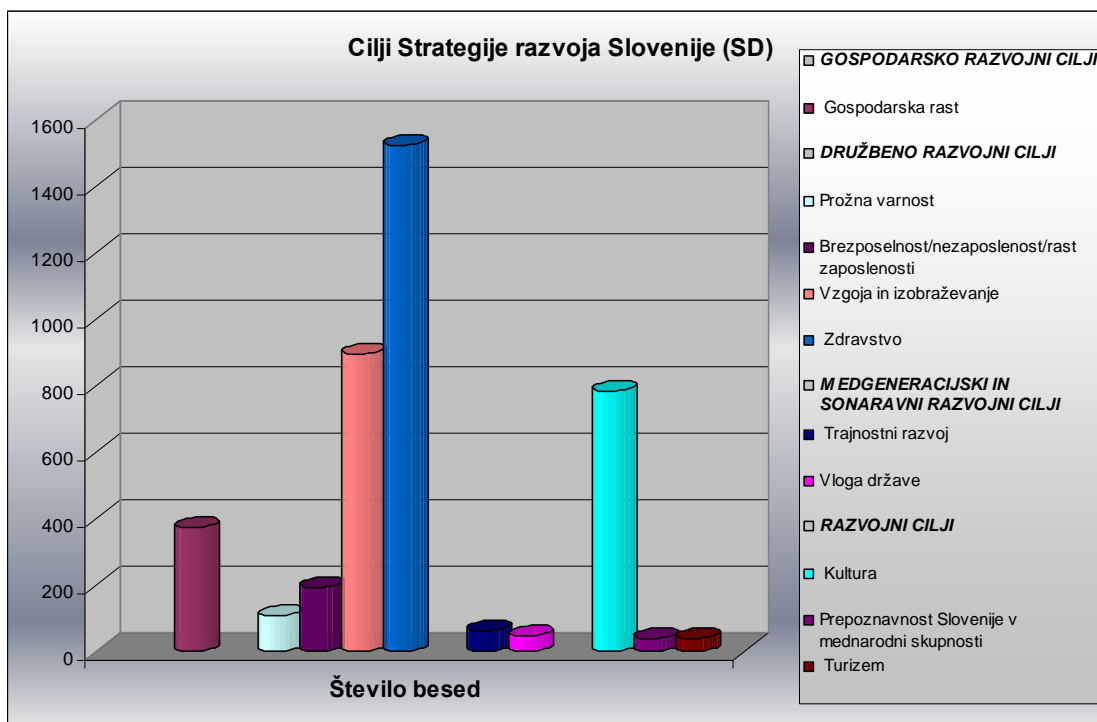
Po številu strani (SD 90, SDS 104) sta si volilna programa diametralno nasprotna oz. SDS ima v svojem volilnem programu 14 strani več kot SD, vendar je pri tem potrebno upoštevati, da je volilni program SDS veliko bolj jasno strukturiran, kar pomeni, da je razdeljen na številne odstavke, alineje in podpoglavja, pri čemer je oblika besedila pri SD veliko bolj strjena.

7. 1 PRIMERJAVA VOLILNIH PROGRAMOV SD IN SDS GLEDE NA TEMELJNE CILJE STRATEGIJE RAZVOJA SLOVENIJE

Po opravljenem kodiranju vsebine (priloga) po štirih temeljnih ciljeh Strategije razvoja Slovenije smo ugotovili, da je SD Gospodarsko razvojnim ciljem (kodirna enota: gospodarska rast) namenila eno stran oz. 372 besed. Družbeno razvojnim ciljem 2.722 besed na osmih straneh. Od tega pri kodirni enoti: *prožna varnost* na polovici strani 107 besed, pri kodirni enoti: *brezposelnost/nezaposlenost/rast zaposlenosti* 193 besed prav tako na polovici strani, pri kodirni enoti: *vzgoja in izobraževanje* 896 besed na dveh in pol straneh, pri kodirni enoti: *zdravstvo* 1.526 besed na štirih in pol straneh. Medgeneracijskim in sonaravnim razvojnim ciljem pripada v volilnem programu SD 109 besed na manj kot polovici strani, od tega kodirni enoti: *trajnostni razvoj* 63 besed na petini strani, kodirni enoti: *vloga države* pa 46 besed na sedmini strani. Razvojnim ciljem namenjajo v SD 865 besed in nekaj več kot dve strani. Od tega kodirni enoti: *kultura* 786 besed na dveh straneh, kodirni enoti: *prepoznavnost Slovenije v mednarodni skupnosti* 39 besed in manj kot polovico strani, kodirni enoti *turizem* pa 40 besed, obseg strani pa je enak kot pri prej omenjeni kodirni enoti.

SDS po kodiranju besedila Gospodarsko razvojnim ciljem namenja 305 besed na eni strani. Družbeno razvojne cilje opisujejo s 3.428. besedami na nekaj več kot desetih straneh. Od tega pri kodirni enoti: *prožna varnost* z 49. besedami na manj kot polovici strani, pri kodirni enoti: *brezposelnost/nezaposlenost/rast zaposlenosti* z 291. besedami na eni strani, pri kodirni enoti: *vzgoja in izobraževanje* z 893. besedami na dveh in pol straneh, pri kodirni enoti: *zdravstvo* z 2.195. besedami na pet in pol straneh. Razvojnim ciljem pripada 1.068 besed in nekaj več kot tri strani. Od tega kodirni enoti *kultura* 699 besed na dveh straneh, kodirni enoti *prepoznavnost Slovenije v mednarodni skupnosti* 47 besed na manj kot polovici strani in 322 besed na eni strani kodirni enoti *turizem*.

Slika 7.2: Število besed kodiranega besedila SD po temeljnih ciljih Strategije razvoja Slovenije

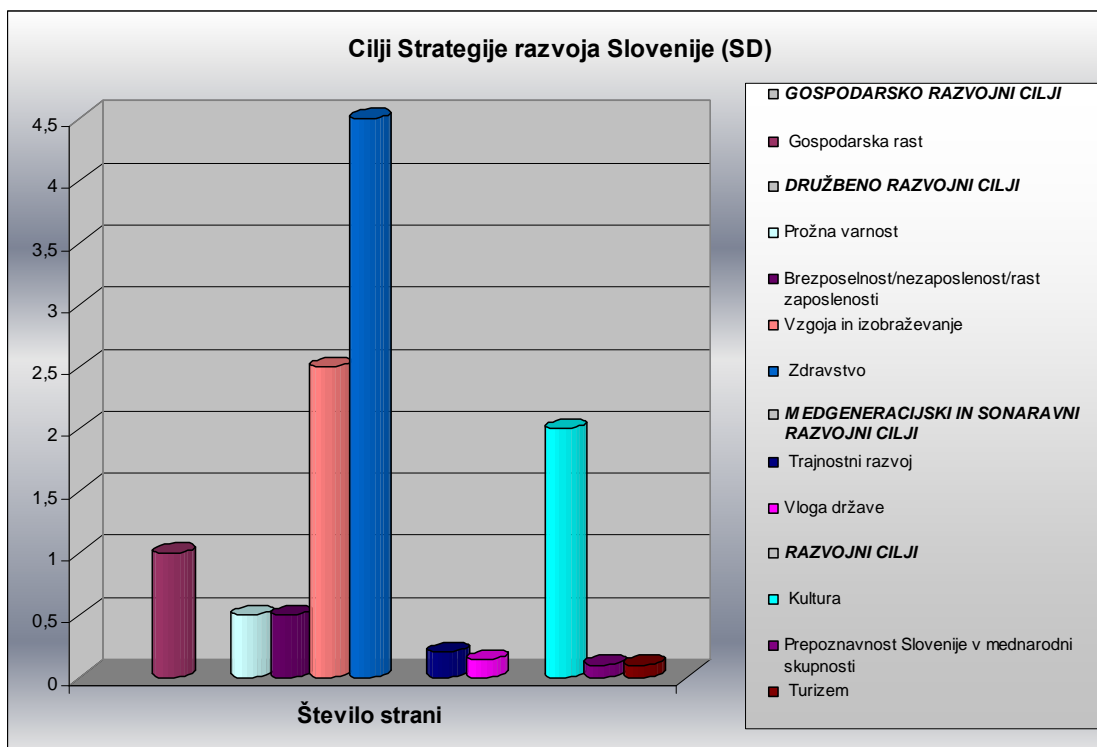

Vir: Alternativni vladni program Socialnih demokratov 2008 – 2012: Odgovornost za spremembe

Iz slike je razvidno, da so v programu SD največ besed namenili področju zdravstva (1.526 besed), vzgoji in izobraževanju (896 besed) ter kulturi (786 besed).

Najmanj zastopana področja v volilnem programu SD so področja: prepoznavnost Slovenije v mednarodni skupnosti (39 besed), turizem (40 besed) ter vloga države (46 besed).

Slika 7.3: Število strani kodiranega besedila SD po temeljnih ciljih Strategije razvoja Slovenije

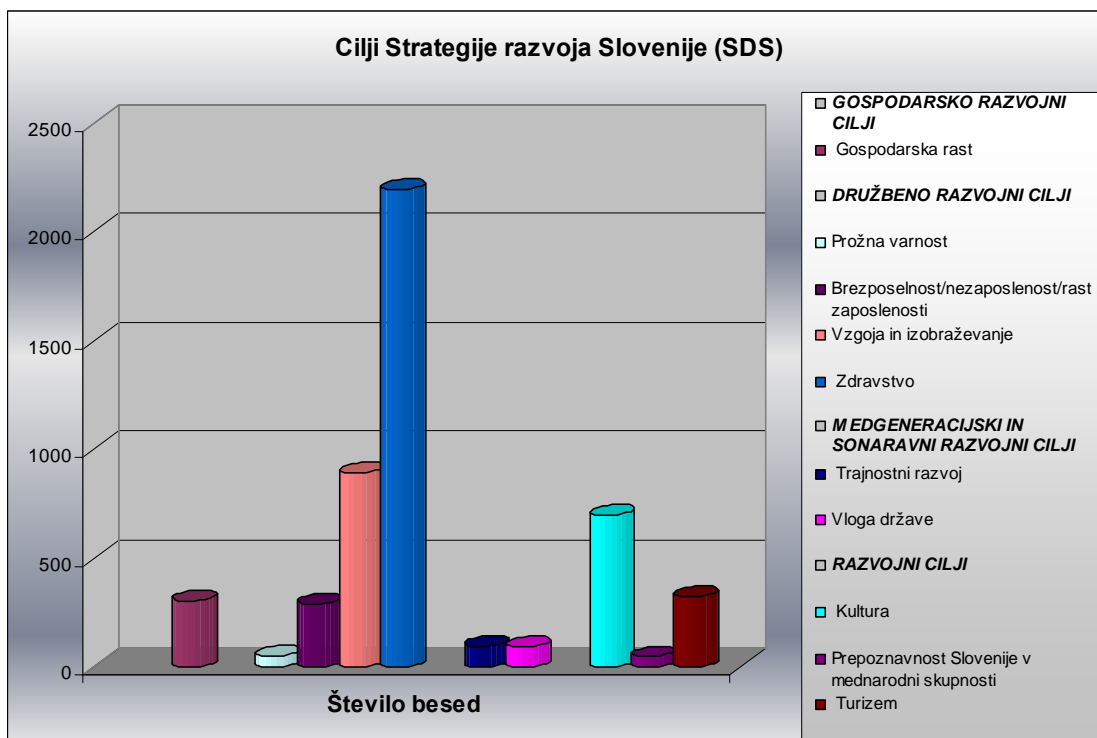

Vir: Alternativni vladni program Socialnih demokratov 2008 – 2012: Odgovornost za spremembe

Tako kot si sledi vrstni red področij po največjem in najmanjšem številu besed pri sliki 7.2, si sledi enako zaporedje tudi po številu strani.

Največ strani ima torej za področje zdravstva (4,5 strani), vzgoje in izobraževanja (2,5 strani) ter kulture (2 strani). Najmanj pa za prepoznavnost Slovenije v mednarodni skupnosti in turizem (1/10 strani) ter vlogo države (1/7 strani).

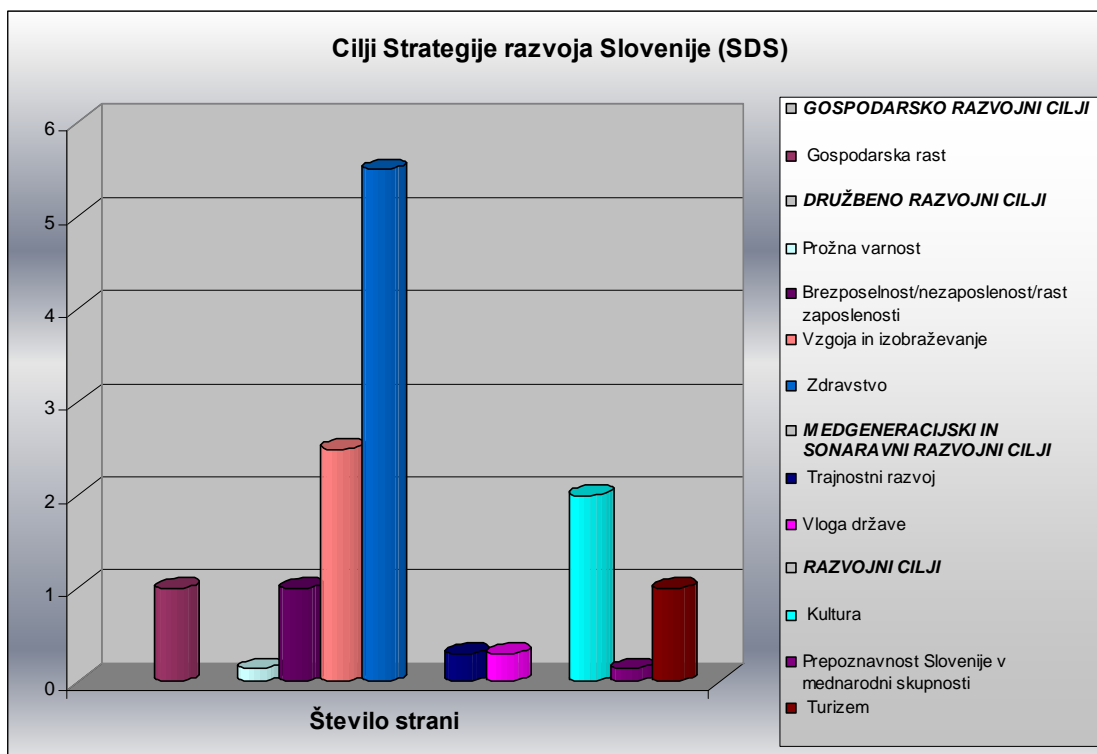
Slika 7.4: Število besed kodiranega besedila SDS po temeljnih ciljih Strategije razvoja Slovenije

Vir: Slovenija na pravi poti – program za prihodnost

Tako kot SD je tudi SDS največ besed namenila področju zdravstva (2.195 besed), vzgoji in izobraževanju (893 besed) in kulturi (699 besed). Najmanj besed pa področju prepoznavnost Slovenije v mednarodni skupnosti (47 besed) in področju prožne varnosti (49 besed).

Slika 7.5: Število strani kodiranega besedila SDS po temeljnih ciljih Strategije razvoja Slovenije

Vir: Slovenija na pravi poti – program za prihodnost

Število strani se ujema s predhodno sliko po številu besed, kar pomeni, da je vrstni red najbolj in najmanj zastopanih področij enak. Največ strani ima torej področje zdravstva (5,5 strani), vzgoje in izobraževanja (2,5 strani) ter področje kulture (2 strani).

Najmanj strani imata področji prepoznavnost Slovenije v mednarodni skupnosti in prožna varnost (1/7 strani).

7. 2 PRIMERJAVA VOLILNIH PROGRAMOV SD IN SDS GLEDE NA VSEBINSKO CELOVITOST Z VIDIKA UKREPOV IN ANALIZ

Odločitvi za oblikovanje lastne metode kodiranja je pogojevala naša hipoteza. Želeli smo dobiti rezultat, ki bi nam preprosto pokazal in potrdil naše domneve, ki smo jih dobili pri prvem branju volilnih programov obeh strank. Iskali smo metodo, s katero bi lahko čim lažje in s čim manj dvomov poiskali ukrep ali analizo v naših izbranih kodirnih stavkih.

Po končanem kodiranju vsebine glede na štiri temeljne cilje Strategije razvoja Slovenije smo najprej sešteli skupno število analiz in ukrepov ter dobili rezultat: 106 ukrepov in 108 analiz v volilnem programu SD in 264 ukrepov in 25 analiz v volilnem programu SDS (priloga).

Največ ukrepov sta imeli stranki pri Družbeno razvojnih ciljih. SD je predlagala 77, SDS 213 ukrepov. Poglavje o Družbeno razvojnih ciljih smo razdelili na štiri kodirne enote: *prožna varnost, brezposelnost/nezaposlenost/rast zaposlenosti, vzgoja in izobraževanje, zdravstvo*.

Ugotovili smo, da sta največ pozornosti **glede na število ukrepov** stranki namenili zdravstvu: SD predlaga 36, SDS 154 ukrepov. Najmanj zanimanja sta stranki namenili prožni varnosti: SD 4, SDS 5 ukrepov. Sledita vzgoja in izobraževanje, pri SD 28, pri SDS 37 ukrepov ter področje zaposlovanja, kateremu SD namenja 9, SDS pa 17 ukrepov.

Najmanjše število ukrepov tako v SD kot v SDS najdemo pri Medgeneracijskem in sonaravnem razvojnem cilju. Po razdelitvi slednjega poglavja v dve kodirni enoti: *trajnostni razvoj in vloga države* ugotovimo, da za prvo področju SD predlaga 1, SDS 5 ukrepov, pri vlogi države pa pri nobeni od strank ne zasledimo ukrepov.

Na drugo mesto po številu ukrepov se uvršča poglavje o Razvojnih ciljih. Obe stranki predlagata približno enako število ukrepov: SD 23, SDS 29. Po razdelitvi poglavja v kodirne enote: *kultura, prepoznavnost Slovenije v mednarodni skupnosti, turizem* ugotovimo, da imata prav tako obe stranki približno enako število ukrepov pri kulturi, SD 20, SDS 18 ukrepov. Razlikujete se le pri ostalih dveh, kjer SD predlaga 2 ukrepa za

prepoznavnost Slovenije v mednarodni skupnosti, SDS nima nobenega. Pri turizmu pa nasprotno SD le 1 ukrep, SDS 11.

Na tretje mesto se po številu ukrepov prav tako pri obeh strankah uvrščajo Gospodarsko razvojni cilji. SD za omenjeno področje predlaga 5, SDS pa 17 ukrepov.

Če **primerjamo število analiz**, dobimo pri SD enak vrstni red štirih ključnih ciljev, kot je vrstni red glede na število ukrepov. Pri SDS sta poglavji Medgeneracijski in sonaravni razvojni cilji in Gospodarsko razvojni cilji zamenjali zadnji dve mesti. Tako so s 4 analizami Medgeneracijski in sonaravni cilji pred Gospodarsko razvojnimi (3 analize).

Največ analiz je torej SD opravila za področje Družbeno razvojnih ciljev (75). Od tega največ za področje *zdravstva* (45), sledi *vzgoja in izobraževanje* (24), *brezposelnost/nezaposlenost/rast zaposlenosti* (6) in najmanj oz. nobene analize nima za področje *prožne varnosti*.

Najmanj analiz zasledimo pri Medgeneracijskih in sonaravnih razvojnih ciljih (3), kjer so 2 analizi namenili *vlogi države*, 1 pa *trajnostnemu razvoju*.

Drugo in tretje mesto po številu analiz pripadata Razvojnim (17 analiz) in Gospodarsko razvojnim ciljem (13 analiz). Pri Razvojnih ciljih imajo največ analiz za področje *kulture*, za ostali dve področji – *prepoznavnost Slovenije v mednarodni skupnosti* in *turizem* pa analiz nismo našli. Za *gospodarsko rast* oz. za Gospodarsko razvojne cilje so opravili 13 analiz.

Pri SDS enako kot pri SD največ analiz najdemo pri Družbeno razvojnih ciljih (12). Pri čemer so največ analiz (6) opravili za področje *vzgoje in izobraževanja*, sledi *zdravstvo* (4), *brezposelnost/nezaposlenost/rast zaposlenosti* (2), pri *prožni varnosti* pa enako kot pri SD nismo našli nobene.

Najmanjše število analiz najdemo pri Gospodarsko razvojnih ciljih oz. *gospodarski rasti* (3). Drugo in tretje mesto pripada Razvojnim (6) in Medgeneracijskim in sonaravnim razvojnim ciljem (4). Največ analiz pri Razvojnih ciljih so opravili za področje *kulture* (4), enako število analiz namenjajo *prepoznavnosti Slovenije v mednarodni skupnosti* (1) in *turizmu* (1). Največ analiz znotraj Medgeneracijskih in sonaravnih razvojnih ciljev najdemo za kodirno enoto: *vloga države* (4), najmanj oz. nobene pa za *trajnostni razvoj*.

Po dobljenih rezultatih na podlagi štirih temeljnih ciljev Strategije razvoja Slovenije ugotovimo, da obe stranki približno enako vrednotita pomembnost omenjenih ciljev.

Ob predpostavki, da sta stranki za svoja najpomembnejša področja oblikovali tudi največ ukrepov, potem na tem mestu ni razlike med njunima volilnima programoma. Enako podobnost med njima zasledimo tudi po številu analiz, le da sta pri SDS zadnji dve področji pri ukrepih (Gospodarsko razvojni in Medgeneracijski in sonaravni razvojni cilji) zamenjali mesti po številu analiz.

Vendar na prve očitne razlike naletimo takoj, ko primerjamo njuna volilna programa po številu ukrepov in analiz. Kljub temu, da v obeh strankah podobno razumejo pomembnost ključnih ciljev Slovenije, sta si pri primerjavi po skupnem številu ukrepov in analiz precej različni.

SDS (264) ima v svojem volilnem programu 158 ukrepov več kot SD (106). Po številu analiz je ravno nasprotno. SD (108) ima 83 analiz več kot SDS (25). Zanimiv je tudi rezultat, da ima SD celo več analiz (108) kot ukrepov (106).

Če ukrepe razumemo kot konkretne rešitve zaboljšanje življenjskih ravni državljanov, potem SDS po številu ukrepov v primerjavi s SD iz te primerjave izide kot absolutni zmagovalec.

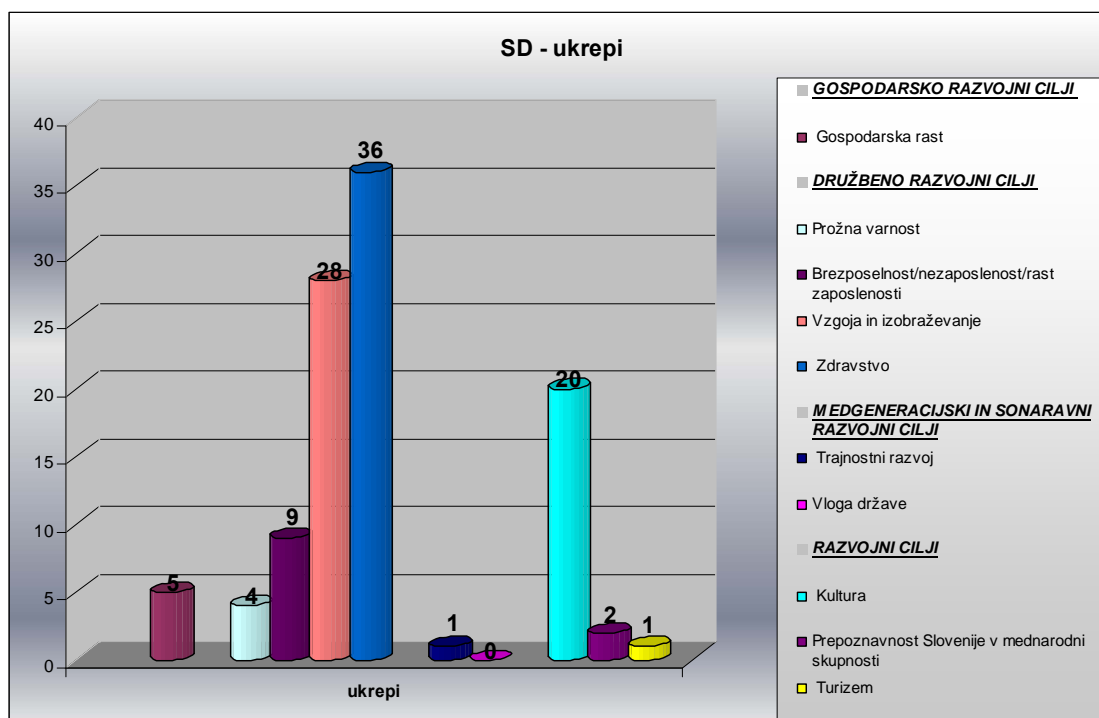
Torej lahko na podlagi analize vsebine volilnih programov SD in SDS ter ob predpostavki, da so ukrepi za volivce bolj privlačni oz. bolj uporabni v vsakdanjem življenju kot analize, zaključimo, da bi na volitvah zmagala SDS, če bi bil volilni program edini odločujoči element v volilnem procesu. Ker je SDS oblikovala veliko več ukrepov oz. konkretnih rešitev, menimo, da bi morali volivci slednje nagraditi s številom glasov na volitvah, seveda če bi pred tem prebrali in primerjali oba volilna programa.

Kljub izpostavljeni razliki med strankama sta obe vendarle imeli dober volilni program. Namreč obe sta imeli »program, ki je maksimalno volivčeve koristi kot državljana« (Newman in Sheth v Vreg 2001, 181 -182) in »poudaril tista področja politike, na katerih je bila njuna kredibilnost najmočnejša« (Robertson, Riker, Bara v Budge 2001, 219).

Prav tako sta oba programa »vsebovala primerjavo obeh strank o preteklih dejanjih, s posebnim poudarkoma na zaslugah in napakah trenutno vladajočega ter sta med drugim nakazala prihodnja stališča stranke, še posebej tista, ki so pomembna za volivce« (Downs v

Pomper 1967, 321-322) oz. stališča, ki so »odsevala strankarska prepričanja in odnose do najpomembnejših državnih vsebin« (Poutvaara 2003, 82).

Slika 7.6: število ukrepov kodiranega besedila za SD po štirih temeljnih ciljnih Strategije razvoja Slovenije

Vir: kodirano besedilo volilnega programa SD (priloga)

Iz slike je razvidno, da ima SD največ ukrepov s področja zdravstva (36 ukrepov).

Če izpostavimo nekaj ukrepov s tega področja: prihodnost slovenskega zdravstva v SD vidijo v zavzemanju za solidarno zbiranje sredstev za javno zdravstveno varstvo, med drugim se bodo prizadevali za zmanjševanje deleža zasebnih sredstev, izboljšali bodo dostopnost do zdravstvenega varstva, ločili bodo javno izvajanje zdravstvene dejavnosti od zasebne zdravstvene dejavnosti itd.

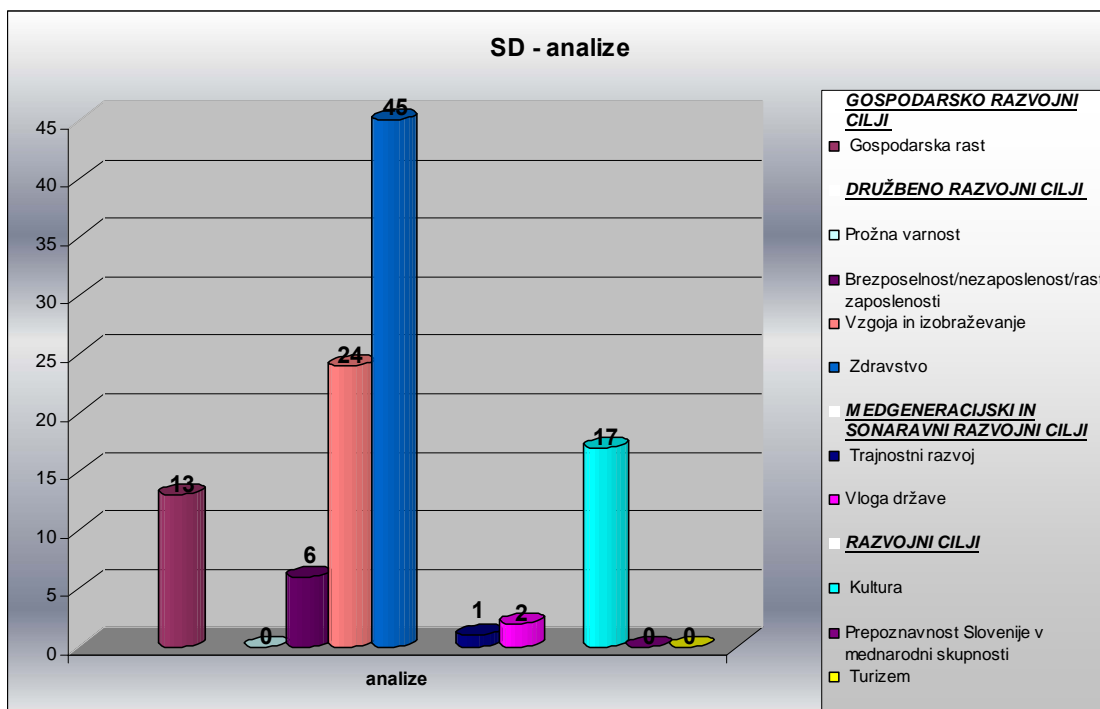
Sedem ukrepov manj namenjajo področju vzgoje in izobraževanja (29). V uvodu izpostavijo, da je odličnost znanja pogoj za razvojni preskok. To bodo dosegali z ustvarjanjem pogojev za odličnost visokošolskega izobraževanja in znanstvene dejavnosti,

nadaljevali bodo z gradnjo dijaških in študentskih domov, ustrezno bodo razpršili mrežo terciarnega izobraževanja, učiteljem bodo pravično ovrednotili dodatno delo ter jih razbremenili nepotrebnega administrativnega dela itd.

Prav tako je visoko zastopano področje kulture (20 ukrepov). Tukaj dajejo poudarek na medresorsko sodelovanje kot porok za uresničevanje velikih projektov in investicij, prav tako bo v ospredju njihove strategije za prihodnost kulture slovenska beseda in z njo slovenska knjiga, zavzemali se bodo za dokončno ureditev prostorov umetniških akademij in NUK II, spremenili bodo tudi Zakon o RTV Slovenija, še zlasti sistem upravljanja, kjer bi po njihovem programski svet novic moral dobiti osrednjo vlogo pri določanju programske in poslovne politike zavoda itd.

Vlogi države SD ne namenja nobene pozornosti, saj za to področje nismo našli nobenega ukrepa. Nekaj več pozornosti sicer namenja turizmu in trajnostnemu razvoju (1 ukrep), ter prepoznavnosti Slovenije v mednarodni skupnosti (2 ukrepa).

Slika 7.7: število analiz kodiranega besedila za SD po štirih temeljnih ciljnih Strategije razvoja Slovenije

Vir: kodirano besedilo volilnega programa SD (priloga)

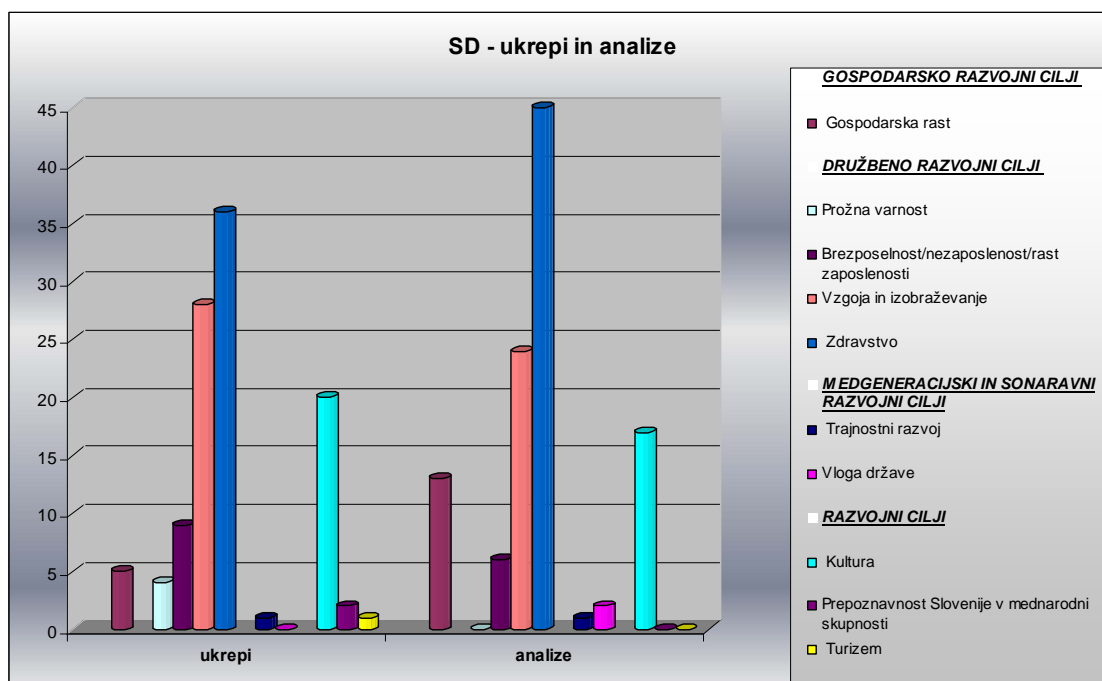
Iz slike je razvidno, da ima SD v svojem volilnem programu prav tako (kot pri ukrepih) največje število analiz s področje zdravstva. Pri čemer v SD ugotavljajo, da smo Slovenci v 70. letih prejšnjega stoletja dosegli, da je zdravstveno varstvo ostalo univerzalno in vsem enako dostopno. Nadaljujejo, da smo leta 1992 namesto proračunskega financiranja dobili obvezno zdravstveno zavarovanje, ki pa (razen otrokom) skoraj nobene zdravstvene storitve ne pokriva v celoti, ampak pri vseh terja zasebna doplačila. Izpostavijo še, da danes plačujemo iz zasebnih sredstev že preko 26 % stroškov za zdravstveno varstvo. Opozarjajo tudi, da se slovenski zdravstveni sistem v zadnjem desetletju zaradi povečevanja deleža starejšega prebivalstva, boljšega preživetja kroničnih bolnikov, novih bolezni in spreminjajoče se narave bolezni, napredka medicinske znanosti in tehnologije ter večje zdravstvene osveščenosti ljudi, sooča z vse večjimi potrebami in pričakovanji prebivalstva. Skoraj polovico manj analiz najdemo za področje vzgoje in izobraževanja (24 analiz).

SD meni, da je šola za učečo se družbo pomembna usmeritev na vseh področjih in da Slovenijo odlikuje trden in relativno kakovosten javni sistem vzgoje in izobraževanja, vendar menijo, da je bolonjska prenova študijskih programov zgrešena oz. ne teče v pravo smer. Po njihovem se je znižala tudi kakovost študija. Izpostavili so tudi zaskrbljujoč osip v srednji šoli, na višjih in visokih šolah ter univerzah. Ob tem poudarjajo, da je pomembno zagotoviti možnosti za uspešen zaključek obveznega izobraževanja in nadaljevanja izobraževanja na srednješolski ravni.

Nekaj manj analiz imajo za področje kulture, pri čemer ugotavljajo, da je kultura izredno živo področje in vzporedno s širitvijo tega področja se širijo tudi naloge kulturne politike. Izpostavijo tudi, da ravno kulturna identiteta predstavlja izvirnost in enkratnost posameznega naroda in se zato lahko uspešno odslikava v umetniški ustvarjalnosti posameznika in posameznice ter tako prispeva k oblikovanju tržnih niš uspešnega gospodarstva.

Nobene pozornosti (po številu analiz) SD ne namenja področjem turizma, prepoznavnosti Slovenije v mednarodni skupnosti in prožni varnosti.

Slika 7.8: skupno število ukrepov in analiz kodiranega besedila za SD po štirih temeljnih ciljih Strategije razvoja Slovenije

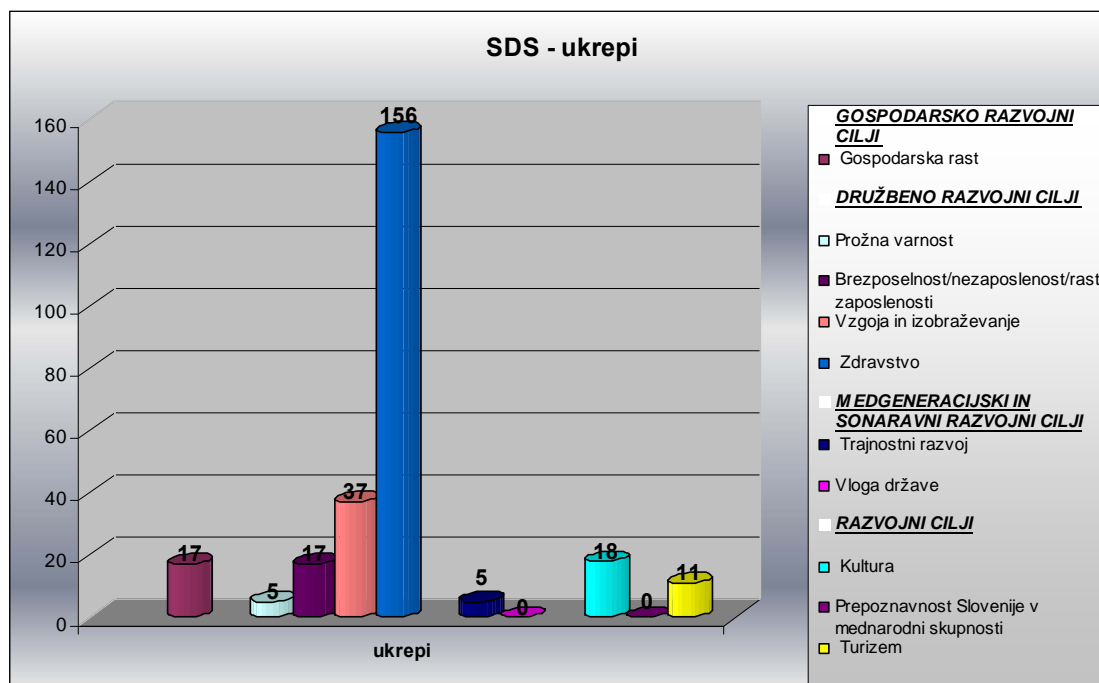

Vir: kodirano besedilo volilnega programa SD (priloga)

Iz slike je razvidno, da SD po številu ukrepov in analiz posveča največ pozornosti področjem zdravstva, vzgoje in izobraževanja ter kulturi.

Po številu z najmanj ukrepi in analizami je vrstni red nekoliko drugačen. Tukaj najmanjše število ukrepov zasledimo pri vlogi države, trajnostnem razvoju in turizmu. Nobene analize nismo našli za področja prepoznavnost Slovenije v mednarodni skupnosti, turizem in prožna varnost.

Slika 7.9: število ukrepov kodiranega besedila za SDS po štirih temeljnih ciljnih Strategije razvoja Slovenije

Vir: kodirano besedilo volilnega programa SDS (priloga)

Iz slike je razvidno, da ima SDS daleč največ ukrepov s področja zdravstva (156 ukrepov). Tako v SDS kot v SD se zavzemajo za vse enako dostopno in kakovostno javno zdravstveno varstvo. Pri čemer so v SDS veliko bolj konkretni kot v SD. Navajajo, da bodo najprej odpravili čakalne vrste oz. skrajšali čakalne dobe na evropsko primerljivo raven in uvedli možnost naročanja preko interneta, izboljšali bodo skrb za zdrav življenjski slog z namenom podaljšanja pričakovane življenjske dobe. Razvili bodo tudi sistem zdravljenja na domu za starejše, ki bodo želeli preživeti starost ob domačem ognjišču in izenačili njihove pravice z oskrbovanci v domovih starejših. Prav tako se bodo zavzemali za hitrejšo, cenejšo in bolj pregledno gradnjo klinik, bolnišnic, urgentnih centrov in negovalnih bolnišnic. Zanimiv ukrep imajo za kartico zdravstvenega zavarovanja, nadomestili bi jo z osebno izkaznico.

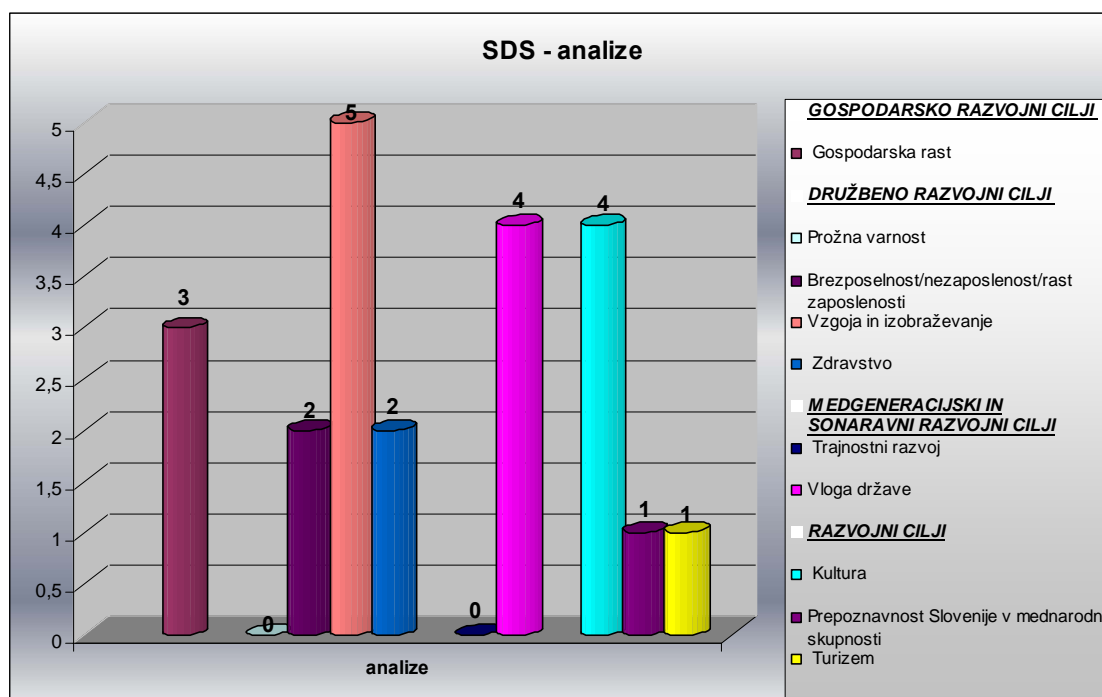
SDS za razliko od SD v svojem volilnem programu daje pozornost tudi področju duševnih bolezni. Pripravili bodo nacionalni program duševnega zdravja, organizirali izobraževanje zdravstvenih delavcev za zgodnje prepoznavanje duševnih bolezni, prav tako bodo pripravili program za ozaveščanje javnosti o prepoznavanju in destigmatizaciji duševnih bolezni. Eden izmed njihovih pomembnih ukrepov je tudi okrepitev aktivnosti pri strategiji zmanjševanja škodljive rabe alkohola in drog.

Drugemu področju z največ ukrepi namenjajo vzgoji in izobraževanju (37 ukrepov). Med številnimi ukrepi, ki jih predlagajo, bodo med drugim razvijali model odprte šole z večjo vključenostjo staršev in okolja, še naprej bodo intenzivno povečevali vpis dobrih dijakov na študij naravoslovja in tehnike ter reševali druge strukturne probleme med izobraževanjem in trgom dela. Prav tako bodo spodbujali povezovanja med srednjo šolo, fakultetami, podjetji na teh področjih. Za razliko od SD, ki nadarjene športnike ne omenjajo, bi v SDS zanje oblikovali sklad.

Polovico manj ukrepov v primerjavi s prejšnjim področjem namenjajo kulturi (18). Tukaj želijo predvsem zvišati delež sredstev za kulturo v odnosu do državnega proračuna, ki bo znašal najmanj 2,14 %. Predlagajo tudi združitev nacionalnih muzejev po zgledu Avstrije, Češke, Madžarske. Da bodo vzpostavili boljše razmere za produkcijo umetnosti in kulturne dejavnosti v celoti, bodo izvedli reformo javnega sektorja in celostne rešitve statusa samozaposlenih ustvarjalcev v kulturi.

Za področji prepoznavnost Slovenije v mednarodni skupnosti in vloga države ukrepov nismo našli.

Slika 7.10: število analiz kodiranega besedila za SDS po štirih temeljnih ciljnih Strategije razvoja Slovenije

Vir: kodirano besedilo volilnega programa SDS (priloga)

SDS največ analiz v svojem volilnem programu namenja vzgoji in izobraževanju (5). Ugotavlja, da mora slovenska šola v 21. stoletju postati inovativna in kreativna, prostor, kjer bodo udeleženci pridobivali ključne kompetence na podlagi novih učnih pristopov, posodobljenih učnih načrtov s pomočjo visoko usposobljenih učiteljev.

Izpostavljajo tudi ključna vprašanja pri prenosu nalog na področje šolstva in športa, ki so po njihovem mnenju povezana predvsem z vprašanji ustanoviteljstva, viri financiranja, dolžnostjo izvajanja investicij in investicijskega vzdrževanja, pripravo programov, podeljevanjem programov ter nadzorom. V SDS zagovarjajo bolonjski model, poudarjajo, da je dober, predvsem tudi za tiste študente, ki jim tako zagotavlja brezplačni študij do konca druge stopnje.

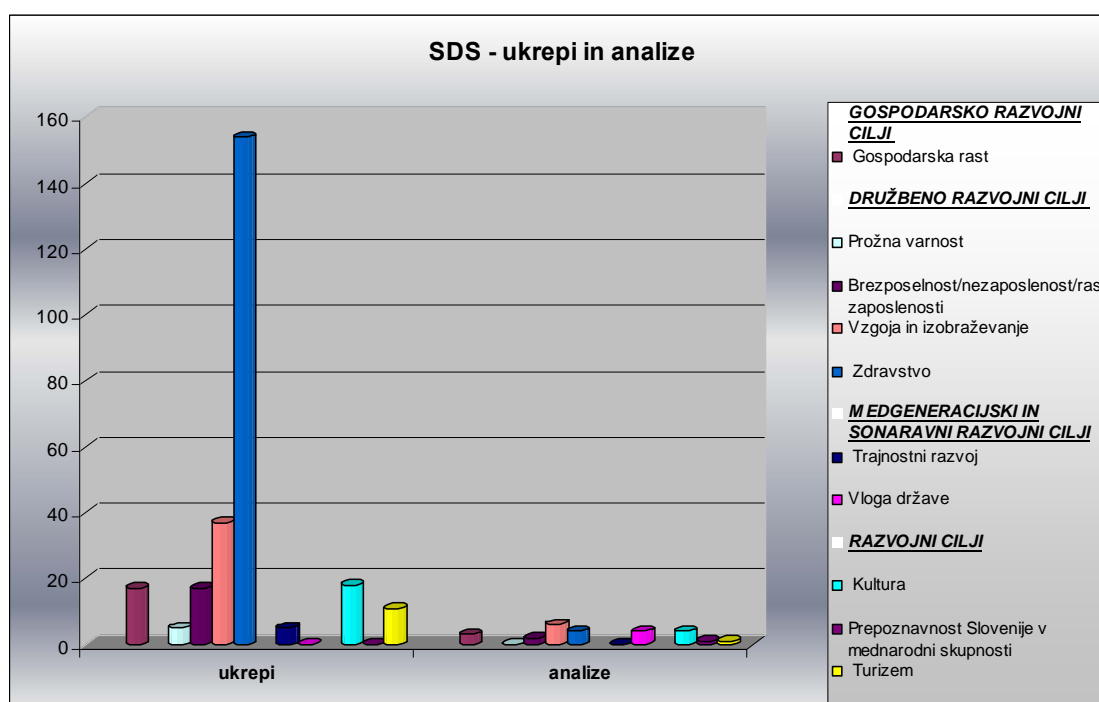
Enako število analiz si delita področji vloga države in kultura (4).

Pri kulturi ugotavljajo, da temeljno usmeritev kulturne politike v naslednjih štirih letih predstavlja in daje Nacionalni program za kulturo 2008 – 2011. Poudarjajo tudi, da je operativni program krepitve regionalnih razvojnih potencialov 2007 – 2013 itd. izhodišče za vključevanje razvojnih kulturnih projektov v evropske programske dokumente za pridobivanje sredstev iz skladov Evropske unije.

Pri vlogi države poudarjajo, da njena vloga ni več, da načrtuje nove tovarne, rešuje delovna mesta, komandira s čem naj se ta ali oni ukvarja, temveč je vloga države, da ustvari okolje, ki državljanom in podjetjem omogoči, da polno razvijejo svoje lastne potenciale.

Pri trajnostnem razvoju in prožni varnosti SDS analiz nima. Ima pa vsako po eno za področji prepoznavnost Slovenije v mednarodni skupnosti in turizem.

Slika 7.11: skupno število ukrepov in analiz kodiranega besedila za SDS po štirih temeljnih ciljih Strategije razvoja Slovenije

Vir: kodirano besedilo volilnega programa SDS (priloga)

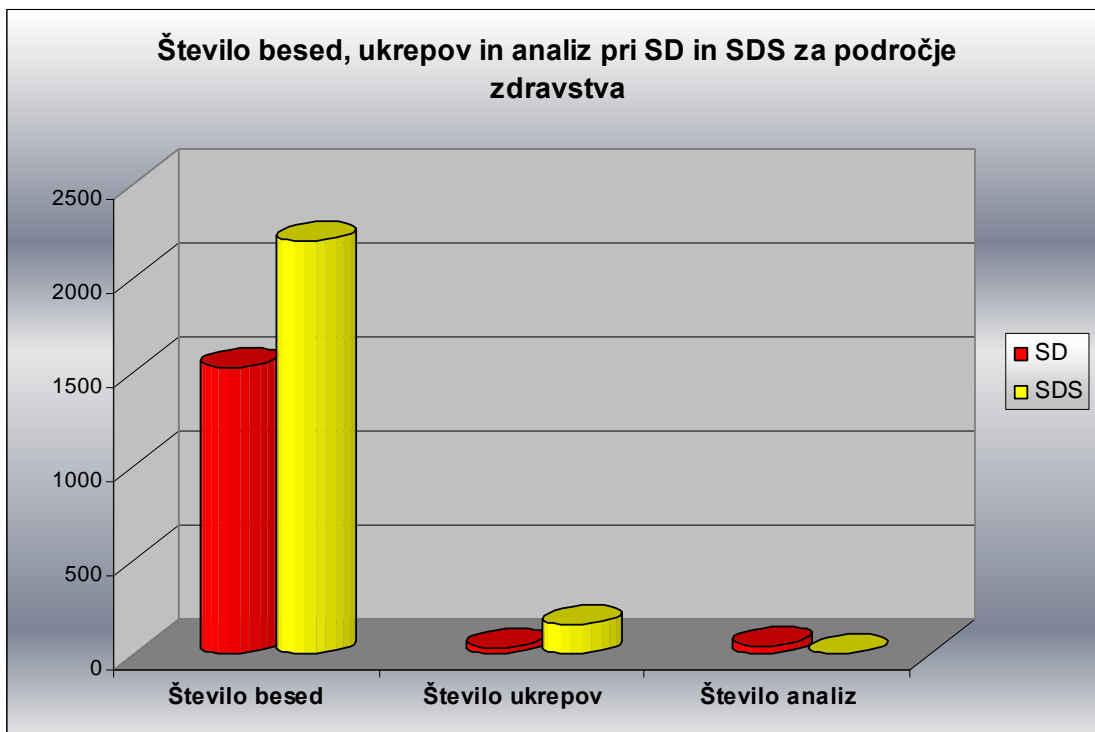
Kot je razvidno iz slike, je SDS največ časa posvetila področju zdravstva, saj po številu ukrepov presega vsa ostala njena področja kot tudi vsa ostala področja stranke SD. Iz tega lahko sklepamo, da je zdravstvo njihova osrednja nit volilnega programa, na katerem so gradili svojo programsko usmerjenost.

Razvidno je tudi, da je SDS zelo skopa z analizami, kar na prvi pogled za bralca njihovega volilnega programa deluje veliko bolj privlačno in učinkovito kot volilni program SD, saj so navedeni konkretni ukrepi za izboljšanje položaja Slovenije, vendar je potrebno upoštevati, da dobri ukrepi temeljijo tudi na dobrih in poglobljenih analizah.

Če povzamemo, je primerjava po številu analiz in ukrepov med SD in SDS pokazala, da sta stranki največ pozornosti namenili področju zdravstva ter vzgoji in izobraževanju.

Z naslednjimi prikazi zato želimo še dodatno ponazoriti razlike in podobnosti obeh (kodiranih besedil) volilnih programov, pri čemer smo - poleg dveh po številu ukrepov in analiz najbolj zastopanih področji - dodali za primerjavo še število besed za posamezno področje.

Slika 7.12: Število besed, ukrepov in analiz pri SD in SDS za področje zdravstva

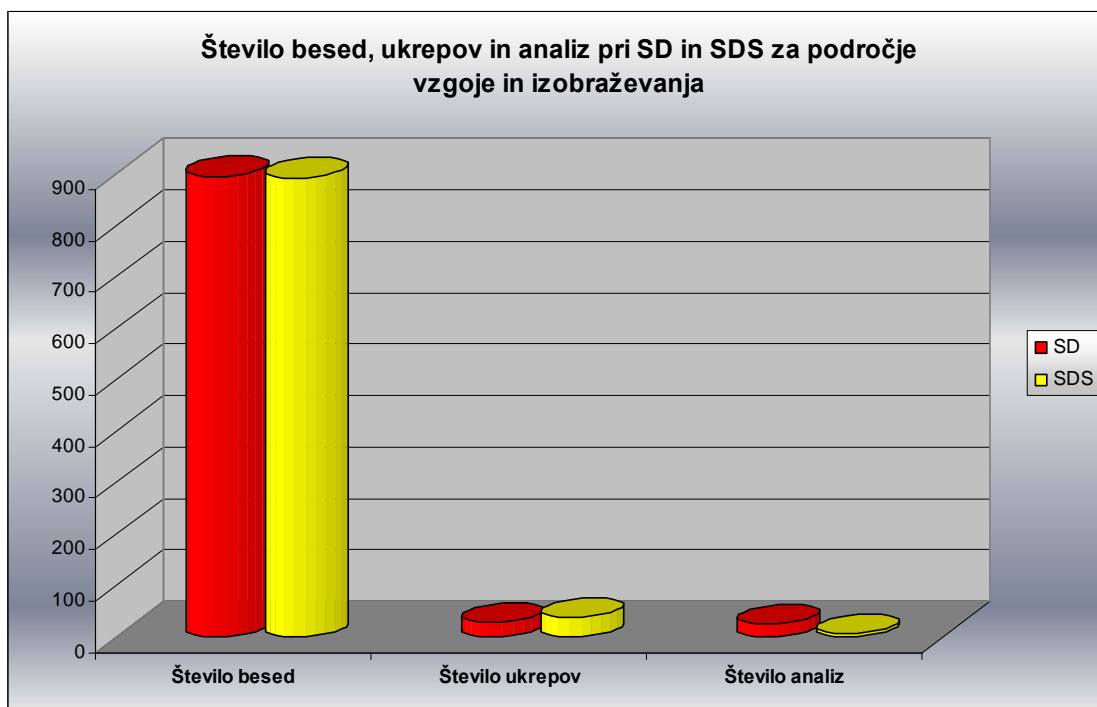

Vir: kodirano besedilo volilnega programa SD in SDS

Iz slike je razvidno, da je SDS (2.195 besed) področju zdravstva namenila precej več besed kot SD (1.526 besed). Podobno razmerje je med njima tudi po št. ukrepov, kar je dobro grafično vidno tudi na sliki, le po št. analiz je stranka SD prehitela SDS.

Če je razlika po št. besed pri področju zdravstva med SD in SDS precej očitna, je precej manj vidna pri vzgoji in izobraževanju.

Slika 7.13: Število besed, ukrepov in analiz pri SD in SDS za področje vzgoje in izobraževanja

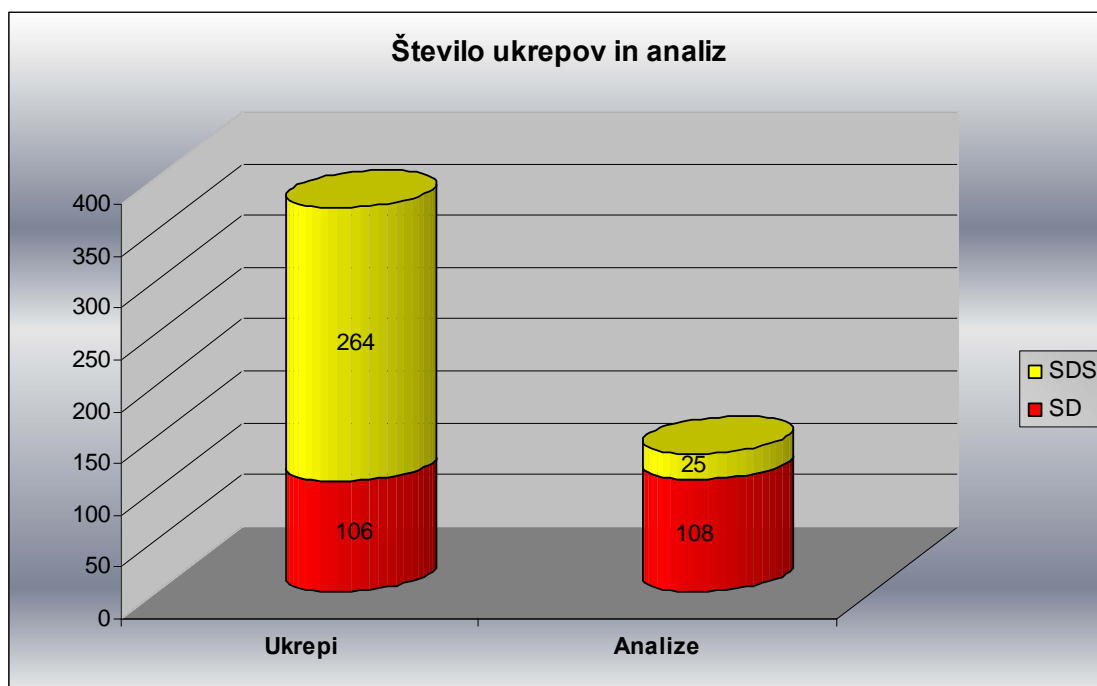

Vir: kodirano besedilo volilnega programa SD in SDS

Iz slike je razvidno, da sta si SD (896 besed) in SDS (893 besed) pri področju vzgoje in izobraževanja precej blizu oz. podobni. Iz tega lahko sklepamo, da dajeta podobno težo omenjenemu področju. Razlika po številu besed je namreč le tri besede.

Razmerje med strankama po št. ukrepov in analiz je enaka oz. podobna kot na sliki 7.2.7.

Slika 7.14: skupno število analiz in ukrepov SD in SDS po štirih temeljnih ciljih Strategije razvoja Slovenije

Vir: kodirano besedilo volilnega programa SD in SDS (priloga)

Iz slike je razvidno, da je stranka SDS imela v svojem volilnem programu po kodiranju vsebin štirih temeljnih ciljev Strategije razvoja Slovenije veliko več konkretnih ukrepov in manj analiz za naslednje mandatno obdobje kot stranka SD, kar ji je v volilni kampanji zagotavljalo prednost, vendar ne tudi končne zmage. SDS-ov volilni program je torej temeljil pretežno na ukrepih, pri čemer je pri SD razlika med številom ukrepov in analiz minimalna.

8 ZAKLJUČEK

Ko smo se odločili za proučevanje pomena volilnih programov, nas je vodila želja po razkritju razloga za tesno zmagovito strankama SD in SDS na državnozborskih volitvah 2008. Zanimalo nas je, kako pomembno vlogo je pri tem odigral volilni program in kakšen pomen imajo pravzaprav volilni programi v volilnih kampanjah.

Odgovore na zastavljena vprašanja smo poskušali najprej poiskati pri številnih avtorjih, ki so skozi zgodovino proučevali volilne programe. Veliko je bilo takšnih (*Pomper, Fishel, Krušič, Esterajher, Vugrinec, Poutvaara, Oliver, Marion, Laver, Garry, Robertson, Riker, Bara, Budge* itd.), ki volilne programe razumejo kot pomemben element, ki je vreden proučevanja, saj lahko »analiza vsebine volilnih programov pred volitvami pokaže celo na izid volitev« (Pomper in Fishel v Maisel 1993/94, 671-672).

Našli smo tudi mnogo nasprotnikov, za katere je volilni program sicer nujen za predvolilno kampanjo, vendar nepomemben del volilnega procesa (Ostrogorski, David, Bradley, Burns, Peltason, Sait itd). »Volilni program je največja farsa vseh dejanj velikega strankarskega parlamentarizma« (Ostrogorski v Pomper 1967, 319).

Morda je ena od najbolj ostrih kritik Ostrogorskega in številnih drugih utemeljena, vendar so argumenti za proučevanje volilnih programov prav tako močni in prepričljivi.

Dokaz je 'Manifesto research group', ki predstavlja največjo bazo virov podatkov glede volilnih programov (Laver in Garry v Gomez in Alonso 2008, 3) in je verjetno tudi najpomembnejši politološki raziskovalni projekt na tem področju (Laver v Gomez in Alonso 2008, 3).

To je bil dodaten razlog, da smo se tudi mi odločili proučevati volilne programe, kjer smo pod drobnogled vzeli programa strank SD in SDS. Z metodo analize vsebine in s pomočjo lastne metode kodiranja smo preverili, koliko prostora (besed, strani) sta stranki namenili ključnim vsebinam. V pomoč pri izbiri najbolj pomembnih ciljev smo se oprli na Državni razvojni program Republike Slovenije za obdobje od leta 2007 do 2013, v katerem smo identificirali tudi podcilje oz. 'podkodirne enote'. Z njimi smo želeli dobiti natančnejši vpogled v posamezen cilj oz. odnos stranke do posamezne vsebine oz. kodirne enote.

Rezultati so pokazali, da je SDS imela precej več konkretnih predlogov oz. ukrepov kot SD, ki je imela v svojem programu več analiz kot rešitev. To smo deloma pričakovali že po prvem branju volilnih programov, saj sta si programa tudi na prvi pogled precej različna. Zgradba besedila je pri SD precej bolj zgoščena, nepregledna in na določenih mestih celo dvoumna. Pri SDS prav nasprotno, besedilo je precej bolj jasno in transparentno strukturirano. Konkretno rešitve in ukrepi so grafično izpostavljeni in so v večini primerov pred analizami. SD se s številnimi analizami zapleta iz preteklosti v sedanost in le pozoren bralec lahko iz tega izlušči tudi konkreten ukrep.

Čeprav smo pri analizi podatkov najprej zaznali kar nekaj podobnosti med obema volilnima programoma, je bolj natančna analiza pokazala bistvene razlike, ki pa jih ob zaključku volitev ni bilo zaznati. Zelo tesna zmaga SD je po vsej verjetnosti tudi rezultat trditev številnih avtorjev in mnogih kritikov volilnih programov, na primer Hofferberta, Klingemanna in Volkensove (v Werner in Volkens 2009, 3), »da volivci redko oz. skoraj nikoli ne preberejo volilnih programov«. Pri tem je seveda potrebno upoštevati tudi, »da se volivci ne morejo odločati oz. izbirati ali samo program ali samo stranko, temveč morajo, želijo ali ne, izbrati oboje hkrati« (Pomper 1967, 318-319).

Zmaga je torej na volitvah precej bolj kompleksen pojav, kot se zdi na prvi pogled. Ni odvisna le od volilnega programa, kar smo predvidevali že na začetku prvega dela naloge, kjer smo opredelili nekaj ključnih dejavnikov, ki se bodisi posredno bodisi neposredno prepletajo z volilnim programom. Eden pomembnih je prav gotovo ideologija. Volivci se namreč odločajo najprej na podlagi svoje ideološke usmerjenosti, ki jo nato poiščejo med sebi najbližjimi obstoječimi strankami (Kim in Fording v Budge 2001, 159-160) oz. »če izjave v političnih manifestih morda ne vplivajo neposredno na percepcijo volivcev, bo meritev strankarske ideologije osnovana na izjavah manifestov verjetno v visoki korelaciji s percepcijo volivcev glede na njihov splošen odnos do strankarske ideologije« (Kim in Fording v Budge 2001, 176).

Spoznali smo, da igrajo pomembno vlogo pri volitvah oz. volilni zmagi tudi mediji in mnenjski voditelji, ki s svojimi bolj ali manj subjektivnimi interpretacijami zagovarjajo sebi najbližji volilni program. Ne smemo pozabiti na moč političnih strank, ki v času volilne kampanje »povečajo komuniciranje njihovih kandidatov z volivci, z namenom

osvojiti kar največje možno število glasov in zmagati na volitvah oz. priti na oblast (Krašovec v Kustec Lipicer 2005, 21). Za nekatere najmočnejši vpliv na končni volilni rezultat pa ima financiranje volilnih kampanj oz. finančna sredstva, ki so po Alexandrovem mnenju (v Fisher, 1999) dejansko najpomembnejša od treh elementov, ki zagotavljajo politično moč, saj strankam omogočijo pridobitev virov, ki so nujno potrebni za njihovo (uspešno) delovanje, npr. različnih dobrin, storitev, znanj in usposobljenosti posameznikov (Krašovec v Kustec Lipicer 2005, 23) itd.

Kateri je bil torej razlog za zmago socialdemokratov na državnozborskih volitvah 2008?

Verjetno so k temu pripomogli vsi od naštetih in obravnavanih elementov v naši nalogi, kljub vsemu pa menimo, da bi ob predpostavki, da je volilni program edini element v celotnem predvolilnem političnem procesu, na podlagi analize naših rezultatov, kjer smo ukrepe strank obravnavali kot konkretne rešitve za izboljšanje stanja na različnih področjih družbenega delovanja, zmagala stranka SDS in to s precejšnjo razliko. Seveda ob ponovni predpostavki, da volivci dajo prednost ukrepom pred analizami.

Prav slednje je dokaz, kako kompleksno je proučevanje volilnih kampanj, kjer se predpostavke kljub določenemu in izbranemu predmetu proučevanja po zaključeni analizi še vedno kar vrstijo in je zato nemogoče z gotovostjo pokazati na en in edini razlog, ki je stranki SD prinesel zmago.

Še posebej, ker smo na težave oz. omejitve pri iskanju pravega razloga naleteli tudi pri izbiri naše metode. Kljub vsestranski uporabnosti metode vsebine analize ima tako kot vsaka metoda svoje pomanjkljivosti. Potrebno je bilo upoštevati oz. se sprijazniti, da so lahko sklepi oz. končni povzetki omejeni le na samo vsebino (Prasad 2008, 8), saj smo bili mi tisti, ki smo določili razliko med analizo in ukrepom. Nobenega zagotovila nimamo, da bodo naši bralci z nami delili isto mnenje. Druga težava je semantične narave. Kadar ima raziskovalec opravka s pomenom besed, so lahko izsledki manj veljavni in zanesljivi (Krippendorff v Prasad 2008, 8). Tako smo morali pri naših kodirnih enotah biti zelo pozorni in natančni, da ni prišlo do napake pri pomenu in pomembnosti, s katerimi smo določili ukrep ali analizo. To je pomenilo, da v primeru, npr. kodirne enote vzgoje in izobraževanja, nismo iskali le besede, ki so povezane z omenjeno kodirno enoto, temveč smo pri iskanju upoštevali tudi besede, kot so 'šola', 'učenje', 'učilnica', 'predmetnik' itd.,

skratka, vse besede, ki se po pomenu nanašajo na vzgojo in izobraževanje. Ob koncu smo želeli pojasniti oz. preveriti še nepričakovane povezave med številnimi variablami (volilna kampanja, ideologija, mediji), ki se pojavljajo skupaj z volilnim programom, kar pa nam naša izbrana metoda vsebina analize ni omogočala (Chadwick v Prasad 2008, 8).

Takšno pojasnilo bi lahko morda dobili z analizo tabel, vendar bi morali podatke že na začetku naše raziskave drugače formalno in tehnično urediti. Le eksperimentalno pridobljeni podatki omogočajo pojasnjevanje vzročnih zvez (Toš, Hafner-Fink 1997, 127-128).

Želeli smo opraviti tudi poglobljen intervju odprtih vprašanj, vendar je tudi tukaj, prav tako kot pri metodi vsebine analize, potrebno upoštevati problem veljavnosti, »kar je v zvezi z interpretacijo empiričnih podatkov osrednji problem« (Toš in Hafner-Fink 1997, 127).

»Ker zanesljivost meritev, predvsem pa primerljivost podatkov, dobljenih iz razgovora in z opazovanjem, povzroča raziskovalcem precej preglavic in včasih tudi dvomov v učinkovitosti meril in meritev« (Toš in Hafner-Fink 1997, 204-205), smo se že na začetku našega raziskovanja odločili raje za metodo, ki nam bo najbolj neposredno in kar se da verodostojno oz. objektivno posredovala odgovore na našo hipotezo.

Ob zaključku bi radi izpostavili še, da kljub številnim kritikom, ki volilne programe obravnavajo kot balast volilnega procesa, ostajamo njihovi zagovorniki, saj so po našem mnenju pomembni 'načrti', na katerih stranke gradijo svojo kredibilnost, brez katerih ni vizije ter delovanja stranke in brez katerih si ne predstavljamo volilnih kampanj.

Načinov, kako se lotiti proučevanja teh ključnih elementov strank, je verjetno toliko, kolikor je metod. Izbira je vedno na strani raziskovalca, prav tako tudi zbiranje in interpretacija podatkov, zato želimo ponovno poudariti, da je naša raziskava osvetlila naš pogled na majhen, vendar pomemben del širokega spektra elementov znotraj volilnih kampanj, ki so bile in bodo nedvomno tudi v prihodnosti v središču zanimanja številnih raziskovalcev.

9 LITERATURA

1. Adamson, Fiona. 2006. *The Constitutive Power of Political Ideology: Nationalism and the Emergence of Corporate Agency in World Politics*. Dostopno prek: http://www.allacademic.com//meta/p_mla_apa_research_citation/1/5/2/6/5/pages152657/p152657-2.php (16. januar 2009).
2. *Alternativni vladni program Socialnih demokratov 2008–2012: Odgovornost za spremenbe*. 2008. Dostopno prek: <http://www.socialnidemokrati.si/predstavitev/preberi/32/avp/> (23. november 2008).
3. Benoit, Kenneth in Michael Laver. 2002. *Introduction estimating Irish party policy positions using computer wordscoring: The 2002 election*. Dostopno prek: http://www.kenbenoit.net/pdfs/Ireland2002_4.pdf (3. april 2010).
4. Berg, B. L. 1998. *Qualitative Research Methods for the Social Sciences*. Boston MA: Allyn & Bacon MA, 3rd edition.
5. Budge, Ian in Michael Laver. 1986. Policy, Ideology and Party Distance: Analysis of Election Programmes in 19 Democracies. *Legislative studies quarterly*, 4. november. Dostopno prek: <http://www.jstor.org/stable/439936> (15. november 2009).
6. Budge, Ian. 2001. Validating Party Policy Placements. *British Journal of Political Science*, januar. Dostopno prek: <http://www.jstor.org/stable/3593282> (15. november 2009).
7. Budge, Ian in Judith Bara. 2001. *Mapping policy preferences: Estimating for Parties, Electors, and Governments 1945 – 1998*. New York: Oxford University Press.
8. Burns, James M. in Jack W. Peltason. 1966. *Government by the People*. Englewood Cliffs: Prentice Hall, Inc.
9. Crewe, Ivor, Brian Gosschalk in John Bartle. 1998. *Political communications: why Labour won the general election of 1997*. London, Portland: F. Cass.
10. Vlada Republike Slovenije. 2008. *Državni razvojni program Republike Slovenije za obdobje 2007-2013*. Dostopno prek: <http://www.ra-kozjansko.si/f/docs/Katalog-informacij-javnega-znacaja/DRP2007-2013-sprejet.pdf> (17. november 2009).
11. Duriau, Vincent J., Rhonda K. Reger in Michael D. Pfarrer. 2007. *A Content Analysis of the Content Analysis Literature in Organization Studies: Research Themes, Data Sources, and Methodological Refinements*. Dostopno prek: <http://orm.sagepub.com/cgi/content/abstract/10/1/5> (26. februar 2010).

12. Ferfila, Bogomil. 2002. *Politično komuniciranje*. Ljubljana : Fakulteta za družbene vede.
13. Ferfila, Bogomil. 2003. Politično komuniciranje v ZDA in EU. V *Predsedniške volitve 2002*, ur. Danica Fink Hafner in Tomaž Boh, 228-245. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
14. Gomberg, Andrei M., Francisco Marhuenda in Ignacio Ortuño-Ortín. 2004. A Model of Endogenous Political Party Platforms. *Economic Theory*, avgust. Dostopno prek: <http://www.jstor.org/stable/25055820> (15. februar 2010).
15. Gomez, Braulio in Sonia Alonso. 2008. *Regional manifestos project: extending the manifesto dataset to sub-national elections*. Dostopno prek: <http://www.iesaa.csic.es/es/regionalmanifestos/Regional%20Manifestos%20Project.pdf> (10. februar 2010).
16. Hakl, Uroš. 2008. Politično komuniciranje kot obraz politike. *Poslovni razgledi*. Dostopno preko: <http://www.poslovni-razgledi.si/revija/2008/27/kolumna/> (17. januar 2009).
17. Harris, Howard. 2001. Content Analysis of Secondary Data: A Study of Courage in Managerial Decision Making. *Journal of Business Ethics*, december. Dostopno prek: <http://www.jstor.org/stable/25074634> (26. februar 2010).
18. Hsieh, Hsiu-Fang, Sarah E. Shannon. 2005. Three Approaches to Qualitative Content Analysis. *Qualitative Health Research*, november. Dostopno prek: <http://qhr.sagepub.com/cgi/content/abstract/15/9/1277> (26. februar 2010).
19. Janis, I. L. 1965. The Problem of Validating Content Analysis. V *Language of Politics studies in quantitative semantics*, ur. H. D. Lasswell in N. C. Leites, 55-82. Cambridge MA: MIT Press.
20. Krašovec, Alenka. 2000. *Moč v političnih strankah: odnosi med parlamentarnimi in centralnimi deli političnih strank*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
21. Krašovec, Tatjana, Dušan Benko in Igor Zobavnik. 2007. *Državni zbor: 1992-2007*. Ljubljana: Državni zbor Republike Slovenije.
22. Kustec Lipicer, Simona. 2005. *Politološki vidiki volilne kampanje: analiza volilne kampanje za volitve v Evropski parlament 2004*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede Ljubljana.
23. Laver, Michael in Kenneth Benoit. 2002. *Locating TD's in Policy Spaces: Wordscoring Dail Speeches*. Dostopno prek: <http://wordscores.com/> (3. april 2010).

24. Maisel, Loius Sandy. 1993/1994. The Platform-Writing Process: Candidate-Centered Platforms in 1992. *Political Science Quarterly*, zima. Dostopno prek: <http://www.jstor.org/stable/2152404> (22. december 2009).
25. Martindale, Colin in Dean McKenzie. 1995. On the Utility of Content Analysis in Author Attribution: The Federalist. *Computers and the Humanities*, avgust. Dostopno prek: <http://www.jstor.org/stable/30204503> (26. februar 2010).
26. McNair, Brian. 2003. *An introduction to political communication*. London, New York: Routledge.
27. *MMC RTVSLO/STA*. Dostopno prek: <http://www.rtvsl.si/kultura/razstave/litostrojska-stavka-korak-proti-demokraciji/153387> (18. avgust 2009).
28. Neuman, W. L. 1994. *Social Research Methods*. Boston MA: Allyn & Bacon.
29. Neundorf, Kimberly A. 2001. *The content analysis guidebook*. Dostopno prek: <http://books.google.com/books?id=huPVtmu4sigC&printsec=frontcover&dq=The+Content+Analysis+Guidebook&hl=sl#v=onepage&q&f=false> (18. avgust 2009)
30. Oliver, Willard M in Nancy E. Marion. 2008. *Political Party Platforms: Symbolic Politics and Criminal Justice Policy*. Department of Criminology at Indiana University of Pennsylvania: Sage.
31. Ostrogorski, Moisey. 1922. *Democracy and the Organisation of Political Parties*. New York: The Macmillan Co.
32. Polsby, Nelson W in Aaron Wildavsky. 1991. *Presidential Elections: Contemporary Strategies of American Electoral Politics*. Dostopno prek: <http://www.answers.com/topic/party-platform> (1. april 2010).
33. Pomper, Gerald. 1967. »If Elected, I Promise«: American Party Platforms. *Midwest Journal of Political Science*, avgust. Dostopno prek: <http://www.jstor.org.nukweb.nuk.uni-lj.si/> (16. februar 2010).
34. Poutvaara, Panu. 2003. Party Platforms with Endogenous Party Membership. *Public Choice*, 7. november. Dostopno prek: <http://www.jstor.org/> (14. februar 2010).
35. Prasad, Devi B. 2008. *Content Analysis: A method in Social Science Research*. Dostopno prek: <http://www.css.ac.in/download/deviprasad/Content%20Analysis.%20A%20method%20of%20Social%20Science%20Research.pdf> (12. 3. 2010).

36. Prunk, Janko. 2007. Od prelomne litostrojske stavke, s katero se je začel razvoj demokracije, mineva 20 let. *Dnevnik*, 13. december. Dostopno prek: <http://www.dnevnik.si/novice/slovenija/287179> (10. februar 2010).
37. Sait, Edward M. 1942. *American Parties and Elections*. New York: D. Appleton-Century Co.
38. Schattschneider, Elmer Eric. 1948. *The Struggle for Party Government*. College Park: University of Maryland Program in American Civilization.
39. *SD, Social demokrati*. Dostopno prek: <http://www.socialnidemokrati.si/> (18. januar 2009).
40. *SDS, Slovenska demokratska stranka*. Dostopno prek: <http://www.sds.si/> (17. avgust 2009).
41. *SDS – občinski odbor Cirkulane*. Dostopno prek: <http://www.cirkulane.sds.si/news/132> (12. avgust 2009).
42. *SDS – Mestni odbor Velenje*. Dostopno prek: http://www.sdsvelenje.com/index.php?option=com_content&task=view&id=6&Itemid=7 (17. avgust 2009).
43. Sevilla, Consuelo G, Jesus A. Ochave, Twila G. Punsalan, Bella P. Regala in Gabriel G. Uriarte. 1992. *Research methods*. Manila: REX Book Store. Dostopno prek: Google knjige.
44. Smith, S. E.. 2003. *What is a Political Platform*. Dostopno prek: <http://www.wisegeek.com/what-is-a-political-platform.htm> (15. februar 2010).
45. Tausczik, Yla R. in James W. Pennebaker. 2009. *The Psychological Meaning of Words: LIWC and Computerized Text Analysis Methods*. Dostopno prek: <http://jls.sagepub.com/cgi/content/abstract/29/1/24> (1. marec 2010).
46. Tetlock, Philip E in Richard Boettger. 1989. Cognitive and Rhetorical Styles of Traditionalist and Reformist Soviet Politicians: A Content Analysis Study. *Political Psychology*, junij. Dostopno prek: <http://www.jstor.org/pss/3791645> (26. februar 2010).
47. Toš, Niko in Mitja Hafner-Fink. 1997. *Metode družboslovnega raziskovanja*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
48. *Volitve v državni zbor*. 2008. Dostopno prek: <http://volitve.gov.si/dz2008/> (21. maj 2009).

49. Vreg, France. 2000. *Politično komuniciranje in prepričevanje: komunikacijska strategija, diskurzi, prepričevalni modeli, propaganda, politični marketing, volilna kampanja*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
50. Vreg, France. 2004. *Politični marketing in demokracija*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
51. Zver, Milan. 1996. *Sto let socialdemokracije*. Ljubljana: Veda d.o.o.
52. *Volitve v Državni zbor Republike Slovenije*. 2008. Dostopno prek: <http://volitve.gov.si/dz2008/index.html> (25. marec 2010).
53. Weber, R. P. 1990. *Basic Content Analysis, Sage University Paper series on Quantitative Applications in the Social Sciences 49*. Beverly Hills CA: Sage Publications.
54. Weber, Robert Philip. 1996. *Basic Content Analysis*. Newbury Park: Sage university paper.
55. Werner, Annika in Andrea Volkens. 2009. *Manifesto Coding Instructions (3. fully revised edition, first draft)*. Dostopno prek: <http://www.wzb.eu/zkd/dsl/daten/marpor/MDCodingManual.pdf> (3. april 2010).
56. Woodrum, J. 1984. *"Mainstreaming" Content Analysis in Social Science: Methodology, Advantages, Obstacles and Solutions*. North Carolina State University USA: Elsevier Inc. Dostopno prek: ScienceDirect.

10 PRILOGE

Priloga A Gospodarsko razvojni cilji SD

Ime stranke: **SD**

Leto: **2008**

Naslov volilnega programa: **Alternativni vladni program Socialnih demokratov 2008 – 2010 – Odgovornost za spremembe**

Kodirna enota: **gospodarska rast**

- postopen transparenten umik države iz vseh podjetij **01**
- gospodarska rast sama po sebi ni izključni cilj naše politike **02**
- rast mora izvirati iz produktivnosti in večje učinkovitosti **02**
- Slovenija je vse od osamosvojitve naprej beležila pozitivno in stabilno gospodarsko rast **02**
- do vstopa v EU je dobro uravnavanje ključnih gospodarskih kategorij vodilo v ugodno in stabilno gospodarsko rast **02**
- za leto 2008 pa se že napoveduje znižanje pospešene gospodarske rasti **02**
- kljub pospešku gospodarske rasti, ki je temeljil na izvoznem in na visokem investicijskem povpraševanju, javnofinančna politika ni uspela izkoristiti priložnosti za javno finančno prestrukturiranje, ki sta ju nudila visoka gospodarska rast in visoki proračunski prilivi **02**
- V mandatu 2004–2008 je kljub ugodnim svetovnim gospodarskim razmeram pomemben del pospešitve gospodarske rasti temeljil na relativno visokem bruto zadolževanju v tujini **02**
- Rast bruto zadolževanja javnega in zasebnega sektorja z ravni 15 milijard evrov konec leta 2004 na preko 34,1 milijard evrov ob koncu leta 2007 (od 57 % na preko 100 % BDP) je kratkoročno sicer spodbudila gospodarsko rast in omogočila tretjo fazo privatizacije in prevzeme podjetij **02**

- Pospešena gospodarska rast je ob drugih ukrepih sicer znižala brezposelnost pod šest odstotkov, a se je v tem obdobju zaposlovalo relativno nizko kvalificirano delovno silo, in sicer za potrebe v gradbeništvu in trgovini. **02**
- Pospešena gospodarska rast je ob drugih ukrepih sicer znižala brezposelnost pod šest odstotkov, a se je v tem obdobju zaposlovalo relativno nizko kvalificirano delovno silo **02**
- Prociklična poraba države (odsotnost fiskalnega upravljanja aktivnosti na ravni nevtralne »nemenjalne vrzeli«) je poleg stroškovnih pritiskov omogočala povečanje inflacije in zniževanje dolgoročne konkurenčnosti menjalnega sektorja, in s tem prispevala k zmanjševanju dolgoročne gospodarske rasti **02**
- Gospodarska rast sama po sebi ni izključni cilj naše gospodarske politike **02**
- Država bo s sofinanciranjem investicij v tehnološke parke in inkubatorje, znanstveno in svetovalno delo ter izobraževanje načrtno spodbujala gospodarsko rast **01**
- nastopanje na novih trgih skozi mednarodno razvojno sodelovanje **01**
- s sofinanciranjem investicij v tehnološke parke in inkubatorje, znanstveno in svetovalno delo ter izobraževanje bo država načrtno spodbujala gospodarsko rast **01**
- povečanje gospodarske rasti, bomo dosegli s spodbujanjem podjetništva in pospeševanja rasti predvsem malih podjetij, z novimi delovnimi mesti, vključevanjem mladih na trg dela, z vključevanjem brezposelnih težje zaposljivih oseb na trg dela in zmanjševanjem strukturne brezposelnosti. **01**
- doseganje pospešene gospodarske rasti mora biti seveda nujno povezano z okoljsko prijaznim razvojem in socialno povezanostjo **02**

SKUPAJ:

Ukrepov: 5

Analiz:13

Priloga B Družbeno razvojni cilji SD

Ime stranke: **SD**

Leto: **2008**

Naslov volilnega programa: **Alternativni vladni program Socialnih demokratov 2008 – 2010 – Odgovornost za spremembe**

Kodirna enota: **prožna varnost**

- Modernizirali bomo politiko zaposlovanja za doseganje prožne varnosti **01**
- cilj prožne varnosti je zagotoviti, da bi državljani lahko uživali visoko stopnjo varnosti zaposlitve **01**
- za uspešno izvajanje koncepta prožne varnosti je najpomembnejše aktivno sodelovanje socialnih partnerjev in pripravljenost zainteresiranih strani za sprotno izvajanje sprememb in prevzemanje odgovornosti zanje **01**
- koncept prožne varnosti vključuje tudi ustrezno zakonodajo o varnosti zaposlitve, zato bo treba skrbno spremljati izvajanje zakonodaje v praksi in slediti sodni praksi, ki se bo oblikovala, ter jo v soglasju s socialnimi partnerji dopoljevati z boljšimi rešitvam **01**

SKUPAJ:

Ukrepov: 4

Analiz: 0

Kodirna enota: **brezposelnost/nezaposlenost/rast zaposlenosti**

- Rast zaposlenosti razumemo kot pogoj vzdržne gospodarske rasti **02**
- Njeno povečanje bomo dosegli s spodbujanjem podjetništva **01**
- pospeševanjem rasti predvsem malih podjetij, **01**

- z novimi delovnimi mesti, **01**
- vključevanjem mladih na trg dela, **01**
- z vključevanjem brezposelnih, težje zaposljivih oseb na trg dela **01**
- in zmanjševanjem strukturne brezposelnosti **01**
- če mlada oseba eno leto po zaključku srednješolskega oziroma visokošolskega izobraževanja ne dobi prve zaposlitve, država nase prevzame obveznost plačevanja socialnih prispevkov za prvo leto zaposlitve te osebe ob pogoju, da se delodajalec zaveže, da jo bo zaposlil najmanj za dobo treh let **01**
- vključevanje brezposelnih in neaktivnih oseb na trg dela bodo omogočile bolj učinkovite storitve zaposlovanja, ukrepi in pomoči politike trga dela **02**
- v povezavi z Zakonom o zavarovanju za primer brezposelnosti bo treba pogledati in dopolniti pogodbo o zaposlitvi za opravljanje javnih del **01**
- javna dela so učinkovit ukrep aktivne politike zaposlovanja, ker se izvajalci, ki se pri delu izkažejo, velikokrat pri delodajalcu kasneje tudi redno zaposlijo **02**
- enako visok je delež brezposelnih žensk po 45. letu starosti **02**
- bolj uspešno vključevanje brezposelnih in neaktivnih oseb na trg dela **01**
- med vsemi brezposelnimi osebami v Sloveniji jih je kar četrtnina prvih iskalcev zaposlitve **02**
- v skupini visoko izobraženih prvih iskalcev zaposlitve imajo ženske nadpovprečen delež **02**

SKUPAJ:

Ukrepov:9

Analiz: 6

Kodirna enota: vzgoja in izobraževanje

- Izobraževanja v sodobni družbi ne razumemo zgolj kot formalnega procesa šolanja od osnovne šole do pridobitve poklica ali strokovnega naziva, temveč kot

vseživljenjski proces, ki se začne v vrtcih in v katerega nadalje oseba vstopa in izstopa skozi celotno življenjsko obdobje **02**

- šola je za učečo se družbo pomembna usmeritev na vseh področjih **02**
- Odprt dostop do vrtcev, šol in univerz je temeljni pogoj, ki ga mora ob upoštevanju sposobnosti in interesov Republika Slovenija zagotavljati vsem **02**
- skrb za bolj pravičen sistem vzgoje in izobraževanja terja dodatna vlaganja v povečano zanimanje za šolanje in v različne oblike učne pomoči **02**
- pri doseganju večje pravičnosti šolskega sistema so pomembna zgodnja vlaganja v preprečevanje odločilnih zaostankov v času vrtca in začetka osnovne šole **02**
- zaskrbljujoč je osip v srednji šoli, na višjih in visokih šolah ter univerzah **02**
- Vsem otrokom je treba zagotoviti možnosti za uspešen zaključek obveznega izobraževanja in nadaljevanje izobraževanja na srednješolski ravni **02**
- S podjetniškimi znanji in spretnostmi moramo pogumneje prenoviti šolske programe **01**
- ustvarili bomo pogoje za odličnost visokošolskega izobraževanja in znanstvene dejavnosti **01**
- visokošolsko izobraževanje mora usposabljati mladostnika za odličnost znanstvenega dela **02**
- gradili bomo na odličnosti in kakovosti novih ter uveljavljenih programov, učiteljev, fakultet in univerz **01**
- Zagotovili bomo, da bo visokošolski izobraževalni sistem prilagojen svetovnim trendom **01**
- Nacionalni standardi se bodo prilagodili standardom izobraževalnega ter znanstveno-raziskovalnega dela razvitih držav **01**
- tako javne kakor tudi visokošolske raziskovalne institucije prilagoditi tržnim trendom tudi tako, da se ukinejo umetno ustvarjene organizacijske ali funkcionalne ovire med sektorji in vsebinami **01**
- Slovenija mora v najkrajšem možnem času pripraviti akcijski načrt, ki bo vključeval uvedbo novih načinov izobraževanja s pomočjo računalnikov naš šolski sistem **01**
- z računalniškim opismenjevanjem otrok moramo v okviru izobraževalnega procesa pričeti prej, najbolje že ob vstopu v obvezno izobraževanje **01**

- Nadaljevali bomo z gradnjo dijaških in študentskih domov **01**
- okrepiti je treba dobre univerze in z njihovo pomočjo ustanavljati nove visokošolske ustanove **01**
- ob štirih univerzah je v vseh večjih regionalnih središčih razvito tudi višje in visoko šolstvo, ki se mora čim bolj osamosvojiti od srednjih šol **01**
- v Sloveniji mora biti ustrezno razpršena tudi mreža terciarnega izobraževanja **01**
- po drugi strani se mora Slovenija z najboljšim, kar premore v visokem šolstvu in znanosti, hitreje promovirati v evropskem in svetovnem okolju. **01**
- v visokem šolstvu bo torej za večjo učinkovitost in višjo kakovost z ustreznimi ukrepi treba spodbujati mednarodno povezovanje **01**
- graditi je treba na kakovostnih in uveljavljenih programih, na uveljavljenih učiteljih, fakultetah in visokih šolah. **01**
- Bolonjski proces je v Sloveniji stekel dokaj pozno in ne teče v pravo smer **02**
- Slovenija potrebuje novo soglasje o razvoju visokega šolstva **02**
- pripravili bomo resolucijo o razvoju visokega šolstva do leta 2020 in takšen zakon o univerzah in visokem šolstvu, ki bo zagotovil stabilno financiranje in uvedel neodvisno agencijo za kakovost, ki bo izboljšala evalvacijo in akreditacijo programov in ustanov **01**
- Univerza ni tovarna in visokega šolstva ne more voditi »nevidna roka« trga; vsaj v kakovost ne **02**
- zavzemamo se za načelo partnerskega sodelovanja pri razvijanju visokošolskega sistema, ki je bilo v bolonjskem procesu v večini držav sprejeto kot norma **01**
- zakon bo tudi utrdil avtonomijo univerz, podpiral dvig kakovosti študija, povečal mednarodno sodelovanje in vzpostavil trdno strukturo med posameznimi tipi visokošolskih ustanov **02**
- v Sloveniji je dozorelo soglasje, da šolnin v rednem študiju na visokošolski ravni ne potrebujemo **02**
- večjo podporo bomo namenili tudi pedagoškemu usposabljanju visokošolskih učiteljev in tako prispevali k bolj uspešnemu in učinkovitemu študiju **01**
- Slovenija iz javnih financ za vzgojo in izobraževanje že desetletje namenja okrog 6 % BDP **02**

- Javno šolstvo je pravično šolstvo **02**
- za večjo učinkovitost porabe sredstev bi morali deregulirati financiranje osnovnih in srednjih šol in podobno kot v visokem šolstvu, uvesti financiranje po različnih kriterijih, ki nagrajujejo ustvarjalnost, kvaliteto in odličnost, namesto financiranje »po glavi«, ki celo ogroža obstoj posameznih šol **01**
- V osnovnih šolah je potrebno ohraniti sistem financiranja na oddelek **01**
- Dodatna sredstva je treba po eni strani nameniti za dvig kakovosti visokega šolstva po drugi pa za zmanjšanje in postopno ukinitvev prispevka staršev k ceni vrtca **01**
- Slovenijo odlikuje trden in relativno kakovosten javni sistem vzgoje in izobraževanja **02**
- Poleg javnega podpiramo tudi uveljavljanje zasebnega šolstva **02**
- Dobrodošla so vlaganja zasebnih sredstev na področje šolstva, nasprotujemo pa procesu, v katerem se javna sredstva prelivajo v zasebne programe z ne transparentno kakovostjo **02**
- Uveljavili bomo načelo, da bo vpliv države v zasebnem šolstvu odvisen od količine sredstev iz javnih financ **01**
- Dostopnost omogoča razvejana in posledično finančno zahtevna mreža vzgojno-izobraževalnih institucij, posebej ko gre za predšolsko vzgojo in osnovno šolo **02**
- ponoven razmislek terja razmerje med mrežo poklicnih, strokovnih in splošnih srednjih **02**
- Dober šolski sistem je zgrajen na visoki stopnji avtonomije šol in stroke **02**
- učiteljem je treba pravično ovrednotiti dodatno delo, ki je posledica individualizacije, diferenciacije, dela v razredni skupnosti in dela s starši, razbremeniti pa jih je treba nepotrebnega administrativnega dela **01**
- utrdili bomo eksterne nacionalne evalvacije na ravneh posameznih podsistemov (neodvisnih institucij) in certifikatni sistem z ločevanjem diagnostičnih in selektivnih funkcij ter samoevalvacije na ravni posameznih izobraževalnih institucij **01**
- V središču našega programa vzgoje in izobraževanja so učenci in otroci **02**
- Dodatno bomo spodbudili projekt uvedbe fleksibilnega predmetnika v zadnjih treh letih **01**

- Šola, odprta staršem in lokalni skupnosti, je pomemben center javnega življenja **02**
- še vedno se srečujemo z ne dovolj prilagodljivimi rešitvami, povezanimi s potrebami varstva otrok – bodisi v šoli bodisi vrtcu –, saj je večina storitev še vedno bolj prilagojena zaposlenim v zavodih kot potrebam staršev **02**
- prekinili bomo s prakso polnjenja proračuna fakultet z zaračunavanjem izrednega študija osebam, ki ne izpolnjujejo pogojev **01**
- zavzemali se bomo za uvedbo obveznega predmeta državljske vzgoje v srednje šole **01**
- Poskrbeli bomo za vzpostavitev in nadgradnjo sistema vojaškega šolanja **01**

SKUPAJ

Ukrepev: 28

Analiz: 24

Kodirna enota: zdravstvo

- Vsem enako dostopno in kakovostno javno zdravstveno varstvo **02**
- slovenski zdravstveni sistem se v zadnjem desetletju zaradi povečevanja deleža starejšega prebivalstva, boljšega preživetja kroničnih bolnikov, novih bolezni in spreminjajoče se narave bolezni, napredka medicinske znanosti in tehnologije ter večje zdravstvene osveščenosti ljudi sooča z vse večjimi potrebami in pričakovanji prebivalstva **02**
- Slovenija je od bivše Jugoslavije podedovala razmeroma dober zdravstveni sistem, ki ga je vzdrževala z visoko stopnjo solidarnosti, njegovi rezultati pa so bili glede na njen BDP zadovoljivi **02**
- po nekaterih kazalcih se slovenski zdravstveni sistem v mednarodnih primerjavah tudi danes uvršča razmeroma visoko. Vendar smo v tem času doživeli tudi nekatera izrazito negativna gibanja **02**

- Slovenci smo v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja dosegli, da je zdravstveno varstvo postalo univerzalno in vsem enako dostopno **02**
- leta 1992 smo namesto proračunskega financiranja dobili obvezno zdravstveno zavarovanje, ki pa (razen otrokom) skoraj nobene zdravstvene storitve ne pokriva v celoti, ampak pri vseh terja zasebna doplačila **02**
- danes plačujemo iz zasebnih sredstev že preko 26 % stroškov za zdravstveno varstvo **02**
- nekatere skupine prebivalcev (okrog 40.000 oseb) so iz različnih razlogov začasno ali trajno brez obveznega zdravstvenega zavarovanja, približno 100.000 ljudi pa nima dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja **02**
- pravica do zdravstvenega varstva, ne sme biti odvisne od gmotnega stanja, in tudi s skoraj identičnim evropskim načelom enakosti v zdravstvu **02**
- iz države z univerzalnim zdravstvenim varstvom in visoko stopnjo solidarnosti pri zagotavljanju sredstev za zdravstveno varstvo smo postali ena od najmanj solidarnih v EU **02**
- leta 2000 se je Slovenija po pravičnosti financiranja zdravstva v raziskavi SZO uvrstila na zelo slabo 82. do 83. mesto med 191 državami. **02**
- sedanja vlada tega dejstva ne vidi kot problem, celo nasprotno: v njenem obdobju se znižuje delež javnih sredstev za zdravstveno varstvo: od leta 2004 do leta 2007 se je znižal od 6,63 % BDP na 6,18 % BDP **02**
- nastopila je erozija temeljnih vrednot javnega zdravstvenega sistema **02**
- uvedba tržnih odnosov v zgodnjih 90. letih prejšnjega stoletja je tudi v zdravstvenem varstvu sprožila naraščanje pritiskov po komercializaciji in privatizaciji **02**
- Zdravstvene storitve postajajo tržno blago **02**
- Sedanja vlada je izrazito pospešila komercializacijo na področju izvajanja storitev, hkrati pa napoveduje spodbude tudi za razvoj dodatnih (vzporednih) zdravstvenih zavarovanj **02**
- ustvarjanje profitov, ki se ne vračajo v zdravstveni sistem, povečuje stroške zdravstvenega sistema ali pa zmanjšuje zdravstvene pravice, saj se nikjer v svetu ni

izkazalo, da bi komercializacija ali privatizacija pocenili zdravstveno varstvo ali povečali njegovo kakovost. **02**

- Destabilizirana je strokovna in finančna integriteta javnih zdravstvenih zavodov **02**
- zdravstveni domovi so s prehajanjem zdravnikov med koncesionarje izgubili velik del osebja **02**
- nekateri zdravstveni domovi zdaj ne morejo več opravljati vseh funkcij, ki jih predvideva zakon **02**
- zmanjšanje dostopnosti do zdravstvenih storitev in slabša kakovost primarnega zdravstvenega varstva. **02**
- tovrsten proces pa se ni ustavil le pri osnovnem zdravstvenem varstvu, temveč se je začel tudi v bolnišnicah, kjer specialisti dobivajo koncesije in odhajajo z oddelkov **02**
- Novi načini plačevanja zdravstvene dejavnosti se prepočasi razvijajo **02**
- Čakalne dobe za zdravstveno obravnavo so predolge **02**
- boljšo in pravičnejšo dostopnost v Sloveniji ovirajo tudi visoka doplačila in premije prostovoljnega zavarovanja ter geografsko neenakomerna mreža osnovnega zdravstvenega varstva **02**
- skrb za kakovost zdravstvenega varstva je premajhna **02**
- v Sloveniji smo pri uvajanju kakovosti zdravstvene oskrbe na začetku poti. **02**
- akreditacija zdravstvenih ustanov še ni zaživela, standarde kakovosti se ne uvaja sistematično, prav tako ni bila ustanovljena predvidena Agencija za kakovost v zdravstvu **02**
- priprava kliničnih poti, ki je danes v svetu na prvem mestu med načini, kako izboljšati kakovost, je pri nas povsem zastala, ker jih sedanji nosilci zdravstvenega sistema ne spodbujajo. **02**
- Upravljanje zdravstvenega sistema je premalo učinkovito **02**
- spregledan je razvoj v svetu v obliki uvajanja protokolov zdravljenja (kliničnih poti), ki standardizirajo obravnavo bolnika in poleg večje kakovosti tudi znižujejo stroške, povečujejo produktivnost in omogočajo dober strokovni nadzor, primerjavo med izvajalci, boljšo informiranost bolnikov in – prvič sploh – omogočajo razvoj pravega kliničnega menedžmenta. **02**

- javne zdravstvene zavode pestijo tudi naslednji problemi: zastarela regulativa, odsotnost spodbud za zaposlene nasploh in menedžment posebej, odsotnost odgovornosti za slabe poslovne odločitve, politično kadrovanje, odsotnost mehanizmov in orodij za učinkovito delovanje menedžmenta, pomanjkljiv in neučinkovit strokovni nadzor, neučinkovit nadzor nad tekočo ter investicijsko porabo sredstev itd. **02**
- Zdravstveni sistem je namenjen ohranjanju, izboljševanju in obnavljanju zdravja **02**
- javni zdravstveni sistem je najboljši primer uresničene ideje o povezanosti družbe.
- zdravje prebivalcev ni pomembno le za blaginjo posameznika, temveč družbe v celoti. **02**
- S stališča družbe je zdravje produkcijski faktor, ki pospešuje ekonomski in socialni razvoj. **02**
- večina razlik v zdravju ljudi je socialno in ekonomsko pogojenih **02**
- zdravstvena politika je naloga vlade z vsemi njenimi resorji, in ne le zdravstvenega resorja. **02**
- zdravstvene storitve, ki so pomembne za zdravje ljudi, ne smejo biti tržno blago. **02**
- Pri vprašanjih zdravja morajo imeti vsi ljudje enake možnosti. **02**
- javno zdravstveno varstvo mora biti univerzalno in ob enakih potrebah enako dostopno. **02**
- Sredstva za javno zdravstveno varstvo se morajo zbirati solidarno. **01**
- zmanjševali bomo delež zasebnih sredstev za zdravstveno varstvo, ki postopoma ustvarja dva zdravstvena sistema in ločuje državljane na dve skupini **01**
- odločeni smo, da bomo obrnili trend, ki v javni zdravstveni sistem uvaja obravnavo zdravstvenih storitev kot tržno blago, s katerim je mogoče in celo zaželeno ustvarjati profit **01**
- vsi ljudje, ne glede na sposobnost plačila, morajo imeti enako dobre možnosti za ozdravitev **02**
- to stališče zahteva kakovosten in učinkovit univerzalen javni zdravstveni sistem, ki se financira po načelu solidarnosti in je enako dostopen vsem z enakimi potrebami **01**
- zagotovili bomo zadostno financiranje javnega zdravstvenega varstva **01**

- naš cilj je, da bi se obseg financiranja zdravstvenega varstva v deležu BDP povečal na 9 % oziroma za toliko, da bomo izpolnili ciljno boljši dostopnosti in kakovosti zdravstvenega varstva **01**
- preučili bomo tudi, ali je možno razširiti osnovo za odmero prispevkov za obvezno zdravstveno zavarovanje tudi na druge, doslej s prispevki za zdravstveno varstvo neobremenjene dohodke **01**
- obnovili bomo univerzalnost javnega zdravstvenega varstva in povečali solidarnost pri njegovem financiranju. **01**
- Zagotovili bomo, da bodo obvezno zdravstveno zavarovanje pridobili tudi tisti prebivalci, ki ga sedaj iz različnih razlogov nimajo **01**
- najbolj ogrožene socialne skupine bodo oproščene plačevanja doplačil, razliko do polne cene storitev pa bo Zavodu za zdravstveno zavarovanje Slovenije plačal proračun **01**
- zakonsko bomo spodbudili neprofitno izvajanje dopolnilnega zdravstvenega **01**
- zavarovanja, profitno pa bo postalo zavezano plačilu davka na promet od zavarovalnih poslov **01**
- proučili bomo možnost, da Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije ponovno postane eden od izvajalcev dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja **01**
- Izboljšali bomo dostopnost do zdravstvenega varstva **01**
- storili bomo vse potrebno, da bodo čakalne dobe za vse tiste zdravstvene storitve, pri katerih bi čakanje lahko vplivalo na slabši izid zdravljenja in slabšo kakovost življenja, kar se da sprejemljive **01**
- Potrebne finančne vire bomo zagotovili s povečanim javnim financiranjem zdravstva **01**
- V primerih, kjer se bo izkazalo, da kljub ustrezni produktivnosti predstavlja ozko grlo pomanjkanje zdravstvenih delavcev, bomo kot začasni ukrep vzpostavili posebne oblike nagrajevanja za delo v javnem zdravstvu izven rednega delovnega časa **01**
- zmanjšali bomo razlike v dostopnosti do zdravstvenega varstva zaradi geografskih razlogov **01**

- pri ambulantnem in stacionarnem zdravljenju na sekundarni ravni bomo z določitvijo gravitacijskih področij in z vzpostavitvijo regijskih in nacionalnih čakalnih list dosegli, da bodo bolniki z enakimi potrebami obravnavani enakopravno **01**
- vzpostavili bomo pravične in spodbudne modele plačevanja izvajalcev zdravstvenega varstva **01**
- podprli bomo pregleden način plačevanja izvajalcev zdravstvenega varstva, pri katerem bo ZZZS kupec celovitih zdravstvenih obravnav in bo nagrajeval kakovost in učinkovitost storitev, izide zdravljenja in zadovoljstvo bolnikov **01**
- v primarnem zdravstvenem varstvu bomo spodbudili nadaljnji razvoj glavarinskega modela, pri čemer bomo dali pobudo, da se upoštevajo tudi socialni in ekonomski razlogi, ki vplivajo na zdravstvene potrebe ljudi. **01**
- v bolnišničnem zdravstvenem varstvu bomo dokončali uvedbo plačila po zahtevnosti obravnav (SPP), ki mora poleg dosedanjih akutnih obravnav zajeti še ne akutne bolnišnične in ambulantne obravnave. **01**
- pri obravnavi kroničnih bolnikov, ki potrebujejo dolgotrajno pomoč na različnih ravneh zdravstvenega varstva, bomo podpirali skupno financiranje za vse ravni obravnave, od cesar pričakujemo strokovno povezovanje med primarnim in sekundarnim zdravstvenim varstvom **01**
- Zdravstveni domovi morajo ostati temeljni nosilci javnega zdravstvenega varstva **02**
- podprli bomo ustanovitev neodvisne institucije za kakovost zdravstvene oskrbe, za strokovno preverjanje kliničnih smernic, za presojo novih načinov zdravljenja in tehnologij, za akreditacijo zdravstvenih ustanov, za strokovni nadzor zdravstvenih ustanov in posameznih izvajalcev ter za spremljanje in merjenje izidov zdravljenja in kazalcev kakovosti **02**
- Pri ocenjevanju kakovosti in izidov zdravljenja morajo dobiti vlogo in imeti vpliv tudi združenja bolnikov in drugi predstavniki civilne družbe. **01**
- zahtevali bomo zbiranje in analiziranje pritožb bolnikov in ukrepanje v skladu s pritožnim postopkom **01**
- javno izvajanje zdravstvene dejavnosti bomo ločili od zasebne zdravstvene dejavnosti. **01**

- uveljavili bomo neprofitno upravljanje z javnimi finančnimi sredstvi, kar pomeni, da se bo doseženi presežek pri upravljanju javnih finančnih sredstev vlagal v zdravstveni sistem **01**
- zagotovili bomo, da se bo javno-zasebno partnerstvo v javnem zdravstvenem varstvu uporabljalo le ob upoštevanju javnega interesa in če bodo dokazane dolgoročne finančne koristi za uporabnike **01**
- Izboljšali bomo regulacijo, upravljanje in delovanje zdravstvenega sistema **01**
- Spodbudili bomo razvoj kliničnega menedžmenta **01**
- Država mora biti dober skrbnik zdravstvenega sistema **02**
- zavedamo se, da je dober zdravstveni sistem v prvi vrsti odvisen od zadovoljstva ljudi, ki v njem delajo **02**
- po vzoru razvitih držav bomo spodbujali spremembe v delitvi dela med zdravstvenimi delavci **01**
- spodbudili bomo analizo produktivnosti dela v zdravstvu v primerjavi z drugimi državami in z njeno pomočjo določili potrebe po zdravstvenih delavcih po posameznih področjih **01**
- pripravili bomo načrt, kako na najhitrejši možen način odpraviti pomanjkanje zdravstvenega kadra **01**
- predstavniki civilne družbe bodo dobili pomembnejšo vlogo v organih javnih zdravstvenih institucij. **01**
- sistem določanja cen zdravil bomo dogradili po najboljših svetovnih praksah **01**
- pripravili in izvajali bomo plan zdravstvenega varstva, ki bo temeljil na naših vrednotah in reformnih usmeritvah. **01**

SKUPAJ

Ukrepev: 36

Analiz: 45

SKUPAJ:

Ukrepev: 77

Analiz: 75

Priloga C Medgeneracijski in sonaravni razvojni cilji SD

Ime stranke: **SD**

Leto: **2008**

Naslov volilnega programa: **Alternativni vladni program Socialnih demokratov 2008 – 2010 – Odgovornost za spremembe**

Kodirna enota: **trajnostni razvoj**

- Socialni demokrati smo naklonjeni vzpostavitvi pokrajin, takšnih samoupravnih lokalnih skupnosti na drugem nivoju lokalne samouprave, ki bodo postale generator skladnega in trajnostnega regionalnega razvoja v družbi **02**
- dosledno je treba upoštevati načela trajnostnega razvoja in ne nespametno hlastati po novih energetske kapacitetah, temveč najprej znanje in sredstva vložiti v učinkovito rabo energije in tiste obnovljive vire energije, ki so tehnološko in ekonomsko najbolj sprejemljivi. **01**

SKUPAJ

Ukrepov: 1

Analiz: 1

Kodirna enota: **vloga države**

- Za nas je pomembno, da državo upravljajo tisti, ki jo znajo in hočejo upravljati transparentno in konkurenčno, in sicer le tam, kjer je vloga države in politike smiselna **02**
- za slovensko energetske politiko je najpomembnejša vloga države pri zagotavljanju zanesljivosti oskrbe, konkurenčnosti, trajnosti in skrbi za okolje **02**

SKUPAJ:

Ukrepov:0

Analiz: 2

SKUPAJ:

Ukrepi: 1

Analize: 3

Priloga D Razvojni cilji SD

Ime stranke: **SD**

Leto: **2008**

Naslov volilnega programa: **Alternativni vladni program Socialnih demokratov 2008 – 2010 – Odgovornost za spremembe**

Kodirna enota: **kultura**

- Kulturna globalizacija, ki spremlja ekonomsko in politično globalizacijo, spreminja ustaljene kulturne obrazce, potrošniške navade in ne nazadnje tudi večplastna razmerja med globalno in nacionalno kulturo **02**
- hiter razvoj informacijske in komunikacijske tehnologije prav tako povzroča radikalne spremembe v kulturni produkciji in distribuciji, kot je npr. digitalna revolucija v filmski in glasbeni industriji, hkrati pa vpliva na nastanek novih umetniških praks in razvoj interdisciplinarnih povezav med znanostjo in umetnostjo. **02**
- evropski trendi uveljavljanja kulture in umetnosti kot negovalk nacionalne dediščine in hkrati vira človekove ustvarjalnosti in potemtakem vsestranskega, tudi gospodarskega, razvoja, bodo dobili jasno mesto tudi na politični karti prihodnje slovenske vlade. **02**
- ravno kulturna identiteta predstavlja izvirnost in enkratnost posameznega naroda in se zato lahko uspešno odlikava v umetniški ustvarjalnosti posameznika in posameznice ter tako prispeva k oblikovanju tržnih niš uspešnega gospodarstva **02**
- dinamika in korenitost takšnih sprememb narekujejo nujne premike v slovenski kulturni politiki **02**

- kultura je izredno živo področje in vzporedno s širitvijo tega področja se širijo tudi naloge kulturne politike **02**
- da se bo slovenski kulturni sistem sposoben odzvati na izzive sodobnega časa, ga je treba institucionalno in vsebinsko posodobiti **02**
- naša kulturna politika sloni na spoznanju, da je kultura vrednota sama po sebi, ki na eksistenčni ravni določa smisel človeškosti slehernega posameznika **02**
- v okviru kulture želimo posebej izpostaviti umetniško ustvarjalnost kot dejavnost, ki jo je treba postaviti ob bok ustvarjalnosti na področju raziskovalne dejavnosti vsakega področja znanosti **02**
- v globalni postindustrijski družbi je prav kultura, v povezavi z znanostjo in izobraževanjem, trdna podlaga za povečanje konkurenčnosti nacionalnega gospodarstva **02**
- kulturne dejavnosti temeljijo na vrednotah, kot so odprtost, svoboda izražanja, strpnost, spoštovanje različnosti in medkulturni dialog **02**
- odprtost kulturne politike za njihove kulturne pravice zato pomembno prispeva h krepitvi družbene povezanosti **02**
- kultura je glavno sredstvo za spodbujanje medsebojnega razumevanja **02**
- dostopnost kulturnih dobrin mora biti zagotovljena vsem državljanom, ne glede na njihovo gmotno stanje, družbeni položaj ali katerokoli drugo osebno okoliščino **02**
- naša kulturna politika krepi povezovalni vidik kulture kot ključen vzvod družbenega razvoja **02**
- kulturna globalizacija, ki spremlja ekonomsko in politično globalizacijo, spreminja ustaljene kulturne obrazce, potrošniške navade in nenazadnje tudi večplastna razmerja med globalno in nacionalno kulturo **02**
- zagotovitev večje dostopnosti kulturnih dobrin in storitev **01**
- spodbujanje razvoja kulturnih industrij in kulturnega turizma **01**
- medresorsko sodelovanje kot porok za uresničevanje velikih projektov in investicij **01**
- Ministrstvo za kulturo RS mora učinkoviteje opravljati strokovne in upravne naloge ne le na področjih, ki jih že pokriva, temveč tudi na področjih, ki so del vsebine programa: kulturna vzgoja, kulturne industrije (npr. film, glasba, arhitektura,

oblikovanje ...), kulturni turizem, medresorsko sodelovanje v povezavi dela in razvoja vsebin **01**

- Kulturno javnost se je ob pripravi in izdelavi Nacionalnega kulturnega programa 2008–2011 zelo omejilo, zato ob pripravljanju sedanjega programa načrtujemo ponovno izvedbo široko zasnovanih javnih razprav **01**
- zagotovitev dostopa do ustvarjalnosti in do kulturnih dobrin sodi med trajne naloge kulturne politike **01**
- Slovenska beseda in z njo slovenska knjiga bosta v ospredju naše strategije za prihodnost kulture **01**
- Treba bo ustrezneje ovrednotiti intelektualno delo kulturnih - še posebej knjižnih - ustvarjalcev ter s tem izboljšati njihov socialni položaj **01**
- nastopil je čas za dokončno ureditev prostorov umetniških akademij in NUK II, zato je še kako pomembno, da bo država v denacionalizacijskih postopkih sledila javnemu interesu za kulturo, ne pa prepuščala objektov brez argumentov **01**
- V dobi množičnih komunikacij je nujen razvoj digitalnih kulturnih vsebin. **01**
- hkrati bomo zagotovili največjo možno odprtost in dostopnost digitalnih virov informacij in znanja pri izobraževanju, znanstveno-raziskovalnem delu ter kulturnem udejstvovanju **01**
- zavzemamo se za diverzificiran pristop, ki bo kulturne industrije umestil v gospodarski razvojni kontekst, ne da bi pri tem trpele javne kulturne dobrine **01**
- kulturne industrije so osnova za t. i. urbano prenovo mest **01**
- Kultura naj postane horizontalna prednostna naloga v razvojnih dokumentih Slovenije **01**
- Pri tem si bomo prizadevali, da bo kultura vključena v razvojne vsebine tako nacionalnih razvojnih dokumentov kot tudi prioritet Lizbonske strategije za gospodarsko rast in zaposlovanje. **01**
- Pri tem bo spodbujeno vlaganje v razvijanje statističnih definicij, metod, orodij in podatkov z željo po bolj jasnem vrednotenju tako ekonomije kulture kot tudi vpliva kulture na različna področja življenja in bivanja **01**

- Javna sredstva, naložena v kulturo, je treba obravnavati kot »naložbe v razvoj«, s pomočjo katerih je mogoče pritegniti v kulturo več zasebnih sredstev, in ne zgolj kot subvencije kulturi **01**
- Proučevati je treba prednosti in slabosti zasebnega proti javnemu financiranju kulture, še posebej modele različne institucionalne podpore inovativnim kulturnim projektom **01**
- Proaktivna uveljavitev navedenih prizadevanj bo omogočila uspešno soudeležbo Slovenije v izvedbi Leta kreativnosti in inovacij (Year of Creativity and Innovation), ki ga bo Evropska unija razglasila za leto 2009. Pri tem dogodku si bomo še posebej prizadevali za izboljšanje povezovanja med kulturo, raziskovalno sfero, inovativnostjo, izobraževanjem in ustvarjalnostjo. **01**
- RTV Slovenija je največji javni zavod na področju kulture v Sloveniji **02**
- Med drugim je treba spremeniti zakon o RTV Slovenija, še zlasti sistem upravljanja, kjer mora programski svet novic dobiti osrednjo vlogo pri določanju programske in poslovne politike zavoda **01**

SKUPAJ

Ukrepov: 20

Analiz: 17

Kodirna enota: Prepoznavnost Slovenije v mednarodni skupnosti

- Za izboljšanje prepoznavnosti Slovenije ter njenih regij je potreben regijski medsebojni dogovor o izvajanju posameznih dejavnosti v prostoru **01**
- razvojno sodelovanje se bo osredotočilo na projekte, ki bodo trajno pripomogli k večji mednarodni učinkovitosti in prepoznavnosti Slovenije in njenega gospodarstva. **01**

SKUPAJ:

Ukrefov:2

Analiz:0

Kodirna enota: **turizem**

- Na regijskem nivoju se z medsebojnimi dogovori doseže prepoznavnost prostora ter določi posamezne nosilce prostorsko-ekonomskega razvoja (npr. značilnost slovenske Istre je turizem, pri čemer klasični počitniški turizem prevzema Portorož, Koper prevzema športne vsebine turizma, Izola pa kulturni in etnološki turizem) **01**

SKUPAJ

Ukrefov: 1

Analiz: 0

SKUPAJ:

Ukrepi: 23

Analize: 17

**Priloga E SKUPNO ŠTEVILO UKREPOV IN ANALIZ VOLILNEGA PROGRAMA
SD glede na štiri temeljne cilje Strategije razvoja Slovenije:**

UKREPOV: 106

ANALIZ: 108

Priloga F Gospodarsko razvojni cilji SDS

Ime stranke: **SDS**

Leto: **2008**

Naslov volilnega programa: **Slovenija na pravi poti – program za prihodnost**

Kodirna enota: **gospodarska rast**

- pregleden in postopen umik države iz gospodarskih subjektov **01**
- država mora voditi proticiklično fiskalno politiko s ciljem uravnoveženega proračuna v letih, ko je gospodarska rast pozitivna **01**
- gospodarsko rast bomo dosegali s tehnološko razvitim in inovativnim gospodarstvom **01**
- do konca leta 2010 bo imel vsako podjetje in državljan možnost povezovanja v širokopasovno omrežje (hitri internet) **01**
- do leta 2020 bomo zagotovili 20% prihranek primarne energije, 25% delež obnovljivih virov energije v končni porabi in najmanj 10% delež obnovljivih virov v gorivih namenjenih prometu. Do leta 2012 bomo te cilje dosegli do najmanj ene tretjine **01**
- z dvigom kakovosti in pestrosti turistične ponudbe bomo do konca leta 2012 povečali prihodke iz turizma za najmanj 50 %, tako da bo turizem ustvaril najmanj 10% BDP **01**
- pospešena vlaganja v raziskave in razvoj ter gospodarsko infrastrukturo **01**
- finančna podpora malim in srednjim velikim podjetjem z lastniškimi in dolžniškimi viri **01**
- dolgoročno gospodarsko rast bomo dosegali z nenehnim izboljševanjem kakovosti izobraževanja; **01**
- zmanjševali delež javnih financ v BDP; **01**
- zagotavljali stabilen sistem zdravstvenega in pokojninskega varstva s konkurenčno ponudbo dodatnih zavarovanj, **01**
- še naprej zmanjševali davčne obremenitve prebivalstva in gospodarstva, **01**
- še naprej povečevali učinkovitost in kakovost storitev javne uprave, **01**

- oblikovali ugodno okolje za tuje naložbe, **01**
- povezovali znanstvenoraziskovalne in podjetniške potenciale ter okrepili, financiranje aplikativnih in bazičnih raziskav v sektorjih z največjimi razvojnimi izzivi, **01**
- preprečevali nastajanje monopolov, varovali svobodno podjetniško pobudo, konkurenco in potrošnike, **01**
- vzpostavljali dosledno spoštovanje pravnega reda ter preprečevali in odločno zatirali gospodarski kriminal in korupcijo **01**
- gospodarsko rast dosegali brez večanja porabe energije in razvijali tehnologije, ki bodo našemu gospodarstvu omogočale, da se odreže kot pogače v tretji industrijski revoluciji, ki prihaja. **01**
- slovensko gospodarstvo se je po letih razmeroma visoke stopnje gospodarske rasti in znatnem povečanju zaposlenosti znašlo na razvojni prelomnici, ki omogoča prehod v inovativno, odprto in tehnološko razvito gospodarstvo. **02**
- Dolgoročno gospodarsko rast poganja tehnološko razvito in inovativno gospodarstvo **02**
- državne in lokalne institucije morajo vzpodbujati dolgoročno gospodarsko rast. **02**

SKUPAJ:

Ukrepev: 17

Analiz: 3

Priloga G Družbeno razvojni cilji SDS

Ime stranke: **SDS**

Leto: **2008**

Naslov volilnega programa: **Slovenija na pravi poti – program za prihodnost**

Kodirna enota: **prožna varnost**

nadaljevali korake v smeri varne prožnosti z uporabo štirih osnovnih principov:

- fleksibilna zaposlitvena pogodbeno razmerja, **01**
- aktivna politika zaposlovanja, **01**
- sistem vseživljenjskega učenja, **01**
- moderni sistemi socialne varnosti **01**
- za večjo prožnost trga delovne sile bomo ustanovili sklad za povečanje fleksibilnosti trga dela, v katerem se bodo združevala javna sredstva in sredstva podjetij **01**

SKUPAJ

Ukrepev: 5

Analiz:0

Kodirna enota: **brezposelnost/nezaposlenost/rast zaposlenosti**

- nižja stopnja brezposelnosti in porast števila delovno aktivnih je v zadnjem obdobju nekoliko oživilo trg dela, ki se že sooča s pomanjkanjem ustrezne delovne sile, zlasti tehničnih profilov vseh stopenj **02**

ukrepi bodo usmerjeni v :

- promocijo deficitarnih poklicev, **01**
- vse oblike štipendiranja, zlasti pa kadrovskega štipendiranja, **01**
- sodelovanje podjetij in izobraževalnih institucij, **01**

- sproščanje mobilnosti domače delovne sile, **01**
- fleksibilnost pri zaposlovanju izobražene delovne sile iz tretjih držav (zlasti zahodni Balkan). **01**
- mlade brezposelne je treba obravnavati prednostno in jih čim prej vključiti v delovno okolje. Rok za iskanje prvih iskalcev zaposlitve se mora skrajšati na največ nekaj mesecev. **01**
- najprej je potrebno omogočiti vsem dostopen sistem prekvalifikacije in do izobraževanja. Pripraviti je treba nove finančne spodbude aktivne politike zaposlovanja tako, da bodo tisti brezposelni, ki se bodo izobraževali, na določen način nagrajeni, lahko tudi denarno. **01**
- pripraviti je potrebno nove programe usposabljanja s fleksibilno izobrazbeno strukturo. **01**
- Prav tako je potrebno pripraviti programe za spodbujanje delavcev, da bi dela, ki jih sicer opravljajo na črno, npr. delo gospodinjske pomočnice, opravljali legalno **01**
- vzpostaviti je potrebno učinkovitejše spodbude posameznikom in organizacijam pri odločanju za fleksibilnejše oblike zaposlovanja, kot je možnost dela za krajši delovni čas. **01**
- S socialnimi partnerji se je potrebno dogovoriti in zagotoviti ustrežnejši način zavarovanja za primer brezposelnosti **01**
- Preučiti je potrebno možnost vključitve zasebnega sektorja oziroma zavarovalnic **01**
- kljub nizki stopnji brezposelnosti so nekatere skupine brezposelnih še posebej izrazite (mladi, starejši, ženske). **02**

Ključni poudarki politike zaposlovanja morajo biti, da se:

- pasivne oblike pomoči brezposelnim in prejemnikom socialnih pomoči preusmerijo v učinkovite in usmerjene ukrepe aktivne politike zaposlovanja, **01**
- z usposabljanjem, izobraževanjem in motivacijo znižajo strukturna neskladja na trgu dela, **01**
- nadgrajujejo in dopolnjujejo programi javnih del in lokalnih zaposlitvenih programov, **01**

- vzpodbujajo in razvijajo fleksibilne oblike zaposlovanja (delo na domu, delo na daljavo, ...), **01**
- razvijajo pogoji za vseživljenjsko učenje v lokalnih okoljih **01**

SKUPAJ

Ukrepov: 17

Analiz: 2

Kodirna enota: vzgoja in izobraževanje

- Razvijali bomo model odprte šole z večjo vključenostjo staršev in okolja **01**
- posebno pozornost bomo dali kvalitetnemu predšolskemu izobraževanju in učenju v zgornjih letih življenja, tudi s programi izobraževanja staršev **01**
- še naprej in bolj intenzivno bomo povečevali vpis dobrih dijakov na študij naravoslovja in tehnike in druge strukturne probleme med izobraževanjem in trgov delu **01**
- Spodbujali bomo povezovanje med srednjo šolo, fakultetami, podjetji na teh področjih **01**
- slovenska šola v 21. stoletju mora postati inovativna in kreativna, prostor, kjer bodo udeleženci pridobivali ključne kompetence na podlagi novih učnih pristopov, posodobljenih učnih načrtov ter s pomočjo visoko usposobljenih učiteljev **02**
- z zakonskimi spremembami in podzakonskimi akti smo zagotovili dvig avtonomije šol, učiteljev, organov odločanja, poslovanja, sodelovanje z okoljem, decentralizacijo odločanja, fleksibilno organizacijo pouka, uveljavljanje večje pluralnosti ponudbe na šolskem polju itd. **02**
- v naslednjem mandatu bomo nadaljevali z intenzivnim in učinkovitim vlaganjem v šolski prostor, zlasti v materialne pogoje dela in v človeške vire **01**

- V predšolski vzgoji bomo nadaljevali s politiko, ki bo sledila čim večji vključenosti otrok, zlasti v drugem starostnem obdobju (3-6 let). Cilj je stoo odstotna vključenost **01**
- V naslednjem mandatu si bomo prizadevali za še večjo kakovost osnovne šole **01**
- Ustvarjali bomo sistemske in vsebinske pogoje, da bo primerljiva z najboljšimi na svetu **01**
- nadaljevali bomo z izboljšanjem materialnih pogojev dela, systemskega okolja, vsebinskih sprememb in dvigom ugleda slovenske šole v domači javnosti kakor tudi v mednarodnem merilu **01**
- V tem kontekstu bomo predlagali nekaj konkretnih ukrepov, kot so odprta tehnična in naravoslovna učilnica (na začetku bo financirana iz evropskega socialnega sklada - ESS), modelne šole (tudi s pomočjo ESS), odprta šolska igrišča (kjer bo MŠŠ zagotavljala animatorja prostočasnih športnih dejavnosti v popoldanskem času v poletnih mesecih (sofinanciranje iz Programov športa), dlje odprte šole **01**
- nadalje bomo uveljavili projekt jabolko v šoli za vsakega učenca, **01**
- omogočili ogled vsaj ene kulturne predstave učencem v času osnovnošolskega šolanja, **01**
- oblikovanje sklada za nadarjene športnike, **01**
- dopolnili predmetnik z dodatno uro tehnike in tehnologije v 9. razredu in z dodatno uro športne vzgoje v 7., 8., 9 razredu, **01**
- postopno uvajali prvi tuji jezik v prvo triletje, **01**
- oblikovali fleksibilni predmetnik med razredi v zadnji triadi, **01**
- posebej pa bomo ukrepali za zmanjšanje razlik v učnih uspehih v manj razvitih območjih. **01**
- Predpogoj za učinkovitost šolstva je zagotovitev moderne, tj. pluralne strukture, ki bo spodbujala večjo raznovrstnost programov, večjo učinkovitost pri izrabi denarja, namenjenega izobraževanju ter posledično stalno izboljševanje učnih procesov **01**
- to lahko dosežemo z modernim načinom financiranja šol, decentralizacijo funkcij, ki jih trenutno še izvaja država, z dopuščanjem zasebnega izobraževanja kot dopolnila javnemu šolstvu in s sistemom merjenja dosežkov posameznih šol in ožjih enot izobraževalnega sistema. **01**

- prenos ustanoviteljstva srednjih šol na raven pokrajin ter tako posledično vzpostavitev konkurenčnosti tudi na ravni ustanoviteljstva. **01**
- ključna vprašanja pri prenosu nalog na področju šolstva in športa so povezana predvsem z vprašanji ustanoviteljstva, viri financiranja, dolžnostjo izvajanja investicij in investicijskega vzdrževanja, pripravo programov, podeljevanjem programov ter nadzorom. **02**
- Srednje in višje strokovno šolstvo je ta trenutek sredi intenzivne prenove **02**
- Potrebno bo nadaljevati s prenovo in uvajanjem poklicnih in strokovnih programov ter gimnazijskih učnih načrtov **01**
- nadaljevati z modernizacijo organizacije in financiranja srednjih šol, višji šol ter dijaških domov **01**
- povečevanjem avtonomije šole (šol, učiteljev) **01**
- z uvajanjem toplega obroka za vse dijakinje in dijake **01**
- v naslednjem mandatu bomo ustanovili Agencijo za vseživljenjsko učenje, ki bo usklajevala in združevala dejavnost že obstoječih javnih zavodov na področju vzgoje in izobraževanja. **01**
- Na področju visokega šolstva bomo v naslednjem mandatu še več pozornosti namenili nadaljnjemu razvoju bolonjskega procesa **01**
- sistemska vzpostavitev bolonjskega modela je dobra tudi za študente, saj jim zagotavlja brezplačni študij do konca druge stopnje. **02**
- odprava sistemskih ovir za večjo vključenost in mobilnost bomo dosegli z nadaljnjim odpiranjem visokega šolstva oziroma z zagotavljanjem pogojev za večjo mobilnost študentov in učiteljev, večjo izbirnostjo predmetov, programov in zavodov, izvajanjem programov vseživljenjskega učenja itd **01**
- zaradi enakih možnosti za vključevanje v programe 2. stopnje, ne glede na končanje 1. stopnje (VS ali UN), bomo ukinili zakonsko določen vpisni pogoj (splošna matura za vpis v UN program) in to odločitev prepustiti visokošolskim zavodom **01**
- večja zaposljivost diplomantov z regionalizacijo visokega šolstva ter sinergije z razvojno- raziskovalnim delom **01**
- Z uvedbo kreditnega vrednotenja dosežkov (ECTS) se bo jasno določilo tudi razmerje med višješolskimi in visokošolskimi programi **01**

- Spodbujali bomo internacionalizacijo s ponudbo študijskih programov, ki se izvajajo tudi s tujimi učitelji in za študente iz različnih kulturnih okolij, kar bo prispevalo k še večji konkurenčnosti naših diplomantov **01**
- Zagotovili bomo pravičen in pregleden sistem financiranja visokega šolstva, ki bo temeljil predvsem na vpisanih študentih in diplomantih ter študijskih področjih **01**
- povečali bomo delež javnega financiranja visokega šolstva na 1 % BDP, predvsem pa aktivirali zasebne vire financiranja **01**
- razvili bomo mehanizme in instrumente opredeljevanja in financiranja razvojnih nalog visokega šolstva **01**
- ugodnejša sestava visokošolskih učiteljev, ugodnejše razmerje med visokošolskimi učitelji in sodelavci ter študenti, uvajanje vrhunskih strokovnjakov in raziskovalcev tudi iz tujine v izobraževalne programe ipd. **01**
- Prizadevali si bomo, da Slovenija postane članica Education Network Quality Assessment (ENQA) oz. da vsaj ena institucija pridobi status, da se bo lahko registrirala v EU registru za presojo kakovosti visokošolskih institucij **01**
- visokošolski in raziskovalni prostor bomo dograjevali tako, da bomo utrjevali konkurenčnost, podjetnost, ustvarjalnost, inovativnost **01**
- posebno pozornost namenili mladim z manj priložnostmi, 'osipnikom' v šolah, odvisnikom in drugim ter jim omogočiti t.i. drugo možnost! **01**
- Prenovili bomo visokošolski in raziskovalni prostor okrog treh principov: konkurenčnost, podjetnost in odličnost **01**

SKUPAJ

Ukrepev: 37

Analiz: 5

Kodirna enota: zdravstvo

- Odpravili bomo čakalne vrste, skrajšali čakalne dobe na evropsko primerljivo raven in uvedli možnost naročanja preko interneta **01**

- uvedli bomo kulturo spoštovanja pacientovega časa, kontrolo kvalitete zdravljenja in čim hitrejšo pot do diagnoze **01**
- zagotovili bomo enako dostopnost do vseh javnih zdravstvenih storitev ne glede na socialni položaj in geografsko lego bivanja. Preko osebnega zdravnika bomo zagotovili dostopnost do specialističnih storitev, tako da bo pacient dobil na dom obvestilo o datumu in uri **01**
- izboljšali bomo skrb za zdrav življenjski slog z namenom podaljšanja pričakovane življenjske dobe **01**
- razvili bomo sistem zdravljenja na domu za starejše, ki bodo želeli preživeti starost ob domačem ognjišču in izenačili njihove pravice z oskrbovanci v domovih starejših. **01**
- v zdravstvu bomo klinike, bolnišnice, urgentne centre in negovalne bolnišnice gradili bistveno hitreje, ceneje in bolj pregledno. **01**
- Osebna izkaznica se bo lahko uporabljala tudi namesto kartice zdravstvenega zavarovanja **01**
- okrepili sodelovanje vseh odgovornih na področju zdravstva **01**
- izdelali in izvajali bomo strategije za promocijo zdravja, **01**
- uvedli bomo usmerjeno ozaveščanje o skrbi za lastno zdravje na vse ravni vzgojno-izobraževalnih programov, **01**
- razvijali bomo zdravje v vseh politikah, predvsem pa v okolju, kmetijstvu in izobraževanju **01**
- izvajali bomo že sprejete strategije s poudarkom na skrbi za zdravo prehrano mladih ter stalno ozaveščanje prebivalstva o zdravi prehrani ter promociji gibanja **01**
- uvedli bomo medresorski akcijski načrt za ozaveščanje ciljnih skupin in spodbujanje zdravega življenjskega sloga še posebno na vseh področjih tvegane obnašanja, **01**
- stalno bomo ozaveščali za zdrave vedenjske vzorce: ozaveščanje mladih za primeren odnos do lastnega telesa, za kritičen odnos do oglaševanja uporabi pripomočkov za doseganje vzorov (sredstev za doseganje idealne teže, mišične mase, ...), **01**
- skrbeli bomo za ozaveščanje za zdravo in ne prezgodnjo spolnost **01**

- izdelali bomo analizo o vplivu okolja na zdravje (epidemiološke študije) in uvedli učinkovit nadzor nad onesnaževanjem zraka, vode, zemlje, **01**
- izdelali bomo medresorske programe za sanacijo degradiranih območij s posebnimi nevarnostmi za zdravje. **01**
- pripravili bomo nacionalni program duševnega zdravja, **01**
- organizirali bomo izobraževanje zdravstvenih delavcev za zgodnje prepoznavanje duševnih bolezni, **01**
- pripravili bomo programe za celostno obravnavo ljudi v različnih stiskah (bolezen, socialna, duševna stiska), **01**
- razvijali bomo programe za ponovno vključevanje bolnikov v delovno in življenjsko okolje, **01**
- pripravili bomo programe za svetovanje bolnikom in družinam z duševnim bolnikom, **01**
- pripravili bomo programe za ozaveščanje javnosti o prepoznavanju in destigmatizaciji duševnih bolezni, **01**
- vključevali bomo civilno družbo v programe za pomoč ljudem z motnjami v duševnem zdravju. **01**
- spodbujali bomo zdrav življenjski slog, še posebno na vseh področjih tveganega obnašanja s poudarkom na promociji zdravja v otroškem in mladostniškem obdobju, **01**
- medresorsko bomo usklajevali programe za obvladovanje problematike zasvojenosti. **01**
- vpeljali bomo nove, učinkovite metode za preprečevanje in obvladovanje nalezljivih bolezni, vključno z bolnišničnimi okužbami ter z njimi povezanimi nevarnostmi, **01**
- posodobili bomo informacijsko podporo za spremljanje nalezljivih bolezni, **01**
- zagotovili bomo pripravo in izvajanje programov za zmanjševanje odpornosti bakterij na antibiotike, **01**
- pripravili bomo dodatne preventivne programe za izpostavljene skupine (otroke, ljudi v rodni dobi, izpostavljeno populacijo na delu v ekološko in zdravstveno degradiranih območjih). **01**

- pripravili bomo strateške dokumente za medresorsko koordinacijo in sodelovanje za izboljšanje pripravljenosti na krizne razmere, **01**
- zagotavljali bomo nadzor nad pripravljenostjo javnih zdravstvenih zavodov za ukrepanje v primeru naravnih in drugih nesreč ter vojne. **01**
- uvedli bomo tri presejalne programe s centralno vodeno organizacijo za zgodnje odkrivanje raka (maternični vrat, ZORA, dojke, DORA in debelega črevesa in danke, SVIT), **01**
- dopolnjevali bomo programe za zgodnje odkrivanje dejavnikov tveganja za bolezni srca in ožilja in druge kronične bolezni, **01**
- pripravili bomo nacionalne programe za obvladovanje posameznih kroničnih nenalezljivih bolezni (rak, sladkorna bolezen,...), **01**
- izvedli bomo evalvacijo drugih presejalnih preventivnih programov, predvsem preventivnih pregledov otrok in mladostnikov, nosečnic s pripravo potrebnih dopolnitev, **01**
- izdelali bomo strokovne smernice za izvajanje preventivnih programov **01**
- pripravili in izvajali bomo promocijske programe za dobro ustno zdravje pri otrocih **01**
- izdelali bomo programe za zdravljenje zob za vsakega pacienta. **01**
- prestrukturirali bomo sistem preventivnih pregledov, **01**
- vzpostavili bomo mehanizme za stimulacijo delodajalca za vlaganje v zaščito delavcev na delovnih mestih. **01**
- pripravili in izvajali bomo medresorske programe za zmanjševanje nesreč v prometu, **01**
- okrepili bomo aktivnosti pri strategiji zmanjševanja škodljive rabe alkohola in drog. **01**
- določili bomo mrežo na primarni (občine), sekundarni (pokrajine oziroma država) in terciarni ravni (država), in sicer na podlagi usmeritev, sprejetih v Resoluciji o nacionalnem planu zdravstvenega varstva, **01**
- zagotovili bomo enak dostop do enako kakovostnih zdravstvenih storitev vsem prebivalcem v Republiki Sloveniji z organizacijskimi in strokovnimi ukrepi, **01**

- zagotovili bomo, da bodo zdravstveni domovi in koncesionarji opravljali javno službo na področju primarnega zdravstvenega varstva pod enakimi oziroma primerljivimi pogoji, ki zagotavljajo enako kakovost za paciente **01**
- pri uvajanju zasebnega dela v javnem sistemu je potrebno opredeliti področja, kjer zasebno delo v javnem sistemu ni možno in v koncesijskih pogodbah jasno opredeliti pogoje in obveznosti koncesionarja, **01**
- zagotovili bomo prednostni dostop do strokovnega izpopolnjevanja in drugih spodbujevalnih ukrepov za zdravnike na odročnejših oziroma demografsko ogroženih območjih, **01**
- zmanjšali bomo stopnje napotitev iz primarne ravni zdravstvenega varstva na sekundarno in vzpostavili povezavo med napotenimi zdravniki in specialisti **01**
- razmejili oziroma določili financiranje med sekundarnim in terciarnim delom zdravstvene dejavnosti. **01**
- zagotovili bomo možnosti obravnave redkih bolezni v povezavi z evropsko mrežo centrov odličnost, **01**
- vzpostavili bomo timsko obravnavo bolnikov ter sistem delegiranja zdravstvenih storitev v skladu s strokovno usposobljenostjo **01**
- uvedli bomo nacionalne čakalne liste, ki bodo dostopne vsem državljanom prek spletnih strani, **01**
- izdelali in sprejeli bomo nacionalne kriterije za čakalne dobe po posameznih strokah, **01**
- vpeljali bomo definicijo metodologije poročanja o čakalnih dobah, **01**
- organizirali bomo natančno načrtovanje dela, naročanje na definirano časovno enoto, stalni pregled in ažuriranje čakalnih list, obvladovanje slikovnih in diagnostičnih podatkov prek interneta, naročanje preko interneta **01**
- izdelali bomo študijo dejanskih potreb državljanov na osnovi 5-letnih analiz in demografskih trendov **01**
- povečanje specializacije izvajalcev zdravstvenih storitev, **01**
- izdelali in sprejeli bomo nacionalne kriterije za čakalne dobe po posameznih strokah. **01**
- preko osebnega zdravnika bomo zagotovili dostopnost do specialističnih storitev, **01**

- bolnišnice bodo izvedle sistem klicanja pacientov pred posegi vsaj enkrat, 14 dni pred posegom, s poudarkom na dobri komunikacijski sposobnosti osebja, ki bo izvajalo klice, **01**
- uvedli bomo sistem za preprečevanje večkratnega vpisa pacientov **01**
- vzpostavili bomo infrastrukture za on line poslovanje z novo zdravstveno kartico, **01**
- usposobili bomo zdravstveno osebja za načrtovanje dela **01**
- reorganizirali bomo zdravstvene ustanove za procesno in celovito obravnavo pacientov, **01**
- določili bomo delitve dela in nalog med primarno, sekundarno in terciarno ravniyo zdravstvene službe. **01**
- v okviru reorganizacije zdravstvenih ustanov bomo predvideli in izvedli prenos določenih pristojnosti in strokovnih nalog na medicinske sestre in zdravstveno osebje ter s tem skrajšali čakalne dobe. **01**
- sprejeli bomo relevantno zakonodajo, **01**
- uredili bomo kriterije za podeljevanje koncesij **01**
- določili bomo pogoje za sklepanje koncesijskih pogodb, v katerih se natančno odloči vsebino koncesijske pogodbe, konkretne obveznosti posameznega koncesionarja, vključevanje koncesionarja v zagotavljanje zdravstvenega varstva in nujne medicinske pomoči, zagotavljanja dežurstva na stroške koncesionarja, nadomeščanje v času odsotnosti,...**01**
- oblikovali bomo mrežo in določili naloge in pristojnosti izvajalcem, **01**
- vključevali bomo izvajalce koncesionarjev v javno mrežo pod enakimi pogoji, kot javne, **01**
- zagotovili bomo sodelovanje koncesionarja z javnim zavodom, ki opravlja dejavnost zdravstvenega doma, **01**
- spodbujali bomo podeljevanja koncesij na sekundarni ravni, ki predstavljajo javno zasebna partnerstva z vlaganjem v infrastrukturo, **01**
- okrepili bomo vloge Svetov zavodov za načrtovanje razvoja in dosledno uresničevanje pogodb, sklenjenih z ZZZS, **01**

- dosledneje bomo razmejili zdravstvene storitve ter izvajalce, ki izvajajo v breme javnih in breme zasebnih sredstev, zagotovili bomo preglednost in nadzor. **01**
- ustanovili bomo nacionalno telo za kakovost in varnost v zdravstvu, **01**
- razvijali nacionalni sistem kazalnikov kakovosti na zdravstvenem področju in kazalnikov na poslovnem področju, **01**
- vpeljali bomo klinične poti v vse bolnišnice **01**
- uvedli bomo programe zdravljenja, ki se izvajajo na bolnikovem domu ob pomoči strokovno usposobljenega kadra, **01**
- gradnja novih kapacitet za rehabilitacijo, posebej po možganski kapi. **01**
- ozaveščali bomo prebivalstvo za medgeneracijsko sodelovanje na področju zdravja, **01**
- razvijali bomo sistem zdravljenja na domu, **01**
- izenačili bomo pravice oskrbovancev v domovih za ostarele z starostniki na domu. **01**
- povečali bomo zmogljivosti negovalnih bolnišnic ter dolgotrajne oskrbe v inštitucijah in na domu, **01**
- sprejeli bomo nacionalno strategije za paliativno oskrbo, **01**
- zagotavljali bomo pomoč najtežjim bolnikom in njihovim svojcem, ter omogočali human pristop k zaključevanju človeškega življenja **01**
- organizirali in izvajali bomo izobraževanje managementa, **01**
- zagotovili bomo standardizacijo postopkov odločanja, **01**
- usposabljali bomo kadre za izvajanje vodenja z zgledom in veščinami, **01**
- izdelali bomo program za dvig motiviranosti zaposlenih, **01**
- uvedli bomo standarde kakovosti **01**
- vzpostavili bomo sistem plač, ki bo stimulativen za visoko produktivno in strokovno delo, **01**
- razvili bomo inovativno upravljanje z ljudmi v procesu vodenja in veščine, **01**
- razvili bomo programe za ustvarjanje klime za spremembe, ki bodo pomagali pri razvoju uporabnikom prijazne kulture. **01**
- uvedli bomo preglednost financiranja izobraževanja zdravnikov, **01**

- razvoj programov za pridobitev veščin za delo, osebno učinkovitost, osebni razvoj, za horizontalno in vertikalno povezovanje, **01**
- vzpostavili bomo sodelovanje zdravstvenih šol in zdravstvenih ustanov, v katerih se bodo dijaki in študentje praktično usposabljali v času izobraževanja oziroma študija. **01**
- organizirali bomo klinične specializacije za medicinske sestre, zdravstvene tehnike in diplomirane babice, ki bodo prevzeli nove samostojne vloge **01**
- upoštevali bomo strokovne kriterije in ekonomijo obsega, **01**
- upoštevali bomo kriterije za zagotavljanje storitev kot je zagotavljanje 24-urne službe, **01**
- uvajali bomo informacijske tehnologije in telemedicine, kar bo omogočilo, da bodo specializirani vrhunski strokovnjaki zdravstvenih storitev prevzemali vlogo konzultantov ter s tem dvignili kakovost in obseg zdravstvenih storitev. **01**
- aktivno bomo vključevali predstavnike zbornic pri pripravi vsebin strateških in drugih pomembnih dokumentov v zdravstveni dejavnosti in zdravstvenem varstvu in politiki zdravstvenega varstva, **01**
- omogočili bomo svobodo odločanja glede vključevanja v stanovske organizacije **01**
- vzpostavili bomo vlogo Ministrstva za zdravje kot povezovalca nosilcev zdravstvene dejavnosti in oblikovalca politike zdravja tudi v medresorski politiki **01**
- izvajali bomo obdobjne delavnice in sestanke z direktorji in strokovnimi direktorji bolnišnic, direktorji zdravstvenih domov, direktorji zavodov za varovanje zdravja, predsedniki svetov zavodov, posameznimi vodstvi in nadzorniki bolnišnic, **01**
- izboljšali bomo sodelovanje z razširjenimi strokovnimi kolegiji **01**
- zagotovili bomo ustrezno vrednotenje zdravil in opredelitev dodane vrednosti zdravila, **01**
- izboljšali bomo preglednost cen zdravil na nacionalni in mednarodni ravni, **01**
- vključevali bomo plačnike zdravstvenih storitev v proces pogajanj s ponudniki zdravil, **01**
- izboljšali bomo nadzor nad cenami zdravil, ki bremenijo javna in z njimi povezana zasebna finančna sredstva. **01**

- razvijali bomo inšpekcijski nadzor v smislu kakovosti, učinkovitosti in sorazmernosti. **01**
- povečali bomo vlogo farmacevtov pri upravljanju z zdravili in medicinskimi pripomočki v bolnišnicah, **01**
- uredili bomo varne in farmakoekonomsko utemeljene terapije, **01**
- uredili bomo zbirke podatkov medicinskih pripomočkov **01**
- ozaveščali bomo javnost o racionalni rabi zdravil in vlogi končnega uporabnika zdravil pri zagotavljanju njihove optimalne učinkovitosti, **01**
- izdelali bomo analize obstoječega informacijskega sistema ter postopno odpravili razkorak med informacijskimi potrebami in možnostmi, **01**
- ozaveščali bomo kadre o pomenih in možnostih informatike, **01**
- aktivno se bomo vključevali v dejavnosti Evropske komisije pri oblikovanju evropske politike informatike v zdravstvu, **01**
- učinkovito bomo izkoriščali razpoložljiva razvojna evropska sredstva, **01**
- vzpostavili bomo osnovne informacijske infrastrukture ter definirali osnovne zbirke zdravstvenih in socialnih podatkov za vzpostavitev in vodenje elektronskega zapisa zdravstvenih podatkov pacientov, vzpostavili bomo osnove za elektronski zapis teh podatkov na nacionalni ravni, **01**
- združili bomo zdravstvene in socialne informacijske sisteme v celovit sistem na nacionalni ravni, s posebnim poudarkom na vzpostavitvi enotnega zdravstvenega informacijskega portala, ki bo vsem subjektom zdravstvenega sistema omogočil varno in zanesljivo izmenjavo podatkov, izvajanje elektronskih storitev ter enotno (standardizirano) in pregledno informiranje in povezljivost s primerljivimi sistemi v EU, **01**
- uveljavili bomo e-poslovanje kot običajni načina dela v slovenskem zdravstvu. **01**
- izdelali bomo program dolgoročnega razvoja telemedicine ter pričetek izvajanja pilotskih projektov uvajanja telemedicine na vsaj treh različnih področjih, na katerih jo je mogoče uporabljati **01**
- zagotovili bomo realno rast odhodkov OZZ v povprečju 4% na leto; **01**
- javne izdatke za zdravstveno varstvo bomo ohranili na ravni 6,3 % BDP; **01**

- celotne izdatke za zdravstvo po metodologiji SHA bomo ohranili na ravni 8,5 % BDP. **01**
- prilagodili bomo sistem obveznega zdravstvenega zavarovanja, **01**
- prilagodili bomo sistem proračunskega financiranja, **01**
- vzpostavili bomo pogoje za razvoj ponudbe prostovoljnih zdravstvenih zavarovalnic, **01**
- zagotavljali bomo učinkovitejše upravljanje s sredstvi na makro ravni, **01**
- regulirali bomo razmere med javnim in zasebnim v sistemu zdravstvenega varstva, **01**
- uvedli bomo zavarovanja za dolgotrajno oskrbo, **01**
- uvedli bomo vnaprejšnje ocene stroškov in pričakovanih učinkov za vso področje v zdravstvu. **01**
- vzpostavili bomo obdobje sestanke z vodstvom zavoda, **01**
- pravočasno bomo vključevali priporočila Zdravstvenega sveta v načrtovanje zdravstvene blagajne, **01**
- stalno vzdrževali in posodabljali SPP-jev kot podlag za obračun, **01**
- vpeljali definicije normativov in obsega dela za sistem zdravstvenega varstva **01**
- zaključili bomo vse odprte investicije najkasneje v letu in pol **01**
- dosegali bomo večje učinkovitosti investicij, pri katerih bodo postopke v vseh fazah izvajali javni zavodi, Ministrstvo za zdravje pa bo opravljalo funkcijo koordiniranja in nadzora. **01**
- program investicij mora upoštevati pravico do dostopa do zdravstvenih storitev na celotnem območju Republike Slovenije, pravilno regijsko razporeditev, **02**
- izgradili bomo nove urgentne centre in nov klinični center **01**
- sprejeli bomo pravila, standarde in smernice za odpravo dolgotrajnih postopkov v vseh fazah investiranja in javnega naročanja, **01**
- pripravili bomo enotne in sodobne tehnične smernice, prostorov in opreme v javnih zdravstvenih zavodih in zdraviliščih **01**
- sredstva bomo črpali za investicije v informacijske tehnologije in povezovanja vseh zdravstvenih zavodov, za dvig kakovosti in učinkovitosti v zdravstvu **02**

- organizirali bomo enote na MZ za koordinacijo priprave programov ter postopkov za črpanje evropskih sredstev ter nadzor nad porabo. **01**
- zagotovili bomo pravno podlago za programe, ki se že izvajajo, oziroma, ki jih je treba začeti izvajati, pa še nimajo pravne podlage (paliativna oskrba, neakutna bolnišnična obravnava, dolgotrajna oskrba, koncesije...), **01**
- Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o zdravstveni dejavnosti. **01**
- Zakon o evidencah in gradivu na področju zdravja in zdravstvenega varstva, **01**
- Zakon o investicijah v javne zavode, **01**
- Zakon o nalezljivih boleznih, **01**
- Zakon o medicinskih pripomočkih. **01**
- postavili bomo smernice in prioritete s strani Sveta za odličnost, **01**
- razvili bomo merila in kazalce uspešnosti, **01**
- razvijali čut odgovornosti, **01**
- izboljšali bomo kulturo komuniciranja, **01**
- izboljšali bomo kulturo načrtovanja in poročanja, **01**
- razvili bomo partnerski odnos med izvajalci in pacienti. **01**
- razvili bomo interni strokovni nadzor kot redno aktivnost izvajalcev zdravstvene dejavnosti v okviru sistemov kakovosti, **01**
- razvili bomo sistem rednih zunanjih presoj sistemov kakovosti izvajalcev zdravstvene dejavnosti **01**

SKUPAJ:

Ukrepev: 154

Analiz: 4

SKUPAJ

Ukrepi: 213

Analize: 12

Priloga H Medgeneracijski in sonaravni razvojni cilji SDS

Ime stranke: **SDS**

Leto: **2008**

Naslov volilnega programa: **Slovenija na pravi poti – program za prihodnost**

Kodirna enota: **trajnostni razvoj**

- Službo vlade za razvoj bomo preoblikovali v Ministrstvo za trajnostni razvoj, ki bo spremljalo izvajanje Strategije razvoja Slovenije. **01**
- Neposredno bomo spremljali uresničevanje ključnih razvojnih projektov iz resolucije o nacionalnih razvojnih projektih. **01**
- Gospodarska rast in trajnostni razvoj sta osnova blaginje. Nadaljevali bomo z ustvarjanjem ugodnega okolja za visoko dolgoročno gospodarsko rast. Dosegali jo bomo s tehnološko razvitim in inovativnim gospodarstvom ob spoštovanju visokih standardov varovanja okolja in zagotavljanju prožne varnosti zaposlenih **01**
- Prizadevali si bomo, da bo prostorski razvoj podrejen zdravemu okolju in trajnostnemu razvoju **01**
- trajnostni razvoj prostora (poenostavili bomo postopke za zemljiško prostorske operacije in sprejemanje prostorskih aktov) **01**

SKUPAJ

Ukrepev: 5

Analiz: 0

Kodirna enota: **vloga države**

- Vloga države ni več, da načrtuje nove tovarne, rešuje delovna mesta, komandira, s čem naj se ta ali oni ukvarja **02**

- Vloga države je, da ustvari okolje, ki državljanom in podjetjem omogoči, da polno razvijejo svoje lastne potenciale **02**
- Da skrbi za spoštovanje zakonov in plačevanje računov, za delovanje trga, konkurenco in preprečevanje monopolnega obnašanja **02**
- da nudi osnovne storitve socialne države in skrbi, da so sadovi naporov pravično porazdeljeni. In da vse to nudi čim ceneje in čim bolj učinkovito, da lahko kar največ denarja ostaja v žepih ljudi in da z njim lahko gospodarijo **02**

SKUPAJ

Ukrepev: 0

Analiz: 4

SKUPAJ:

Ukrepi: 5

Analize: 4

Priloga I Razvojni cilji SDS

Ime stranke: **SDS**

Leto: **2008**

Naslov volilnega programa: **Slovenija na pravi poti – program za prihodnost**

Kodirna enota: **kultura**

- Temeljno usmeritev kulturne politike v naslednjih štirih letih predstavlja in daje Nacionalni program za kulturo 2008 - 2011, ki je bil sprejet 2. aprila 2008 v Državnem zboru brez glasu proti. **02**
- Nacionalni program za kulturo je zasnovan na podlagi izoblikovanih načel kulturne politike **02**
- Ker se bo nacionalna kulturna politika vse bolj vključevala tudi v programsko obdobje v okviru kohezijske politike Evropske unije 2007 - 2013 in hkrati v

razvojno politiko Slovenije, kot jo predvideva Strategija razvoja Slovenije 2007 - 2013, bo podpirala projekte za večjo izrabo kulturnih razvojnih potencialov, ki jih prinašajo revitalizacija kulturnih spomenikov, obnova javne kulturne infrastrukture za kulturno in turistično oživitev in poživitev mest, razvoj podeželja ter za nastanek novih delovnih mest. **01**

- Prav tako bo podpirala projekte, ki jih zahteva tehnološki razvoj, to je zlasti digitalizacijo, ter spodbujala kulturno ustvarjalnost zaradi zagotavljanja socialne vključenosti, mobilizacije in zaposlovanja posebnih ranljivih skupin ter čezmejno, mednarodno in medregionalno sodelovanje **01**
- Operativni program krepitve regionalnih razvojnih potencialov 2007 - 2013 itd.), so izhodišče za vključevanje razvojnih kulturnih projektov v evropske programske dokumente za pridobivanje sredstev iz skladov Evropske unije. **02**
- To možnost pridobivanja evropskih sredstev, ki jo bo kulturna politika spodbujala, omogoča v večji meri tudi obnovljena lizbonska strategija, ki daje s poudarkom na inovativnosti in kreativnosti privlačnost tudi projektu, ki lahko poveže izobraževanje, znanost, gospodarstvo in kulturo – to je projekt evropske prestolnice kulture leta 2012, ki bo dal, če bo odgovorno in natančno ter prepričljivo pripravljen, zagon socialnemu in gospodarskemu razvoju mesta Maribor in celotni regiji. **02**
- Delež sredstev za kulturo v odnosu do državnega proračuna bo znašal najmanj 2,14 %. **01**
- Združitev nacionalnih muzejev po zgledu Avstrije, Češke, Madžarske. **01**
- Ob tem je potrebno opraviti spremembe tudi na področju drugih javnih zavodov na področju uprizoritvenih umetnosti, kjer imamo tri vrste financiranja: nacionalne, starejše občinske javne zavode in mlajše javne zavode. **01**
- Da bi vzpostavili boljše razmere za produkcijo umetnosti in kulturne dejavnosti v celoti, sta potrebni reforma javnega sektorja in celostna rešitev statusa samozaposlenih ustvarjalcev v kulturi. **01**
- Potrebno bo, kot del reforme oziroma samostojno, izločiti vprašanje samozaposlenih iz zakona o izvajanju javnega interesa za kulturo in sprejem posebnega zakona, ki bo urejal to vprašanje in to tako, da se bo status

samozaposlenih uskladi z direktivo o storitvah (od nedovoljenih oblik državnih pomoči v dovoljene) **01**

- Ministrstvo za kulturo bo pripravilo vse strokovne podlage za določitev novih pogojev in predvsem kriterijev za pridobitev statusa samozaposlenega v kulturi in iz njega izvirajoče pravice do plačevanja prispevkov za obvezno pokojninsko, zdravstveno in socialno zavarovanje. **01**
- Sredstva, ki jih Ministrstvo za kulturo doslej namenja transferjem za samozaposlene, se bodo postopoma (ob ugašanju statusa posameznikov) preusmerila v povečanje sredstev za programe, predvsem pa za študijske in delovne štipendije **01**
- Predlagali bomo, da se veljavnost Zakona o zagotavljanju sredstev za nekatere nujne programe Republike Slovenije v kulturi podaljša za pet let (2009 - 2013) **01**
- S sprejetjem novega zakona o avdiovizualni kulturi bo kulturna politika do leta 2010 celovito uredila status ključnih subjektov, ki delujejo na avdiovizualnem področju **01**
- S sprejetjem zakona o Filmskem inštitutu kot osrednje javne ustanove bo omogočeno delovanje na področju filmske dejavnosti v vseh njenih fazah **01**
- V zadnjem desetletju je opazen intenziven razvoj sodobnega plesa in drugih oblik gledališča giba. Zato bodo pripravljene podlage za institucionalizacijo tega področja in bo s strani Ministrstva za kulturo prišlo z najširšim soglasjem pripadnikov tega področja do same institucionalizacije sodobnega plesa in gledališča giba **01**
- Izboljšali bomo pogoje za delovanje kulturnih društev in njihovih zvez ter z večjimi spodbudami ustvarjalnosti zvišali doseženo raven ljubiteljskih kulturnih dejavnosti. **01**
- Povečali bomo sredstva za programe, predvsem pa za študijske in delovne štipendije. **01**
- Dokončali bomo začete investicije in prednostno obnovili nekatere institucije nacionalnega pomena. **01**
- Uvedba programa Kultura za ljudi, ki pomeni, da se od vsake javne investicije na področju gradnje nameni 0,5% za umetniško opremo ali za druge kulturne projekte v zvezi s investicijo **01**

- Ustanovitev centra (sektorja ali oddelka) za kulturno vzgojo kot enote v eni od obstoječih struktur Ministrstva za šolstvo in šport ali Ministrstva za kulturo, katerega naloga bo izvajanje državne politike na področju kulturne vzgoje, koordinacije dejavnosti kulturnih in šolskih ustanov in svetovanja pri izvajanju programov in projektov kulturne vzgoje. **01**
- Potrebna bo notranja reorganizacija Ministrstva za kulturo tako, da bo olajšano črpanje strukturnih sredstev, izvajanje investicij v državno infrastrukturo in spomenike v lasti države ter da bo zagotovljeno boljše upravljanje s temi nepremičninami. **01**

SKUPAJ

Ukrepi: 18

Analize: 4

Kodirna enota: Prepoznavnost Slovenije v mednarodni skupnosti

- V letih 2007 in 2008 je Slovenija sodelovala pri vodenju in je pol leta samostojno upravljala s sistemom, ki šteje pol milijarde ljudi. Pri tem je uspešno uresničila svoje naloge in zavarovala svoje nacionalne interese. Postala je bolj prepoznavna, pridobila si je nove prijatelje v državah članicah. **02**

SKUPAJ:

Ukrepi: 0

Analize: 1

Kodirna enota: **turizem**

- Z dvigom kakovosti in pestrosti turistične ponudbe bomo do konca leta 2012 povečali prihodke iz turizma za najmanj 50 %, tako da bo turizem ustvaril najmanj 10% BDP **01**
- Turizem se v Sloveniji v zadnjih letih pospešeno razvija in raste hitreje od povprečne rasti turizma v Evropi **01**
- temeljni koncepti razvoja turizma so: koncept trajnostnega razvoja, skladnega regionalnega razvoja, koncept konkurenčnosti s poudarkom na dvigu kakovosti ponudbe, koncept oblikovanja integralnih turističnih proizvodov in tržnih niš **02**
- razvoj destinacijskega managementa s poudarkom na povezovanju, sodelovanju in združevanju vseh akterjev na vseh ravneh (lokalni, regionalni in nacionalni); **01**
- razvoj novih in atraktivnih integralnih in tematskih turističnih proizvodov (kot rezultat vzpostavitve managementa turističnih destinacij) z vplivom na sezonalizacijo, decentralizacijo in promocijo sprememb (povezana, kakovostna, specializirana, avtentična ponudba); **01**
- promocija Slovenije kot turistične destinacije bo temeljila predvsem na osnovi doseganja večje prepoznavnosti Slovenije kot trženjske znamke na vseh ključnih, potencialnih in razvijajočih se tržiščih in ciljnih segmentih z uporabo inovativnih trženjskih in komunikacijskih pristopov **01**
- ureditev pogojev za razvoj turizma na varovanih območjih; **01**
- nadaljnji razvoj sodobnih informacijskih tehnologij v okviru nacionalnega, centralnega rezervacijskega sistema s ciljem vključevanja tudi malih in srednje velikih ponudnikov v skupni ponudbi; **01**
- spodbujanje razvoja letalskega turizma ter koordinirano delovanje vseh deležnikov na tem področju, da bi tako dosegli čim večje sinergijske učinke in začrtali jasno strategijo razvoja letalskega turizma. Definirati moramo ključne trge, na katerih želimo razvijati letalski turizem, predvideti rizike in potrebne vloške ter natančno opredeliti naloge in aktivnosti posameznih partnerjev; **01**
- razvoj človeških virov v turizmu predvsem v smeri usklajevanja s potrebami turističnega gospodarstva na področju teoretičnih in praktičnih znanj

(izobraževanje, usposabljanje) tudi z namenom večanja ugleda turističnih oz. gostinskih poklicev in razvoja turistične podjetniške kulture; **01**

- razvoj raziskovalnih razvojnih dejavnosti za potrebe turističnega gospodarstva in vzpostavljanje povezave turističnega gospodarstva s temi inštitucijami z namenom stalnega spremljanja ključnih kazalnikov turizma; **01**
- dvig kakovosti proizvodov in storitev na vseh ravneh s ciljem povezanega in usklajenega delovanja; **01**
- nadaljevanje začetega investicijskega cikla in spodbujanje investicij v javno turistično infrastrukturo. **01**

SKUPAJ

Ukrepi: 11

Analize: 1

SKUPAJ:

Ukrepi: 29

Analize: 6

**Priloga J SKUPNO ŠTEVILO UKREPOV IN ANALIZ VOLILNEGA PROGRAMA
SDS glede na štiri temeljne cilje Strategije razvoja Slovenije:**

UKREPOV: 264

ANALIZ: 25